

Mataró. Ciutat amiga de les persones grans.

Informe de diagnosi

Ajuntament de Mataró

**Diputació
Barcelona**

#DibaOberta

Novembre 2018

Estudi elaborat per encàrrec i amb la col·laboració de

Catàleg 2018.

Direcció tècnica

Luis Berrios Novoa

Subsecció Projectes i Programes Autonomia Personal i Dependència

Gerència de Serveis de Benestar Social

Àrea d'Atenció a les Persones

Diputació de Barcelona

Consultoria tècnica

Xarxa Consultors

Professionals participants

Claudia Vallvé

Eduard Verge

Bruna Coll

ÍNDEX

1	Introducció.....	4
2	Com hem realitzat l'avaluació? Descripció procés de treball per avaluar l'amigabilitat de Mataró envers a les persones grans.....	5
3	Com són les persones grans de Mataró? Anàlisi sociodemogràfic de la realitat social de les persones grans.....	12
4	Com és la ciutat de Mataró? Les vuit dimensions d'avaluació de l'amigabilitat.....	20
4.1	Valoració global.....	20
4.2	Espais a l'aire lliure i edificis.....	22
4.3	Transport.....	34
4.4	Habitatge.....	41
4.5	Respecte i inclusió social.....	48
4.6	Participació social.....	54
4.7	Participació cívica i ocupació.....	61
4.8	Comunicació i informació.....	65
4.9	Assistència comunitària i serveis sanitaris.....	71
5	Conclusions i agenda de reptes de ciutat.....	78
5.1	Conclusions.....	78
5.2	Agenda dels reptes de ciutat.....	88
6	Fonts consultades.....	94
	ANNEX I. Relació de persones participants als espais de participació.....	95
	ANNEX II. Buidats de les sessions participatives.....	96

1 INTRODUCCIÓ

En una ciutat amigable per a les persones grans les polítiques, els serveis i l'entorn tenen en compte les necessitats i preferències de les persones grans, reconeixen la seva contribució a la societat, respecten les seves decisions i eleccions, es preocupen per la seva inclusió en totes les àrees de la vida comunitària i protegeixen les persones més vulnerables.

El fet de treballar per construir una ciutat amigable amb les persones grans va més enllà d'aquest col·lectiu, ja que beneficia tota la ciutadania. Els carrers i edificis lliures de barreres milloren la mobilitat i la independència de les persones amb discapacitat, independentment de la seva edat. Una ciutat segura ho és per a les persones grans, però també per als infants, els adolescents o les dones. La promoció d'una vida activa i saludable, d'una oferta lúdica i cultural àmplia i de qualitat, la millora del transport públic, les polítiques d'habitatge o els recursos comunitaris i serveis de salut beneficien a tots els col·lectius. En definitiva, una ciutat amiga de les persones grans és una ciutat inclusiva i amb qualitat de vida per a tota la ciutadania.

Per altra banda, la realització de la diagnosi d'amigabilitat de la ciutat de Mataró amb les persones grans s'enquadra en el marc de l'estratègia Mataró 2022. Un procés de reflexió endegat al municipi per tal d'identificar els objectius i línies estratègiques de la ciutat. Segons aquesta estratègia, un dels tres reptes de la ciutat, la cohesió social i territorial, està directament relacionat amb l'atenció de les persones grans i planteja l'envelliment com un repte social de primer ordre.

Amb aquesta diagnosi es pretenen identificar els punts forts i febles de la ciutat, en relació a la inclusió i la participació de les persones grans i els reptes de futur a què ha de fer front la ciutat. Aquesta informació ha de servir de base per realitzar un pla d'acció operatiu que permeti millorar la qualitat de vida de les persones grans del municipi i de tota la ciutadania.

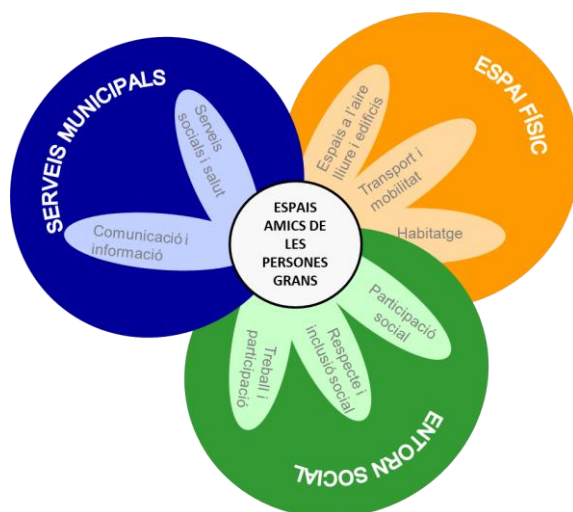
2 COM HEM REALITZAT L'AVALUACIÓ? DESCRIPCIÓ PROCÉS DE TREBALL PER AVALUAR L'AMIGABILITAT DE MATARÓ ENVERS A LES PERSONES GRANS

La diagnosi d'amigabilitat de Mataró amb les persones grans s'ha realitzat a partir de la metodologia establerta al Protocol de Vancouver.

Aquest protocol, impulsat per l'organització Mundial de la Salut (OMS), es basa en el treball amb grups focals realitzat a 33 ciutats de totes les regions de la OMS durant els quals es va sol·licitar a les persones grans que descrivissin els avantatges i les barreres que experimentaven en vuit àrees de la vida urbana. Aquesta informació va ser complementada amb l'evidència subministrada per altres grups focals formats per proveïdors de serveis i cuidadors en els sectors públics i privats. A partir d'aquests resultats es va elaborar un conjunt de llistes de control per avaluar l'amigabilitat de les ciutats amb les persones grans.

El protocol identifica tres grans àmbits i vuit àrees temàtiques que caracteritzen les ciutats amigables amb les persones grans. La primera àrea és l'espai físic, dins la qual s'analitzen aspectes com l'espai a l'aire lliure i els edificis, el transport i la mobilitat i l'habitatge. La segona àrea és l'entorn social, que fa referència a qüestions relatives a la participació social, la participació cívica i l'ocupació i el respecte i la inclusió social. Per últim, la tercera àrea d'anàlisi té a veure amb els serveis municipals, i s'analitzen tant els sistemes de comunicació i informació com els serveis comunitaris i de salut.

Il·lustració 1 Àmbits i àrees temàtiques de les ciutats amigables amb les persones grans

Font: OMS. Ciudades amigables con los mayores: una guía.

La diagnosi d'amigabilitat a Mataró s'ha iniciat amb l'elaboració d'un **perfil de la comunitat** en el que es descriu i analitza a través de dades secundàries la realitat de les persones grans al municipi. La pregunta que pretén respondre aquest perfil és "Com són i quina situació tenen les persones grans al municipi?" i l'objectiu és disposar d'informació contextual que permeti entendre millor els problemes locals i els principals reptes a què s'enfronta el municipi a curt i mig termini.

En aquest perfil s'han recollit les característiques geogràfiques, demogràfiques, socials i econòmiques del municipi així com de les persones grans que hi habiten. Les fonts d'informació utilitzades han estat IDESCAT i les dades disponibles a través del programa Hermes de la Diputació de Barcelona, així com les dades proporcionades per l'Ajuntament de Mataró.

Paral·lelament a l'elaboració d'aquest perfil s'ha recollit i analitzat **informació secundària** generada per l'Ajuntament directa o indirectament relacionada amb els vuit àmbits d'anàlisi establerts pel Protocol de Vancouver. En aquesta anàlisi s'ha inclòs, bàsicament, plans estratègics i informes dels diferents àmbits de governança de la ciutat: salut, cultura, inclusió social, convivència habitatge i mobilitat. També s'ha tingut en compte el Pla Estratègic 2022, encaminat a assolir un desenvolupament inclusiu, sostenible i intel·ligent per afrontar els principals reptes futurs de la ciutat. En el que s'emmarquen els diferents plans estratègics de la ciutat.

Una altra font important d'informació han estat les **fotografies realitzades per persones grans usuàries dels Casals de Gent Gran** de la ciutat, responent a una demanda específica de l'àrea de Programes de gent gran del servei d'Igualtat i ciutadania de l'Ajuntament de Mataró. En aquestes fotografies s'ha demanat a les persones usuàries dels casals que fotografïïn els espais de la ciutat que consideren amigables i aquestes imatges s'han utilitzat com a base per a conèixer la visió de les persones grans sobre la seva pròpia ciutat. En total s'han recollit 42 fotografies, distribuïdes de la següent forma:

Taula 1. Distribució de les fotografies realitzades per les persones usuàries dels casals de gent gran. 2018.

Casal	Num. fotografies
Pla d'en Boet	1
Cerdanyola	2
Havana	7
Llàntia	13
Oriol Batista	8
Rocafonda	2
Santes	9
Total	42

Font. Servei d'Igualtat i Ciutadania de l'Ajuntament de Mataró.

Tota aquesta informació s'ha complementat amb informació qualitativa recollida a través de **grups focals de discussió** en els que s'han recollit les opinions i percepcions dels diferents agents implicats: persones grans de diferents grups d'edat i estatus socioeconòmic, persones cuidadores de persones grans, representants dels casals de gent gran, representants d'entitats del municipi, professionals que atenen a persones grans, comerços de proximitat i personal tècnic de les diferents àrees implicades en l'atenció i els serveis a persones grans.

Aquests grups focals s'han realitzat des d'una perspectiva integral, incorporant els vuit àmbits d'anàlisi identificats pel Protocol de Vancouver (espai públic i edificis, transport, habitatge, respecte i inclusió social, participació social, participació cívica i ocupació, comunicació i informació i assistència comunitària i serveis sanitaris.) i tenint en compte tant els àmbits preventius com de protecció i atenció a les persones.

S'han realitzat un total de 9 grups focals que han comptat amb una participació de 131 persones distribuïdes de la següent forma:

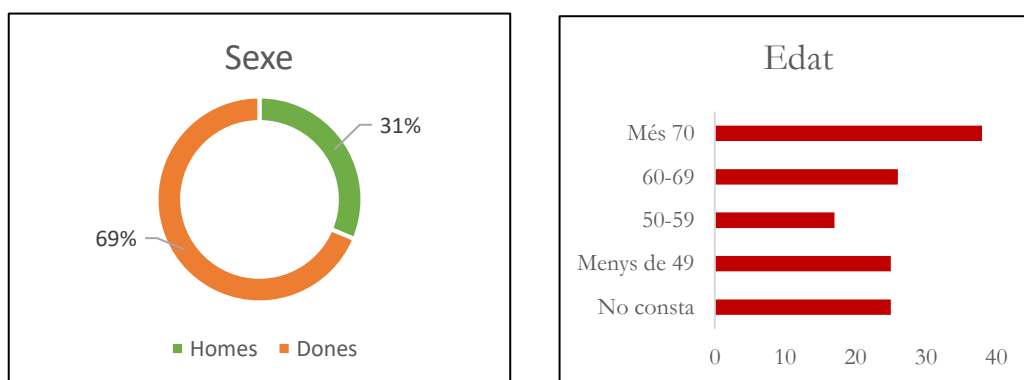
Taula 2. Relació de participants en els tallers participatius per a la diagnosi d'amigabilitat de Mataró amb les persones grans

Perfil	Data taller	Nº assistents
Personal directiu de l'Ajuntament	12/04/2018	14 persones
Entitats de gent gran i representats de comissions del Consell de Gent Gran	12/04/2018	21 persones
Professionals de l'Ajuntament que treballen per a les persones grans: dinamitzadors i informadors de gent gran, talleristes, escola d'adults, escola de música, aula de teatre	10/05/2018	23 persones
Professionals que atenen a persones grans: residències, centres de dia i ambulatoris	31/05/2018	11 persones
Cuidadors no professionals i comerç de proximitat	17/05/2018	10 persones
Entitats de gent gran	24/05/2018	16 persones
Persones de 50 a 59 anys	10/05/2018	11 persones
Persones de 60 a 69 anys	17/05/2018	13 persones
Persones majors de 70 anys	24/05/2018	12 persones
Total		131 persones

Font. Servei d'Igualtat i Ciutadania de l'Ajuntament de Mataró.

Els grups han estat molt diversos i han comptat amb la participació de persones de diferents perfils que han donat les seves visions de la ciutat. Un 69% de les persones participants en els tallers han estat dones i un 31% homes. Per edats, s'ha obtingut una representació de persones de diferents edats Cal assenyalar que el més difícil ha estat trobar persones de 50 – 59 anys mentre que les persones majors de 70 anys ha estat el grup més actiu, no només en el taller adreçat a aquest col·lectiu sinó també en els tallers amb representants de casals, cuidadors i cuidadores de persones grans i entitats.

Il·lustració 2 Perfil de les persones participants en els tallers per avaluar l'amigabilitat de Mataró amb les persones grans

Els grups focals han tingut una durada de 3 hores, amb una pausa de 20-30 minuts durant la que s'ha ofert un petit esmorzar, per agrair als participants el seu esforç.

Il·lustració 3. Diferents moments dels tallers participatius celebrats per avaluar l'amigabilitat de Mataró amb les persones grans

Font. Servei d'Igualtat i Ciutadania de l'Ajuntament de Mataró.

Font. Elaboració pròpia

En tots els tallers s'han treballat les vuit dimensions d'anàlisi establertes pel protocol de Vancouver, amb petites adaptacions metodològiques per adequar les dinàmiques als perfils de les persones participants.

Taula 3. Temes treballats durant els tallers participatius per a la diagnosi d'amigabilitat de Mataró amb les persones grans

Tema	Preguntes
Valoració global	<ul style="list-style-type: none"> • Aspectes positius de la ciutat (per a la gent gran) • Problemes o aspectes a millorar
Espai públic	<ul style="list-style-type: none"> • Neteja • Estats dels carrers • Zones verdes • Il·luminació • Senyalització
Transport	<ul style="list-style-type: none"> • Transport públic (preu, freqüència, comoditat, utilitat, rutes...) • Transport privat (senyalització, aparcament, accessibilitat...)
Habitatge	<ul style="list-style-type: none"> • Cost • Comoditat • Seguretat • Accessibilitat i mobilitat dins la llar
Respecte i inclusió social	<ul style="list-style-type: none"> • Actitud ciutadania cap a la gent gran (escolta, respecte, actitud d'ajuda...)

	<ul style="list-style-type: none"> • Relació: activitats Intergeneracionals, valoració de la gent gran...
Oci i temps lliure: espais relacionals i activitats per a la gent gran	<ul style="list-style-type: none"> • Oferta (suficients, interessants, variades) • Comodat (ubicació, horari...) • Accessibilitat (cost)
Comunicació i informació	<ul style="list-style-type: none"> • Utilitat • Interès • Accessibilitat (comprensió, format, canal..)
Ocupació	<ul style="list-style-type: none"> • Treball remunerat (oferta de feina, accessibilitat...) • Treball voluntari (oportunitats de participació voluntària, interès, informació disponible, adaptació a persones grans...)
Serveis socials	<ul style="list-style-type: none"> • Oferta (suficient, útil, ..) • Accessibilitat (informació sobre els serveis, ubicació, ..)

Font: Protocol de Vancouver

Finalment, per garantir el màxim de participació de les persones grans en la elaboració del diagnòstic, s'ha realitzat una enquesta per recollir les propostes a les persones grans en la ciutat en els diferents àmbits d'anàlisi. L'enquesta està formada per preguntes totalment obertes en les que es demanen propostes sobre cada un dels àmbits analitzats durant la diagnosi, per tal d'aconseguir que la participació de les persones grans reculli totes les seves propostes i aportacions, de manera no dirigida. D'aquesta manera s'han pogut recollir les propostes espontànies de les persones grans entorn a cada un d'aquests àmbits. Per tal de facilitar la màxim la resposta, s'ha comptat amb el suport dels informadors i dinamitzadors dels casals de gent gran així com d'agents cívics del Servei d'Igualtat i Ciutadania de l'Ajuntament, que s'han encarregat de recollir les respostes de les persones grans dins dels casals i a peu de carrer.

Il·lustració 4. Enquesta per avaluar l'amigabilitat de Mataró amb les persones grans

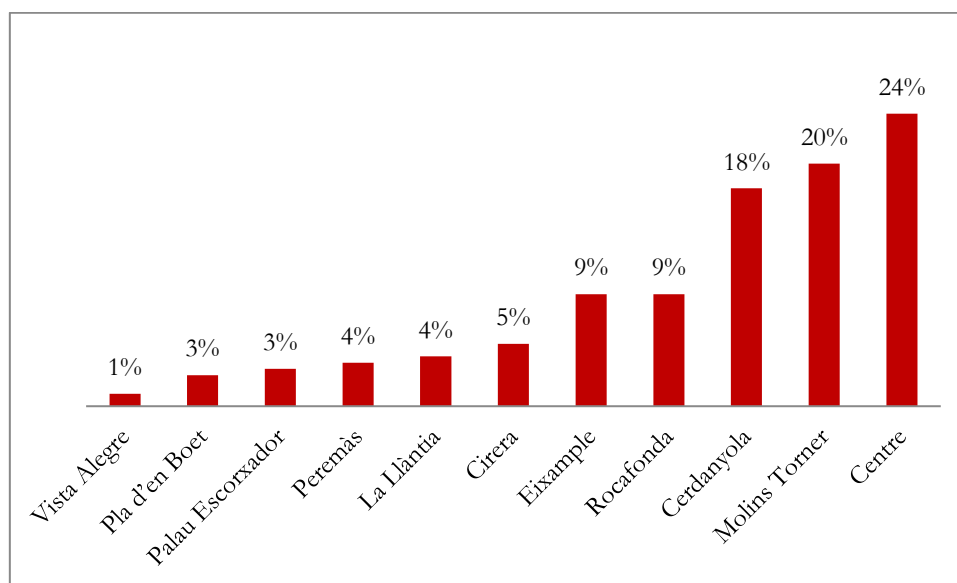
Font: Elaboració pròpia.

En total s'han recollit 201 respostes que han estat posteriorment categoritzades i analitzades.

Un 59% de les persones grans de Mataró que han respost aquesta enquesta són dones, un 40% són homes i un 1% s'identifica com a altres. La majoria dels enquestats (35%) tenen entre 71 i 75 anys. El 17% en té entre 66 i 70, el 15% entre 76 i 80 i un altre 15% entre 56 i 65. El 10%, entre 81 i 85, el 5% més de 85 i el 4% menys de 55. Pel que fa a l'origen, el 42% van néixer a un altre lloc d'Espanya. El 35% a Mataró, el 20% a un altre lloc de Catalunya i el 3% a un altre país.

Per acabar, el barri amb més representació és el de Centre, amb 24% de les persones grans que han respost l'enquesta. El 20% són de Molins Torner, el 18% de Cerdanyola, el 9% de Rocafonda i un altre 9%, de l'Eixample. La resta, amb una representació inferior al 5% són els barris de Cirera, La Llàntia, Peremàs, Palau-Escorxador, Pla d'en Boet i Vista Alegre.

Il·lustració 5 Perfil de les persones grans que han contestat a l'enquesta, per barri.

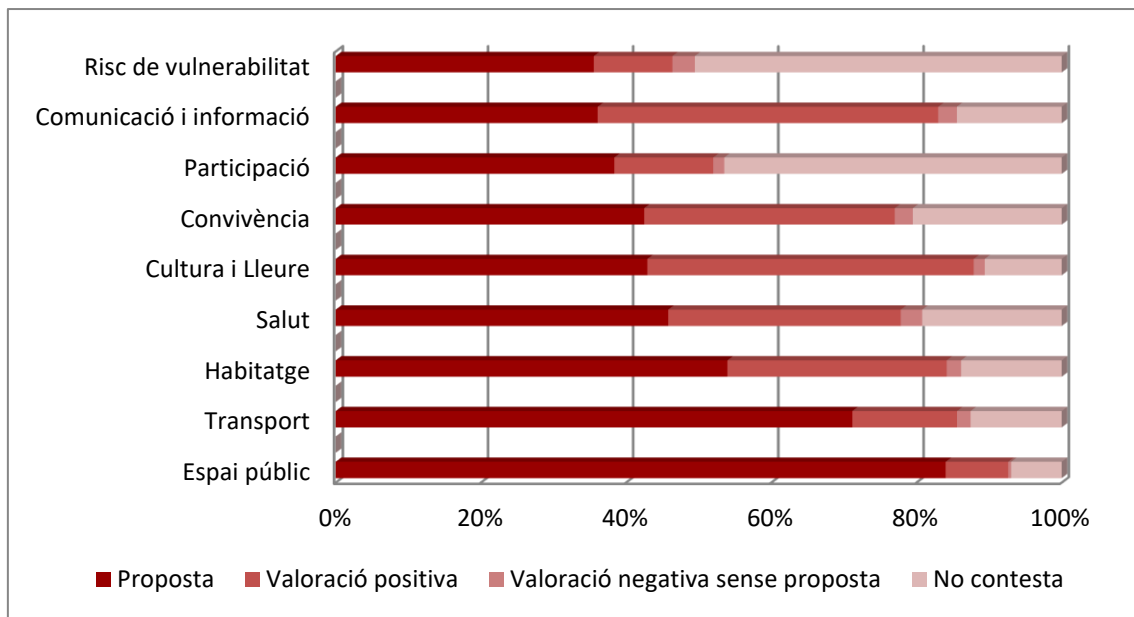

Font: Enquesta a les persones grans "Mataró. Ciutat amiga de les persones grans". 2018.

En un primer apartat de l'enquesta es demanava a les persones grans que identifiquessin, en general, el que més els agrada de la seva ciutat i el que creuen que s'hauria de millorar. També se'ls demanava que valoressin els diferents recursos i serveis de la ciutat adreçats a les persones grans.

Després d'aquestes preguntes generals es demanaven propostes concretes de millora en l'àmbit de l'espai públic, el transport i la mobilitat, l'habitatge i l'oferta de serveis als barris, l'oferta cultural, esportiva i de lleure de la ciutat, la convivència i el respecte a les persones grans, la manera de fer arribar la informació, la cura de la salut, l'atenció a les persones grans en situació de risc o vulnerabilitat social i la participació. En total s'han recollit 852 propostes, 410 valoracions positives i 31 valoracions negatives sense cap proposta. L'àmbit que ha rebut més propostes ha estat l'espai públic, el transport i l'habitatge, seguits de la salut

Il·lustració 6. Tipus de respostes obtingudes a la part de recollida de propostes de l'enquesta, per àmbits

Font: Enquesta a les persones grans “Mataró. Ciutat amiga de les persones grans”. 2018.

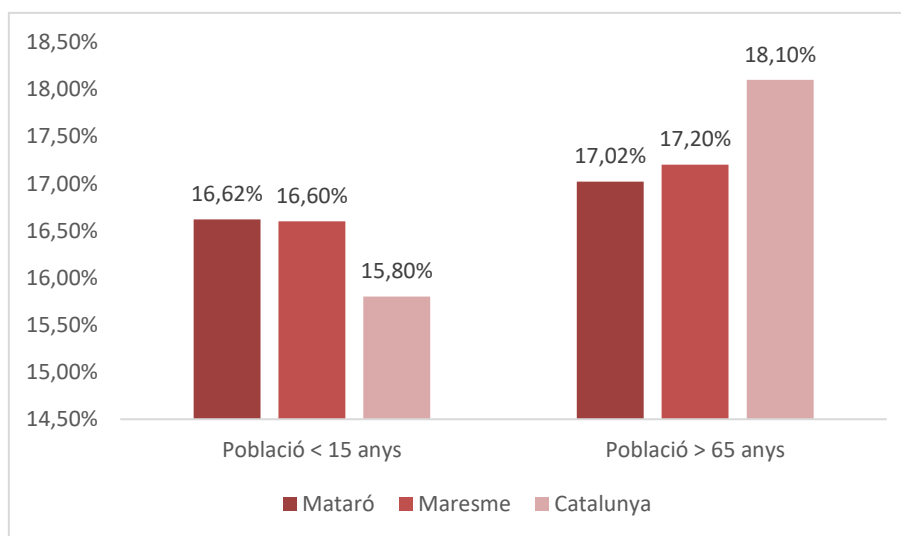
Finalment, per acompanyar el desenvolupament del projecte s’ha constituït un **Grup Motor** del projecte, com a espai de coordinació i treball tècnic per al desenvolupament del procés de planificació estratègica.

3 COM SÓN LES PERSONES GRANS DE MATARÓ? ANÀLISI SOCIODEMOGRÀFIC DE LA REALITAT SOCIAL DE LES PERSONES GRANS

A continuació s'analitzen les principals característiques de les persones grans de Mataró a partir de les dades sociodemogràfiques disponibles. Aquestes dades han estat obtingudes a través de l'Institut d'Estadística de Catalunya, la informació estadística local disponible al Programa Hermes de la Diputació de Barcelona, els estudis de població elaborats per l'Observatori de la ciutat i les explotacions de dades realitzades des del Servei d'Estratègia i Governança de Mataró.

Mataró té, a 1 de gener de 2017, una població de 126.159 habitants. D'aquests, 21.477 persones tenen més de 65 anys, la qual cosa representa un 17,02% de la població total. La comparativa d'edats de Mataró, el Maresme i Catalunya mostra que la proporció de població major 65 anys és lleugerament inferior a Mataró que als altres nivells territorials i que la població menor de 15 anys és molt similar a la comarca i està per sobre de la mitjana de Catalunya. Respecte a l'any passat, la població major de 65 anys ha augmentat a Mataró en 375 habitants, la qual cosa representa un increment del 1,78% en termes relatius.

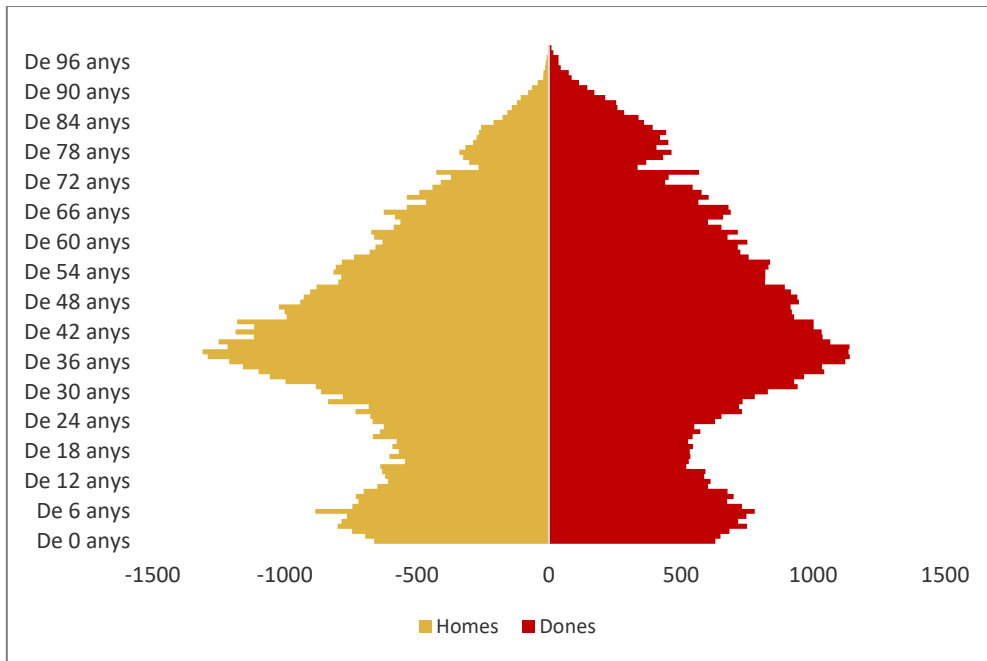
Il·lustració 7. Comparativa de l'estructura d'edats a Mataró, Maresme i Catalunya. 2016

Font: Elaboració pròpia a partir de dades d'IDESCAT.

La piràmide d'edats de Mataró mostra com està distribuïda la població per sexe i edat. La franja d'edats més poblada és la que se situa entre els 30 i els 50 anys, que representa un 36,4% de la població. A partir d'aquesta edat, disminueix progressivament el pes de la població, sobretot a partir dels 60 anys. I, a partir dels 75 anys es produeix una important disminució de la proporció de població, sobretot entre els homes.

Il·lustració 8. Piràmide d'edats de Mataró. 2016

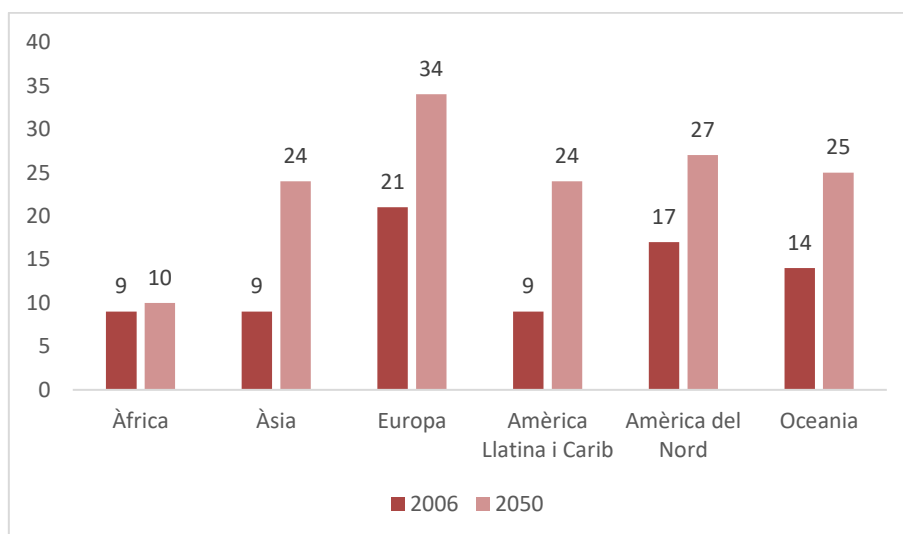

Font: elaboració pròpia a partir de les dades d'IDESCAT

Mataró com el conjunt de Catalunya i del món occidental, viu en un context de progressiu envelliment de la població.

Tal i com s'assenyala a la Guia "Ciudades Globales Amigables con los Mayores" elaborada per la UNESCO, el món està envellint molt ràpidament: per l'any 2050 la proporció de persones majors de 60 anys i més en relació a la població global s'haurà duplicat, passant d'un 11% al 2006 a un 22% el 2050. En el cas d'Europa al 2050 3 de cada 10 persones tindran més de 60 anys. Es preveu que, en aquesta data, i per primera vegada a la història de la humanitat, hi hagi més persones grans que infants i adolescents.

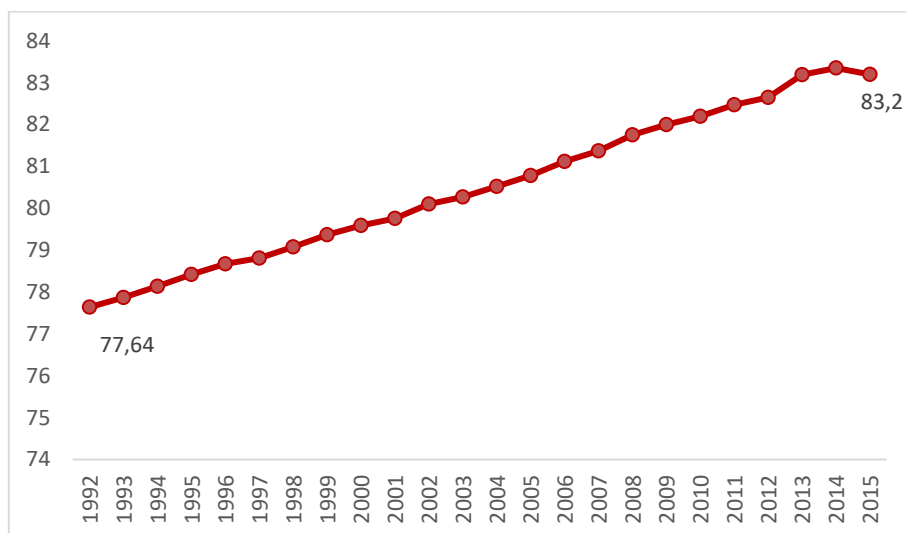
Il·lustració 9. Distribució de la població mundial (%) de 60 anys o més per regió, 2006 i 2050

Font: Departament d'Affers Econòmics i Socials de les Nacions Unides. Divisió Població, 2006

Aquest fenomen es reproduïx també a Catalunya. Actualment l'esperança de vida en néixer és de 83,20 anys per al conjunt de la població i ha mantingut un ritme creixent fins a 2015, moment en el que es va produir una lleu davallada (no es disposa de dades més enllà d'aquesta data).

Il·lustració 10. Esperança de vida en néixer. Catalunya. 1992-2015

Font: Institut Estadístic de Catalunya

L'anàlisi dels principals indicadors demogràfics posa de manifest com aquest procés d'envelliment afecta també a població de Mataró.

Segons l'estudi de la Població de Mataró a 1 de gener de 2017 elaborat pel Servei d'Estratègia i Avaluació, l'edat mitjana de la població de Mataró mostra un lent però progressiu envelliment. A 1 de gener de 2017 la mitjana d'edat de Mataró era de 41,49 anys (40,2 pels homes i 42,8 per les dones) un 0,22 més respecte de l'any anterior i 1,42 anys més respecte cinc anys enrere. Per sexes, la mitjana d'edat dels homes era de 40,11 anys i la de les dones 42,48 anys, amb un increment respecte a fa cinc anys de 1,50 i 1,32 anys respectivament.

L'esperança de vida en néixer del període 2012-2016 és de 80,06 anys per al conjunt de la població (80,03 per als homes i 85,93 per a les dones), un increment de 0,13 anys respecte al període anterior. Per sexes, l'esperança de vida dels homes és de 80,03 anys i la de les dones de 85,93 anys, amb una variació de 0,20 i 0,07 anys respectivament respecte al període 2011-2015. Cal assenyalar també que, comparativament, l'esperança de vida de Mataró és inferior a la mitjana de Catalunya (83,1 anys) i la d'Espanya (82,7 anys)

Els índex d'envelliment, sobre envelliment i de dependència senil, també posen de manifest l'augment progressiu de l'edat de la població.

L'índex d'envelliment calcula la relació entre la població de 65 anys i la població de 0 a 15 anys. Quan aquest índex és 100 significa que hi ha la mateixa població tant en el grup de joves com en el de grans. En el cas de Mataró, al 2017 aquest índex era de 96,87 mentre que fa cinc anys era de 89,16.

L'índex de sobre envelliment indica la relació entre la població de 85 anys i la de 65 i més. A Mataró, aquest índex és del 15,59 i fa cinc anys era de 14,03 i, seguint la tendència global, és més acusat entre les dones que entre els homes.

Finalment, l'índex de dependència senil indica la relació entre els individus majors de 65 anys i la població potencialment activa. A Mataró, aquest índex és de 26,04 al 2017 front a un 23,01 al 2012.

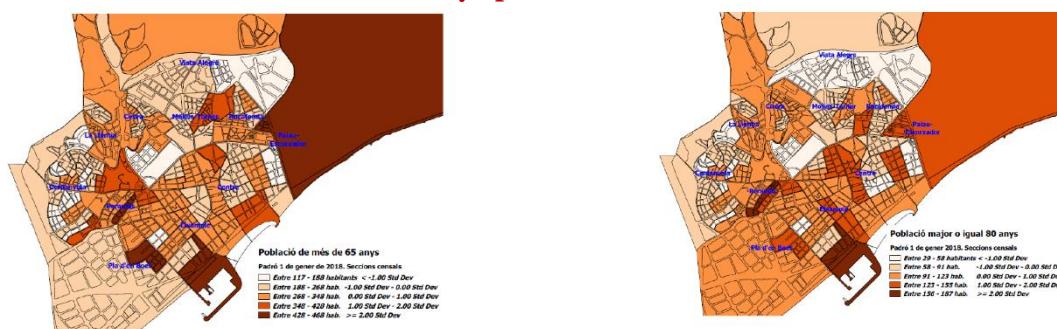
Taula 4. Principals indicadors demogràfics. Comparativa per nivells territorials. 2017

	Mataró			Província		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
Edat mitjana	40,2	42,8	41,5	41,1	44	42,6
% població > 65 anys	14,53%	19,48%	17,02%	16,11%	21,03%	18,63%
Índex d'envelliment	79,92	114,71	96,87	92,94	135,28	113,49
Índex de sobreenvelliment	11,77	18,39	15,59	12,02	19,07	16,1
Índex de dependència senil	21,59	30,66	26,04	24,21	33,17	28,69

Font: Programa Hermes de la Diputació de Barcelona.

Si s'analiza la distribució de les persones grans a la ciutat de Mataró es poden apreciar importants diferències en funció dels barris, sent la zona del centre i el sud de la ciutat les àrees més envellides. Concretament Pla d'en Boet, la zona sud de l'Eixample, Peramàs i Palau-Escorxador són els barris amb una major concentració de persones majors de 65 anys i Peramàs i l'Eixample els barris amb més persones majors de 80 anys.

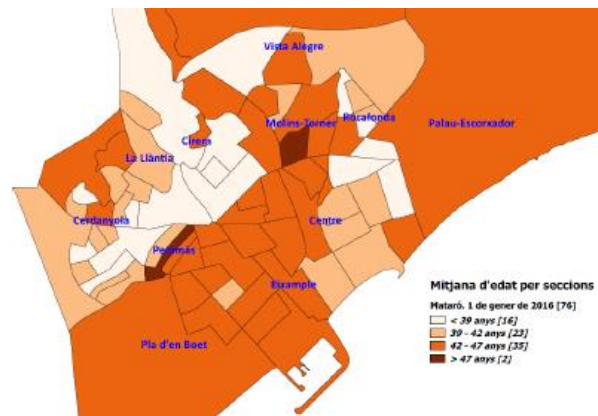
Il·lustració 11. Distribució de la població major de 65 anys i la població major de 80 anys per barris. 2018

Font: Servei d'Estratègia i Avaluació de l'Ajuntament de Mataró

L'anàlisi de la mitjana d'edat per barris també reproduïx aquest esquema, amb barris relativament més envellits al centre i al sud de la ciutat —llevat del barri del Centre— i barris relativament més joves al nord i a l'oest—tret de Molins-Torner, Cirera, Palau-Escorxador i Rocafonda.

Il·lustració 12. Mitjana d'edat per barris. 2018

Font: Servei

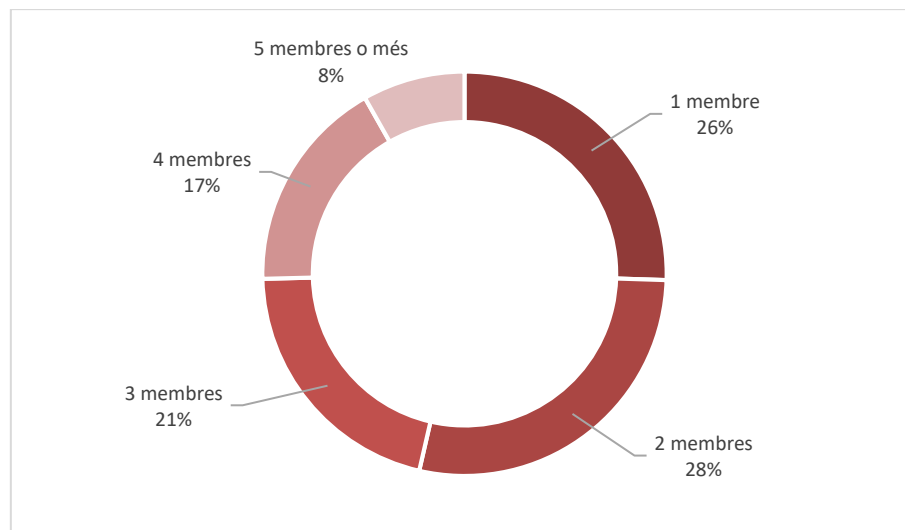
d'Estratègia i

Avaluació de l'Ajuntament de Mataró

I, de la mateixa manera, els índexs d'envelliment de Peramàs (1,92), Pla d'en Boet (1,39), Molins-Torner (1,32), i Eixample (1,24) són clarament superiors al del conjunt de la ciutat. En el darrer any, tots els barris han incrementat aquest índex, tret dels barris del Centre i Rocafonda. Els barris que han registrat els increments més elevats han estat Vista Alegre, Pla d'en Boet i Peramàs. Finalment, els barris que registren els índexs de sobre envelliment més elevats són el barri de Centre (0,21), Peramàs (0,19) i l'Eixample (0,18). El menys elevat correspon a Vista Alegre amb el 0,09.

Pel que fa a l'estructura de les llars, 1 de cada 4 tenen un sol membre. Tot i que a aquestes llars hi viuen persones de totes les edats, les llars unipersonals agrupen una part molt important de les persones grans que viuen soles, la qual cosa pot constituir un indicador de vulnerabilitat i aïllament social.

Il·lustració 13. Distribució de les llars de Mataró segons el seu nombre de membres. 2017.

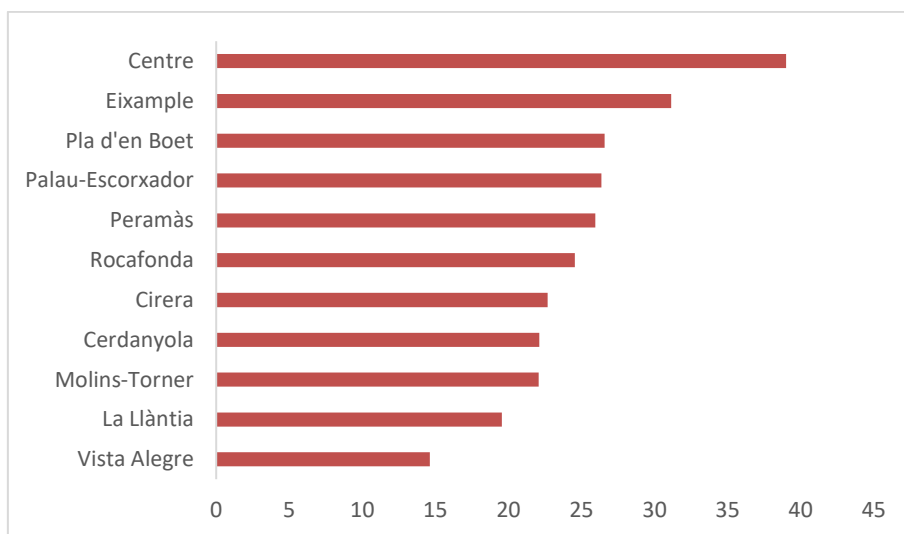

Font: Estudi de Població de Mataró 2017. Servei d'Estratègia i Avaluació de l'Ajuntament de Mataró

En l'estructura de les llars s'aprecien diferències en funció dels barris, sent el Centre i l'Eixample els barris on les llars tenen menys membres de mitjana. A gairebé tots els barris, són majoritàries les llars de dos membres. Les excepcions són els barris de Centre i

l'Eixample, on el percentatge més gran correspon a les llars unipersonals (39,10% i 31,14%) coincidint amb les zones més sobre envellides de la ciutat.

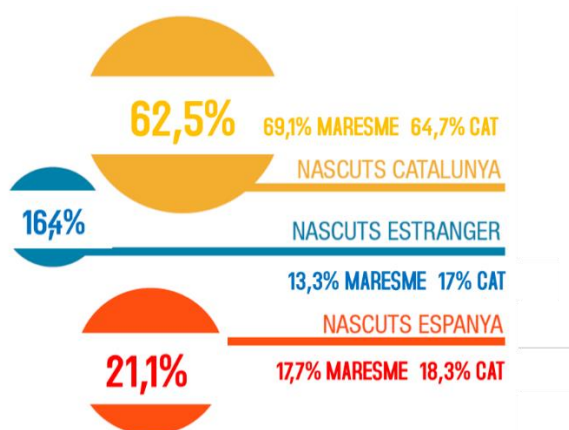
II·lustració 14. Proporció de llars unipersonals, per barri. 2017.

Font: Ajuntament de Mataró. Estudi de la població de Mataró. Gener 2017

La distribució actual de la població de Mataró per lloc de naixement posa de manifest una major presència de població procedent d'altres punts d'Espanya i de països estrangers que a la comarca. El 62,5% de la població del municipi és nascuda a Catalunya (per sota del Maresme i del conjunt de Catalunya), el 21% és nascuda fora d'Espanya (per sobre del Maresme i Catalunya) i el 16,4% de població del municipi és nascuda fora d'Espanya (xifra que es situa entre la comarca i Catalunya).

II·lustració 15. Estructura de la població per lloc de naixement. Mataró 2015

Font: Elaboració pròpia a partir de dades d'IDESCAT. 2015.

Aquest percentatge més elevat de persones procedents d'altres comunitats autònomes és fruit dels fluxos migratoris que es van produir durant els anys 60 i 70 a Catalunya, en els que Mataró va constituir un dels municipis receptors de població i va experimentar un alt creixement demogràfic derivat de l'arribada de persones d'arreu de l'Estat. En relació a la població nascuda a l'estranger, es va reduir en termes absoluts en 607 persones entre 2011 i 2014 però l'any 2015 ha tornat a augmentar en 160 habitants, situant-se en les 20.459.

L'1 de gener de 2017, la mitjana d'edat de les persones nascudes fora d'Espanya se situa en 39 anys, dos anys i mig per sota de la mitjana d'edat del municipi i 0,43 anys superior a la d'un any abans.

Taula 5. Mitjana d'edat per lloc de naixement de la població. 2017

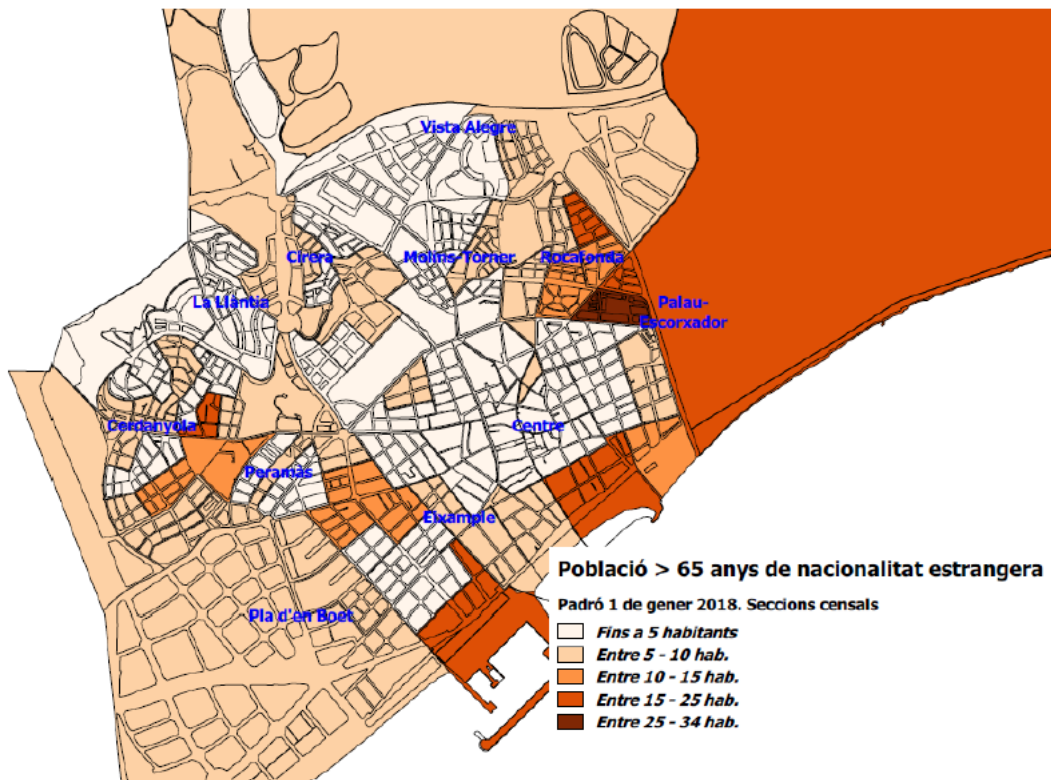
Lloc de naixement	Mitjana d'edat
Múrcia	68,90
Castella La Manxa	66,17
Andalusia	65,84
Extremadura	65,59
Castella Lleó	64,60
Ceuta i Melilla	62,82
Navarra	61,61
Galícia	58,51
País Valencià	55,90
Astúries	53,49
País Basc	48,92
Madrid	47,09
Balears	44,11
Canàries	41,34
Altres països	39,00
Catalunya	34,74

Font: Ajuntament de Mataró. Estudi de la població de Mataró. Gener 2017

Les mitjanes d'edat més elevades corresponen a la població nascuda a la resta de l'Estat: - Múrcia (68,90 anys), Castella la Manxa (66,17 anys) Andalusia (65,84 anys) i Extremadura (65,59 anys)..

Si s'analitza la distribució de la població de nacionalitat estrangera per barris, la població estrangera major de 65 anys es troba als barris de Palau escorxador, les parts sud del centre i de l'eixample i Cerdanyola.

Il·lustració 16. Distribució de la població estrangera per seccions censals. 2018.

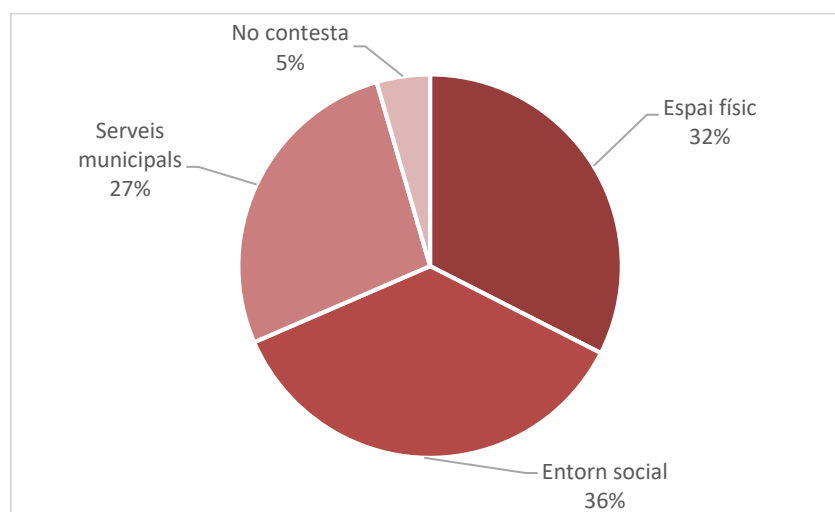
Font: Servei d'Estratègia i Avaluació de l'Ajuntament de Mataró

4 COM ÉS LA CIUTAT DE MATARÓ? LES VUIT DIMENSIONS D'AVALUACIÓ DE L'AMIGABILITAT

4.1 VALORACIÓ GLOBAL

De les 201 persones que van respondre l'enquesta, un 95% varen identificar aspectes positius en la ciutat. En tractar-se d'una pregunta oberta el que es recollia eren els comentaris espontanis de les persones enquestades, que han estat categoritzats a posteriori en funció dels àmbits recollits al protocol de Vancouver.

Il·lustració 17. Enquesta a les persones grans de Mataró. Per què Mataró és una bona ciutat per viure-hi?

Font: Enquesta a les persones grans "Mataró. Ciutat amiga de les persones grans". 2018.

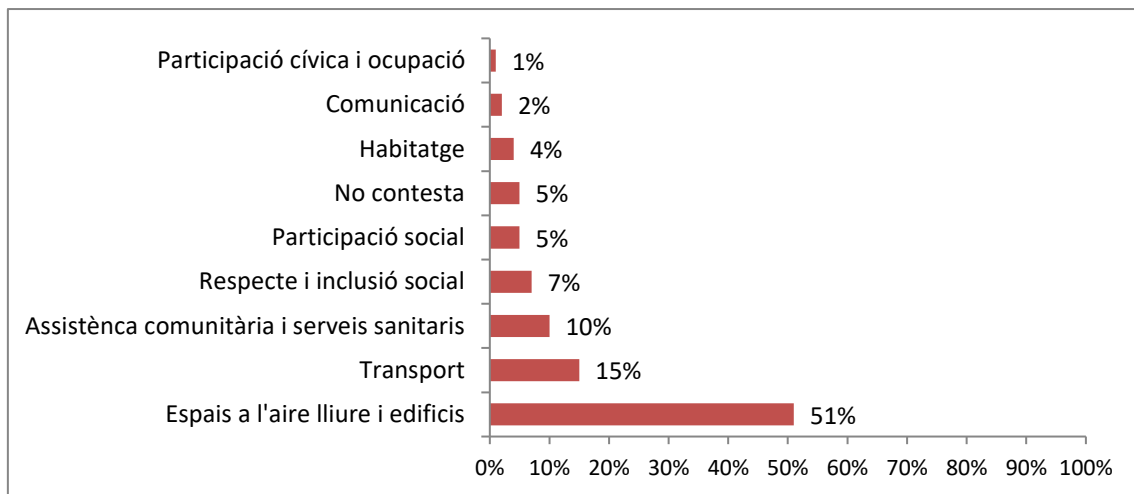
Una tercera part de les persones que varen contestar l'enquesta considera que Mataró és una bona ciutat per viure-hi degut, fonamentalment a la seva situació geogràfica: és a dir, el mar, la muntanya, els espais verds i el clima mediterrani. En general agraeixen poder passejar pels parcs, les platges, els passeigs i la muntanya. També els agrada que Mataró sigui una ciutat petita ben comunicada amb Barcelona.

Un terç de les respostes estan orientades a la vida social de Mataró: les activitats que s'ofereixen als casals de gent gran, l'amabilitat de la gent i la bona convivència. Algunes de les persones grans enquestades també comenten que Mataró és una ciutat tranquil·la i que per això els agrada viure-hi.

El terç restant dels enquestats consideren que la qualitat dels serveis (CAP, transports, lleure i cultura, seguretat, recursos socials, botigues, etc.) és satisfactòria i és per aquest motiu que consideren Mataró com una ciutat amiga de les persones grans.

Pel que fa als aspectes a millorar per a què Mataró fos una ciutat més agradable per a les persones grans destaca que la gran majoria de les respostes han estat relacionades amb l'espai públic. Les altres àrees de millora identificades per les persones enquestades han estat el transport, l'assistència comunitària i els serveis sanitaris i el respecte i la inclusió social. La resta de les àrees temàtiques analitzades han aplegat menys d'un 5% de les respostes.

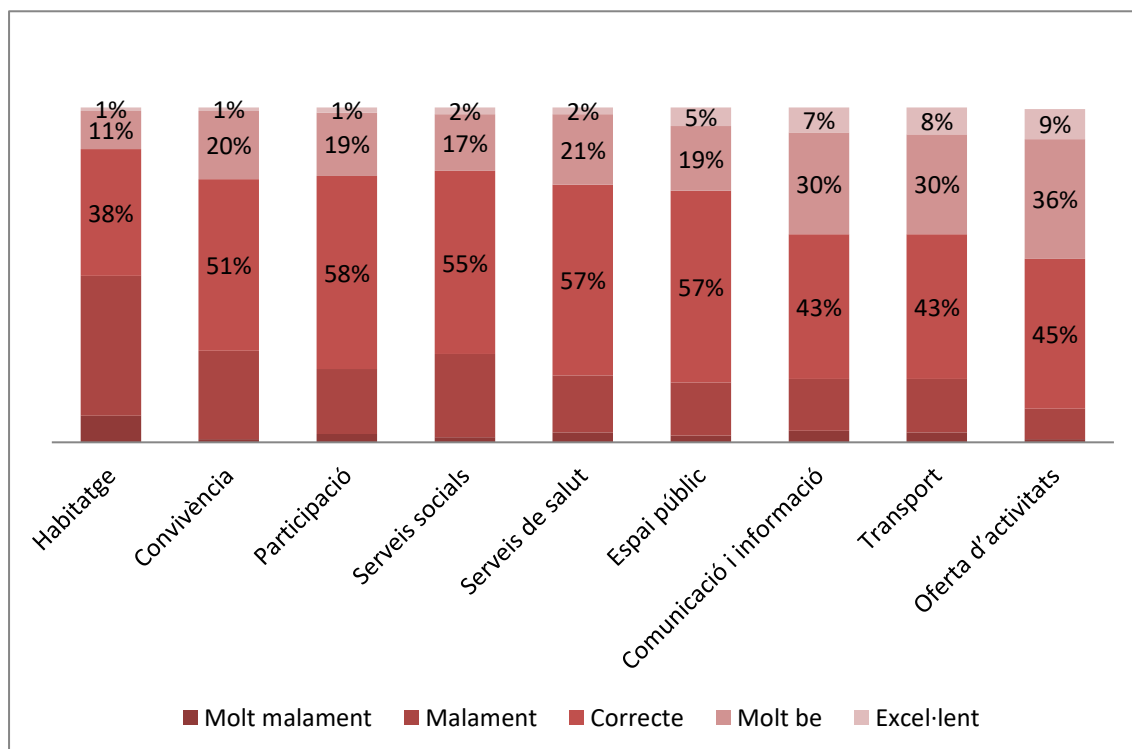
Il·lustració 18. Enquesta a les persones grans de Mataró. Què s'hauria de millorar a Mataró perquè fos una ciutat més agradable per a les persones grans?

Font: Enquesta a les persones grans “Mataró. Ciutat amiga de les persones grans”. 2018.

A les enquestes a la gent gran de Mataró també se'ls va demanar que valoressin els recursos i els serveis que ofereix la ciutat a les persones grans en els àmbits d'habitatge, convivència, participació, serveis socials, serveis de salut, espai públic, comunicació i informació, transport i oferta d'activitats.

Il·lustració 19. Enquesta a les persones grans de Mataró. Valoració dels recursos i serveis que ofereix Mataró per a les persones grans?

Font: Enquesta a les persones grans “Mataró. Ciutat amiga de les persones grans”. 2018.. 2018.

El que ha estat més ben valorat és l'oferta d'activitats, amb un 45% de valoracions excel·lents o molt bones. Seguidament, el transport també està molt ben valorat. A continuació, amb un 37%, la comunicació i la informació. En quart lloc, l'espai públic amb un 24% de valoracions molt positives.

Per altra banda, l'habitatge, la convivència i els serveis socials són els àmbits pitjor valorats, amb un 50%, un 27% i un 26% de respostes negatives o molt negatives, respectivament.

Al mateix temps el 59% de les persones enquestades han valorat la participació a la ciutat com a correcta, seguit dels serveis de salut i l'espai públic, els dos amb un 57%. En quart lloc, un 55% de les respostes de Serveis socials són "correcte".

Durant els tallers realitzats amb diferents agents de la ciutat es va aprofundir en els diferents àmbits del protocol de Vancouver, identificant els aspectes que més agraden i els que més preocupen i recollint propostes de millora per a què Mataró esdevingui una ciutat més amiga de les persones grans.

4.2 ESPAIS A L'AIRE LLIURE I EDIFICIS

La manera com es dissenya i es construeix l'espai públic d'una ciutat és clau per aconseguir una ciutat que sigui realment integradora, que promogui la convivència de les persones que hi habiten i que sigui un lloc agradable per viure. L'entorn i els edificis públics tenen un impacte important sobre la independència i la qualitat de vida de les persones grans, i afecten la seva capacitat per menar una vida activa i autònoma durant el màxim temps possible.

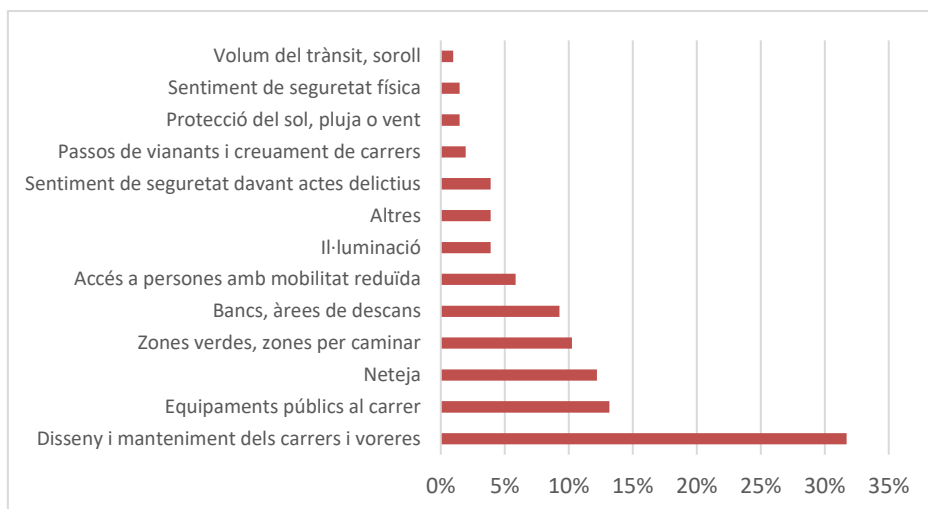
Al llarg del procés de diagnosi s'ha analitzat l'amigabilitat de la ciutat en relació a l'espai a l'aire lliure i els edificis de la ciutat valorant aspectes relacionats amb el disseny i manteniment de carrers i voreres, els passos de vianants i creuaments, el volum de trànsit, el soroll, les zones verdes de la ciutat i les zones per caminar, l'existència de bancs i àrees de descans, la protecció del sol, la pluja o el vent o l'accessibilitat dels edificis. També s'han analitzat aspectes relacionats amb la seguretat, com ara l'ús de l'espai públic en les diferents hores del dia, la il·luminació dels carrers, el sentiment de seguretat física i el sentiment de seguretat davant actes delictius.

4.2.1 *L'espai públic, aspecte prioritari en la valoració de l'amigabilitat de la ciutat:*

A l'hora de valorar l'amigabilitat de la seva ciutat, les persones grans de Mataró pensen, sobretot, en l'espai públic. Com s'ha vist en l'apartat anterior, **els aspectes relacionats amb l'espai públic són el que més identifiquen les persones grans enquestades** quan se'ls ha demanat pel que cal millorar a la ciutat, però també fan especial referència a l'espai públic quan se'ls pregunta sobre el que fa que Mataró sigui una bona ciutat per viure.

Pel que fa a les propostes específiques per millorar l'espai públic, destaquen les que tenen a veure amb el disseny i manteniment dels carrers i les voreres, els equipaments dels espais públics, la neteja, la millora de les zones verdes i la col·locació de bancs i les àrees de descans.

II·lustració 20. Enquesta a les persones grans de Mataró. Propostes per la millora de l'espai públic

Font: Enquesta a les persones grans "Mataró. Ciutat amiga de les persones grans". 2018.

Entre les principals preocupacions esmentades en l'enquesta destaquen l'estat de les voreres i l'adaptació dels carrers i dels espais públics envers a persones amb mobilitat reduïda. També es recullen queixes sobre la neteja dels carrers i les deposicions dels gossos, la poca quantitat de lavabos públics, la necessitat de més parcs i espais verds, l'enllumenat insuficient dels carrers a la nit o el mal estat i la poca quantitat dels bancs.

4.2.2 *Necessitat de millores en l'accessibilitat i adaptació de l'espai públic a les necessitats de les persones grans*

L'Ajuntament de Mataró ha realitzat un esforç important per millorar l'**accessibilitat** de la ciutat. Tal com indiquen els directius de l'Ajuntament, des dels inicis dels anys 90 s'estan portant a terme actuacions a la ciutat per eliminar les barreres arquitectòniques i millorar l'accessibilitat.

Aquesta millora és percebuda per les persones participants en els tallers, que valoren positivament les millores realitzades en la ciutat des del punt de vista de l'accessibilitat. I també es veu en les fotografies realitzades per les persones usuàries dels casals, que, al descriure els aspectes que els agrada de la seva ciutat, realitzen fotografies de baranes, rampes i altres elements que faciliten l'accessibilitat a les persones grans.

II·lustració 21. Fotos de les persones usuàries dels Casals de Gent Gran. Accessibilitat.

Font: Fotografies realitzades per les persones usuàries dels casals de gent Gran de Mataró sobre els espais que més els agrada de la seva ciutat.

Segons els i les participants en els tallers, la millora en l'accessibilitat es nota, sobretot, a les zones noves de la ciutat, on els carrers estan adaptats i disposen de rampes per facilitar l'accés de les persones amb problemes de mobilitat.

Així mateix a la zona del centre de la ciutat s'aprecia la implementació de millores per facilitar l'accessibilitat de la ciutat i els i les participants es manifesten especialment satisfets per l'existència de carrers de vianants amb calçada única, en els que el carrer i la vorera estan al mateix nivell i permeten desplaçar-se còmodament a peu o amb cadira de rodes. Aquesta visió es confirma per les fotografies preses per les persones usuàries dels casals de gent gran, que entre les coses que els agrada de la ciutat identifiquen clarament els carrers de vianants.

Tot i això, al llarg dels tallers es recullen diverses queixes sobre els problemes d'accessibilitat i el mal estat d'alguns dels carrers de la ciutat.

Això succeeix, sobretot, en les zones més antigues de la ciutat, com la zona del centre o els barris perifèrics, on es detecten mancances en aquest sentit. En aquestes zones encara existeixen carrers poc adaptats i amb dificultats d'accessibilitat, i tant les persones cuidadores com algunes de les persones grans participants en els tallers es queixen que els és difícil moure's per alguns espais de la ciutat. Així, s'observa que en moltes parts de la ciutat les voreres són estretes i que això impedeix desplaçar-se amb comoditat i seguretat. A més, diuen, hi ha voreres molt altres i sovint hi ha arbres, cotxes, fanals o altres obstacles al mig de la vorera, fet que dificulta el pas, impedint que hi passin dues persones alhora i limitant l'accés amb cadira de rodes o caminador. També es comenta l'estat dels carrers, amb asfalt degradat, voreres en mal estat, bonys i clots, paviment irregular i malmès, la qual cosa dificulta l'accés a les persones amb mobilitat reduïda o en cadira de rodes i genera inseguretat en les persones grans que tenen por d'ensopegar o de caure. Els que expressen majors dificultats en aquest sentit són les persones cuidadores i cuidadores, que manifesten que sovint troben dificultats per transitar pels carrers amb cadires de rodes: manquen rampes, sobretot a la zona del centre, hi ha pendents molt pronunciades a les zones més properes a la muntanya, i algunes rampes rellisquen amb facilitat i és perillós passar-hi quan ha plogut o hi ha humitat.

Entre les propostes que es recullen en relació al manteniment de la via pública destaquen les que fan referència a la millora de l'accessibilitat i la reforma integral dels carrers dels barris perifèrics per facilitar els desplaçaments a peu. A nivell tècnic es proposa ampliar les zones de vianants i la zona 30, l'ampliació de les voreres i la millora de l'accessibilitat a tota la ciutat. Les persones cuidadores proposen que quan s'adaptin els carrers de vianants es faci amb rajoles llises i no amb relleu, i, en tot cas, diferenciant els espais amb colors diferents però sense canviar la textura de la rajola. També proposen que en els carrers estrets on no es puguin peatonalitzar les voreres per als vianants estiguin només a un costat del carrer per tal que pugui haver suficient espai per passar. Les persones grans, per la seva banda, demanen que es millori l'estat de la via pública en general i el manteniment dels carrers.

També a l'enquesta es recullen propostes en aquesta direcció. El 32% de les persones grans enquestades proposen que es millori l'estat de les voreres de Mataró, amb voreres més amples

Il·lustració 22. Fotos de les persones usuàries dels Casals de Gent Gran. Accessibilitat.

Font: Fotografies realitzades per les persones usuàries dels casals de gent Gran de Mataró sobre els espais que més els agrada de la seva ciutat.

i cuidades, i es recullen comentaris sobre el mal estat d'alguns carrers, que els fa sentir insegurs i limitats a l'hora de desplaçar-se per la ciutat. La problemàtica d'accés a certs llocs de Mataró de les persones amb mobilitat reduïda queda també reflectida també a l'enquesta, sobretot en relació amb l'estat dels carrers, però un 6% de les propostes han estat específicament adreçades a expressar la necessitat de millorar alguns accessos a botigues, posar més rampes, baranes i infraestructures que facilitin la mobilitat de les persones grans o amb discapacitats.

Una altra queixa recollida durant els tallers està relacionada amb les **terrasses dels bars**, que segons algunes de les persones participants envaeixen l'espai públic ocupant pràcticament tota la calçada i no deixen espai per als vianants. En aquest sentit, es proposen solucions com ampliar les voreres mitjançant tarimes de fusta en les que es puguin instal·lar les terrasses dels bars sense afectar el pas dels vianants.

També, es comenta que hi ha poques **zones de descans** i que falten bancs, per exemple, a les parades d'autobús, o al voltant dels mercats o de les zones comercials, on les persones grans puguin reposar si van carregades. Aquesta necessitat de bancs i de zones de descans es fa especialment patent al centre, on els carrers són estrets i el teixit urbà és més dens i compacte, a la zona comercial de la ciutat o en determinades zones on els carrers són molt llargs i no hi ha bancs per seure, de manera que per una persona gran pot ser molt cansat travessar tot el carrer, sobretot si va carregada.

Els bancs i les àrees de descans també és un tema que preocupa a les persones grans que han contestat l'enquesta: un 9% de les respostes anaven dirigides a aquest tema i es demana posar més bancs per seure-hi i descansar.

Una altra demanda repetida al llarg dels tallers, i també a les enquestes, ha estat la de col·locar **lavabos públics** a la ciutat. Aquesta demanda ja ha estat expressada en altres ocasions a la ciutat, sent la instal·lació de quatre lavabos públics a la ciutat una de les 12 propostes finalistes per als pressupostos participatius de 2018. Una demanda que també ha estat recollida en l'enquesta a les persones grans: un 10% de les persones enquestades comenten que troben a faltar lavabos públics i demanen que se'n posin més a tota la ciutat.

En aquest sentit, es valoren molt positivament els lavabos amb autorrentat instal·lats al passeig marítim, però es considera que la dotació d'aquests espais a la ciutat és encara insuficient. Es tracta d'una problemàtica que afecta especialment a les persones grans que pateixen d'incontinència, i que quan estan al carrer, si no troben cap lavabo públic han d'anar a un bar i fer una consumició. Des de l'Ajuntament s'ha impulsat una campanya anomenada "No puc esperar" on entitats i espais on la gent pot utilitzar el lavabo estan retolats, però no es coneix prou. Per aquest motiu, es fa la proposta de millorar la senyalització dels lavabos públics existents a la ciutat, tant al carrer com dins els equipaments públics, i ampliar el número de lavabos, sobretot als barris perifèrics de la ciutat, on, segons els i les participants en els tallers, pràcticament no n'hi ha. També es comenta que, si es fan nous equipaments sanitaris al carrer, aquests han de complir una sèrie de requisits per que donin resposta a les necessitats de les persones grans, i que han de ser grans, adaptats (amb baranes, la pica i el mirall a una alçada que es pugui veure des d'una cadira de rodes) i ben senyalitzats.

Pel que fa a l'**accessibilitat als edificis públics**, des de fa temps la ciutat de Mataró està treballant per garantir l'accessibilitat universal a tots els seus edificis públics però encara queda camí per recórrer. Segons les persones grans participants en els tallers, tot i que molts

edificis estan adaptats amb rampes i amb baranes, encara existeixen obstacles d'accés. Així, per exemple, es recullen queixes perquè a l'ambulatori les ambulàncies s'estacionen davant la rampa, dificultant l'accés de les persones grans o de les persones de mobilitat reduïda. També es comenta que les cadires de la biblioteca són molt baixes, i que les persones grans i amb problemes de mobilitat tenen problemes per aixecar-se, i el mateix succeeix amb alguns dels bancs instal·lats al carrer o a les parades d'autobús.

Taula 6. Propostes per millorar l'accessibilitat de l'espai públic

Accessibilitat:

- Millorar l'accessibilitat dels carrers de la ciutat
- Reformar els carrers dels barris perifèrics de la ciutat per facilitar els desplaçaments a peu.
- Ampliar els carrers de vianants i la zona 30
- Ampliar les voreres
- Posar rajoles llises i sense relleu en els carrers de vianants
- En els carrers estrets, posar les voreres per als vianants en un costat del carrer
- Habilitar espais per evitar que les terrasses dels bars envaeixin l'espai públic (p.ex. posant tarimes de fusta, agregades a la calçada)

Bancs i zones de descans:

- Posar més bancs als carrers, sobretot als carrers del centre, els carrers comercials i els carrers llargs
- Dissenyar els bancs per que les persones grans puguin seure i aixecar-se sense dificultat

Lavabos públics:

- Senyalitzar els lavabos públics
- Instal·lar més lavabos públics al carrer.
- Els lavabos públics han de ser grans, nets i adaptats

Edificis públics:

- Millorar l'accessibilitat a tots els edificis públics, així com els llocs d'interès de la gent gran
- Adaptar l'espai públic i els edificis públics a persones amb mobilitat reduïda
- Aplicar el Pla d'Accessibilitat

4.2.3 Preocupació pel manteniment dels carrers i la neteja de l'espai públic

Durant els tallers, els aspectes relacionats amb el manteniment i la neteja dels carrers han estat els més comentats.

Quant al **manteniment de l'espai públic**, en general, els i les participants en els grups focals valoren positivament que la zona del centre està ben cuidada i que es fa molt manteniment. En canvi al llarg de tots els tallers es constata la diferència entre el centre i els barris de la ciutat. A diferència del centre, que en general es veu molt cuidat, alguns barris es veuen deixats, amb edificis inacabats i descampats que no tenen cap ús.

Un altre aspecte molt comentat durant els tallers és el de la **neteja dels carrers i els espais públics**. Al llarg dels tallers s'ha parlat repetidament de la brutícia als carrers de la ciutat. Tant els comerciants com les persones grans afirmen que la ciutat està bruta, que hi ha molta brossa pel carrer, i un altre cop es destaquen les diferències entre els barris de la ciutat. També es recullen queixes per la manca de civisme d'algunes persones, que embruten, llencen mobles al carrer fora dels horaris de recollida o destrossen el mobiliari urbà. En conseqüència, es demanen més papereres, reforçar la neteja i el manteniment, i també treballar més per la conscienciació i la sensibilització de la ciutadania, vers una major cura de l'espai públic i més vigilància als propietaris dels gossos.

Aquest aspecte també ha estat comentat per les persones grans enquestades amb un 12% de respostes relacionades amb aquesta qüestió. Els excrements dels gossos es veuen com un problema, i es proposa intensificar les campanyes i actuacions de sensibilització de les persones que tenen mascotes o multar a qui no reculli les defecacions dels animals.

En aquest àmbit, l'aplicació "foto denúncia Mataró Neta" es valora molt positivament com a eina per recollir denúncies ciutadanes sobre els estats del carrer. Diverses persones grans participants en els tallers comenten que utilitzen habitualment aquesta aplicació, que descriuen com una eina àgil, que permet fer arribar queixes fàcilment, i valoren molt positivament el fet de rebre feedback sobre la resolució de les denúncies i la rapidesa de la resposta. Durant els tallers també es fa referència a la Comissió de Qualitat de Vida, que es reuneix un cop al mes a Pla d'en Boet i resulta un espai útil per donar constància de coses malmeses o mancances a l'espai públic.

Taula 7. Propostes per millorar el manteniment de l'espai públic

Manteniment i neteja:

- Reforçar el manteniment i la millora dels barris perifèrics
- Millorar la neteja a tota la ciutat
- Posar més papereres
- Conscienciar i sensibilitzar la ciutadania vers una major cura de l'espai públic
- Intensificar la vigilància als propietaris dels gossos per evitar les deposicions al carrer
- Campanyes i actuacions de sensibilització de les persones que tenen mascotes o multar a qui no reculli les defecacions dels animals

4.2.4 La platja, els parcs i les zones verdes: un espai molt ben valorat

Un altre dels aspectes àmpliament comentat al llarg dels tallers participatius, han estat les zones verdes de la ciutat: la platja, els parcs, els espais verds i les zones per caminar de la ciutat.

Mataró, per la seva posició geogràfica, compta amb importants espais a l'aire lliure. Per una banda, la ciutat té més de 2 quilòmetres de platja, el passeig marítim i un port, que permeten passejar i realitzar activitats a l'aire lliure. Per altra banda, la serralada litoral dona accés al Parc del Montnegre i Corredor, un pulmó verd que rodeja tota la ciutat.

El **front marítim** és un espai molt ben valorat pels i les participants en els tallers, un espai especialment utilitzat per les persones grans de la ciutat que van sovint a la platja a passejar pel passeig marítim i per les platges.

Tant el personal directiu com el personal tècnic de l'Ajuntament considera que les platges estan força preparades per totes les edats, gràcies a la realització d'adaptacions i millores per facilitar la seva accessibilitat. En aquest sentit destaquen les passarel·les de fusta que travessen les platges fins arribar al mar, que s'han ampliat per facilitar l'accés a l'aigua, i el punt d'assistència al bany adaptat, que compta amb el suport del personal de socorrisme de la Creu Roja i que permet accedir al mar a les persones amb problemes de mobilitat. Per la seva part, les persones cuidadores valoren positivament la instal·lació d'una corda per facilitar l'accés a l'aigua a les persones que no poden fer-ho per si soles, però es queixen que només està disponible en l'horari del servei de socorrisme, que coincideix amb les hores de sol –precisament les hores que les persones grans tendeixen a evitar per estar a la platja -. També es comenta que els horaris de servei de salvament estan pensat pel gruix de la població i no s'adeqüen als horaris de les persones grans, que sovint marxen quan s'inicia l'horari de salvament. En conseqüència, es planteja adaptar els d'aquest servei a les necessitats de les persones grans. Pel que fa a les adaptacions realitzades a la platja, les persones cuidadores comenten que caldria continuar treballant en la millora dels accessos i ampliar les zones d'ombra.

En relació al manteniment i la neteja d'aquests espais, es recullen opinions contradictòries: una part de les persones participants en els tallers comenten que l'aigua està molt neta i valoren positivament el manteniment del passeig marítim i de la platja, mentre que d'altres afirmen el contrari, i diuen que l'aigua del mar està bruta, que s'ha perdut zona de sorra i es queixen de l'incivisme i de les deposicions dels gossos a la zona de la platja.

El port també es considera una zona de la ciutat molt atractiva per a les persones grans. Les persones cuidadores i els i les professionals que treballen en residències i centres de dia comenten que als seus usuaris i usuàries els agrada molt anar al port, que és fàcilment accessible i els permet gaudir del mar. No obstant això, es diu que actualment el port és una zona de la ciutat poc atractiva i algunes persones el descriuen com un espai “trist i abandonat” i es proposa promocionar aquest espai per la realització d'activitats ciutadanes.

La ciutat de Mataró també disposa de nombrosos **parcs i zones verdes**, que han estat molt ben valorats al llarg dels tallers. Mataró compta amb 22 parcs i places que des de l'Ajuntament de Mataró s'identifiquen com a zones verdes a la seva web. La majoria es situen a la zona nord de la ciutat, sent el Centre el barri que compta amb menys espais. Destaca per les seves dimensions el Parc Central, però també són força extensos d'altres parcs propers a l'eix de

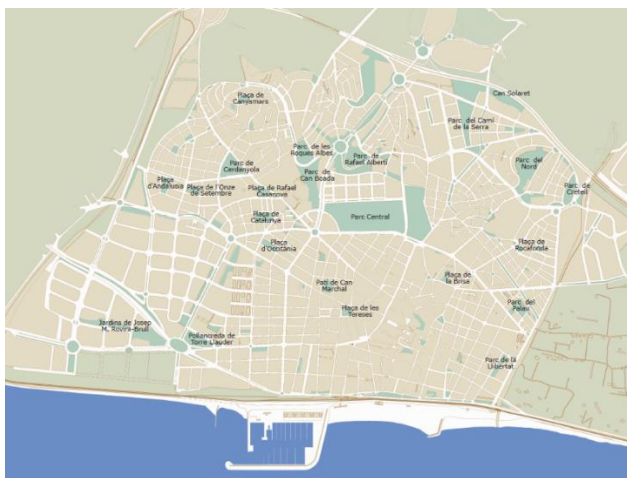
Il·lustració 23. La platja de Mataró.

Font: Plana web de l'Ajuntament de Mataró

Via Europa (Parc de Can Boada, Parc de les Roques Albes, Parc de Rafael Alberti, Parc del Nord, Parc de Rocafonda, Parc de Mar...)

Il·lustració 24. Mapa de zones verdes de Mataró

Font: Ajuntament de Mataró

En general, els assistents als tallers comenten que hi ha molts parcs, places i zones verdes a la ciutat. Entre els espais verds de la ciutat es valoren especialment el Parc Central, les places del centre de la ciutat, i la plaça de Cuba, que es considera un espai emblemàtic de la ciutat i un bon espai per passejar, xerrar amb els veïns i “fer barri” i que, diuen, no s’hauria de perdre mai.

Les fotografies realitzades per les persones usuàries dels casals també posen de manifest que les persones grans valoren positivament l’existència d’espais a l’aire lliure, amb bancs per seure i ombra, recollint-se nombroses fotos en les que es mostren espais verds, bancs i espais ombrívols i amb aigua.

Il·lustració 25. Fotos de les persones usuàries dels Casals de Gent Gran. Espais verds.

Font: Fotografies realitzades per les persones usuàries dels casals de gent Gran de Mataró sobre els espais que més els agrada de la seva ciutat.

Tot i això, també s’esmenten aspectes a millorar en relació als espais verds de la ciutat.

En primer lloc, es comenta que als barris perifèrics de la ciutat, es troben a faltar parcs i espais verds, i alguns participants en els tallers es queixen que els parcs nous són espais “durs” amb poca vegetació, molt secs i foscos. A les enquestes un 10% de les propostes recollides en relació a la millora de l’espai públic ha estat sobre les zones verdes i les zones per caminar.

Es demana augmentar els espais verds de la ciutat i mantenir adequadament els que ja hi ha o es proposa també combatre el “botellón” i netejar els parcs

Una altra queixa recollida durant els tallers té a veure amb la brutícia i amb la manca de civisme en l'ús dels espais públics (brutícia després del cap de setmana, deposicions dels gossos, escombraries, mobiliari urbà malmès...).

Durant els tallers es fa esment repetidament a l'espai per fer exercicis que s'ha instal·lat davant el Tecnocampus i es demanen més equipaments d'exercicis a l'aire lliure per tota la ciutat. Una demanda que també ha estat recollida en l'enquesta. Aquest tipus d'espais són molt ben valorats per les persones grans participants en els tallers, i això també es reflecteix en les fotografies realitzades per les persones usuàries dels casals, però es comenta que n'hi ha pocs i es proposa la instal·lació de més equipaments d'aquest tipus distribuïts per diferents espais de la ciutat. També es proposa que s'instal·lin equipaments que promoguin la socialització i la relació en l'ús de l'espai públic, com taules per practicar el tenis taula, pistes de petanca o horts urbans.

Il·lustració 26. Fotos de les persones usuàries dels Casals de Gent Gran. Àrees d'exercici a l'aire lliure.

Font: Fotografies realitzades per les persones usuàries dels casals de gent Gran de Mataró sobre els espais que més els agrada de la ciutat.

Un altre aspecte comentat durant els tallers participatius té a veure amb **l'ús dels espais públics** i amb els conflictes entre diferents col·lectius que utilitzen aquests espais. Així, s'assenyala que els parcs de la ciutat estan pensats sobretot per als infants i que hi ha molts espais infantils però no hi ha espais pensats per a les persones grans. Això genera conflictes de convivència en l'ús d'aquests espais per part de diferents col·lectius i algunes de les persones grans assistents als tallers es queixen de que les famílies no sempre vigilen els seus fills i filles, que a la sortida de les escoles els pares i mares ocupen tots els bancs dels parcs i no els deixen espai per seure o que els gossos van sense lligar i els seus propietaris no recullen les seves deposicions.

Taula 8. Propostes per millorar les platges i els espais verds de la ciutat

Front marítim:

- Adaptar el servei de socorrisme a l'horari de les persones grans
- Promocionar el port marítim com a espai obert a tota la ciutat
- Adaptar la platja per que les persones grans la puguin gaudir durant tot l'any: amb més bancs i rampes, amb zones d'ombra

Parcs i places:

- Dissenyar parcs més verds i amb menys places dures i més espais amb ombres
- Enjardinar la ciutat. Plantar més arbres i més verd per tot arreu.
- Habilitar espais oberts al centre, aprofitant solars buits o cantonades
- Cuidar més de la neteja dels espais verds
- Combatre el “botellón” a l'espai públic
- Fer equipaments que promoguin la relació i la realització d'activitats a l'aire lliure (tennis taula, pistes de petanca, aparells per fer rehabilitació)
- Fer més parcs adaptats per a la gent gran, amb espais on es pugui fer exercici físic i socialitzar
- Dinamitzar activitats esportives a l'aire lliure dins els parcs, amb freqüència regular i gratuïtament (poden ser activitats dinamitzades, mobiliari urbà o accés a material de préstec)
- Fer horts urbans a la ciutat.
- Fer una revisió general de l'accessibilitat dels parcs
- A l'hora de dissenyar els parcs pensar en zones també per a les persones grans: zones verdes, ombra, bancs (que no estiguin aïllats i facilitin la relació entre les persones), sense desnivells ni esglaons....

Convivència a l'espai públic:

- Regular la convivència a l'espai públic per que tothom hi pugui estar a gust (pilotes dels nens, excrements dels gossos...)
- Posar en valor l'impacte de l'entorn verd en la vida de les persones, i tenir en compte aquesta informació a l'hora de dissenyar polítiques públiques.

4.2.5 La seguretat, una preocupació comú entre les persones grans

La **seguretat al carrer** és un altre dels aspectes que sorgeix a l'hora de valorar l'amigabilitat de la ciutat amb les persones grans.

Sovint, les persones grans se senten vulnerables. Els fa por ensopegar o fer-se mal quan van pel carrer, doncs en edats avançades les conseqüències d'aquests tipus d'accidents poden arribar a ser greus.

Durant els tallers amb persones grans es comenten diversos aspectes que els fan sentir insegurs a l'espai públic com les voreres malmeses, les rampes sense barana o els obstacles al mig de la calçada (com ara arbres o fanals). S'insisteix que en alguns barris es llencen els mobles al carrer sense respectar el dia de la setmana fixat per la recollida de mobles, fet que

en ocasions obstrueix el pas fins que passi el servei de recollida. Els gossos sense lligar també generen moltes queixes i es critica la conducta poc cívica dels seus propietaris que no tenen en compte el perill que pot representar per una persona gran ensopegar amb la cadena del gos.

Un altre aspecte que preocupa especialment a les persones grans són les bicicletes i els patinets que van per les voreres, i demanen una regulació (i control) de la circulació de bicicletes, patins i cadires de rodes elèctriques.

La percepció de manca de seguretat s'accentua a les nits – sobretot a l'hivern –, en algunes parts de la ciutat on els carrers són foscos degut a la poca il·luminació o dels arbres que tapen la llum dels fanals. Aquest aspecte també és un tema que preocupa les persones enquestades: un 4% de les valoracions han estat relacionades amb aquest problema i fan referència a la poca il·luminació de la ciutat, sobretot a la nit.

Quant a la **seguretat davant els actes delictius**, tot i que en general es considera que Mataró és una ciutat tranquil·la, les persones grans, i, sobretot, les que pateixen aïllament social, se senten especialment vulnerables alhora de sortir al carrer i tenen sensació de por a sortir soles.

Moltes de les persones participants en els tallers comenten que han percebut un augment dels casos de robatoris. Així, per exemple, dins el grup de cuidadors informals s'observa que la majoria de les persones participants han estat robades o coneixen algú a qui li han robat recentment. Es tracta, en la gran majoria, de robatoris sense violència, i es comenta el fenomen de persones que s'apropen a les persones grans i amb qualsevol excusa els roben rellotges, collarets o carteres. També es comenta que són corrents les estafes a persones grans per part de persones que entren a casa seva dient que són d'una empresa proveïdora de serveis (telefònica, empreses d'electricitat...) i els enganya o els roba. La percepció d'inseguretat es dona, sobretot, als barris i a les urbanitzacions i és compartida pel grup de tècnics, dels comerços, els casals i les persones de 60 a 69 anys. Per la seva banda, un 5% de les aportacions a l'enquesta sobre l'amigabilitat de Mataró tracten del sentiment d'inseguretat davant d'actes delictius i de la necessitat d'augmentar la protecció policial.

A banda de la vigilància policial, altres propostes recollides durant els tallers són treballar per una ciutat més justa i més inclusiva, evitant que es produeixin situacions de necessitats que porten a les persones a cometre robatoris i organitzant campanyes d'informació a les persones grans que viuen soles i aïllades per prevenir estafes i robatoris.

Taula 9. Propostes per millorar la seguretat a l'espai públic

Seguretat al carrer

- Millorar el manteniment de les voreres i l'espai públic en general
- Garantir l'accessibilitat mitjançant la instal·lació de mecanismes de seguretat com rampes i baranes
- Controlar els propietaris dels gossos sense lligar
- Posar sancions les persones que llencin mobles al carrer fora del dia que toca
- Impedir que les bicicletes, patinets i cadires de rodes elèctriques vagin pel carrer
- Millorar la il·luminació dels carrers.

Seguretat davant actes delictius

- Augmentar la protecció policial
- Organitzar campanyes informatives a persones grans i persones que viuen soles per prevenir estafes i robatoris
- Treballar per una societat més justa i inclusiva per evitar situacions de necessitat que portin a les persones a cometre robatoris

4.2.6 *Les prioritats del Consell de la Gent Gran*

Segons els i les representants del Consell caldria posar més bancs a l'espai públic. Els bancs són molt necessaris per les persones grans per poder descansar quan van d'un lloc a un altre de la ciutat i caldria posar-ne més, sobretot als carrers llargs.

Els lavabos públics també són una prioritat. Són un equipament molt necessari per algunes persones grans, que pateixen d'incontinència i necessiten utilitzar els urinaris amb freqüència. No només es tracta de posar més lavabos públics sinó també de senyalitzar bé els que hi ha, doncs s'observa que tot i existir lavabos d'ús públics, aquests no sempre estan ben senyalitzats. També es comenta que en alguns casos l'obertura està condicionada a l'horari de l'establiment on està el lavabo, i que per exemple els caps de setmana no hi ha accés a alguns dels lavabos públics. Un altre problema és la distribució dels lavabos públics per tal de garantir que n'hi ha a tota la ciutat.

El manteniment i la neteja de la ciutat és un altre dels temes que preocupen als representants del Consell. Per a la gent gran és molt important que la via pública estigui en condicions. S'esmenten les rajoles, que haurien d'estar fixes i no moure's, o les arrels dels arbres. Qualsevol desperfecte pot ser causa d'un accident o una caiguda, i en segons quines situacions, les conseqüències poden ser greus per a les persones..

Un altre tema que preocupa és el civisme a l'espai públic. Un dels aspectes que causa més molèsties a les persones grans és la recollida de mobles i objectes vells. Quan es deixen els mobles al mig de la via pública es dificulta el pas a les persones grans doncs genera problemes d'accessibilitat. De vegades això és un problema de civisme, perquè no es respecten els dies de recollida o perquè es deixen els mobles al mig del carrer, sense tenir en compte que s'impedeix el pas. Però també es comenta que, de vegades, encara que es vulgui fer bé, no es pot perquè no hi ha lloc on deixar-los i no hi ha altra alternativa que depositar-los al mig de la via pública. En aquest sentit els membres del Consell recorden que fa anys s'anava a domicili a recollir els mobles que es volien llençar i es demana si es podria recuperar aquest sistema. A més, es comenta que en el cas de les persones grans que tenen dificultats per traslladar objectes de gran pes aquest servei era molt útil.

Un altre aspecte relacionat amb l'incivisme és el soroll. Aquesta problemàtica es dona sobretot a l'estiu, quan fa calor i cal tenir les finestres obertes. Es comenta que hi ha grups de persones que estan al carrer fins molt tard i fent soroll, la qual cosa destorba el descans dels veïns i veïnes. Tot i que hi hagi una normativa municipal que estableix que no es pot fer soroll al carrer entre les 10 de la nit i les 8 del matí, la valoració és que aquesta ordenança no s'acompleix.

També s'assenyala la manca d'il·luminació, que es insuficient en moltes àrees de la ciutat, i s'observa que en algunes àrees, encara que hi hagi fanals, no estan encesos.

Finalment, s'insisteix en que cal avançar cap a una ciutat més justa i més equitativa. La crisi econòmica i el creixement de les desigualtats ha portat a moltes persones a situacions límit i això porta a un augment dels robatoris. Evitar que això passi és en benefici de tots, i treballar per una societat en què les necessitats bàsiques estan garantides és treballar també per una societat més segura.

4.3 TRANSPORT

El transport i l'accessibilitat als diferents espais de la ciutat, constitueix un factor clau per l'envelliment actiu. L'habilitat per traslladar-se per la ciutat és determinant per a la integració i la qualitat de vida de les persones grans, ja que incideix directament en l'accés als comerços i els serveis de la ciutat, als serveis comunitaris i de salut i a la participació social i cívica de les persones grans.

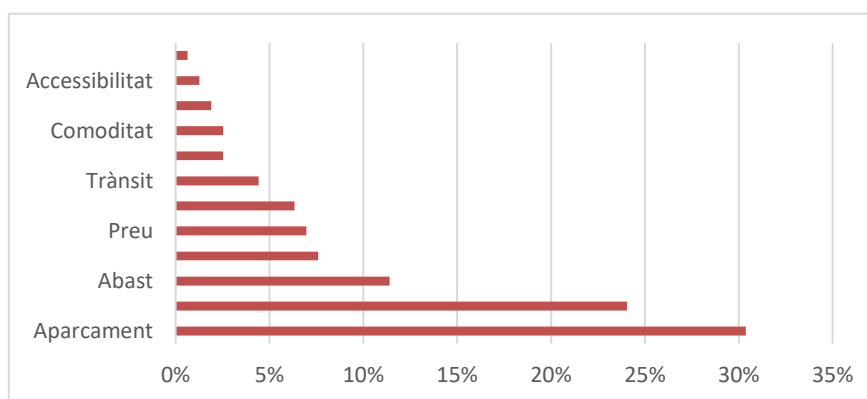
Per l'anàlisi d'aquest apartat s'han tingut en compte tant els serveis de transport públic a nivell urbà i interurbà com la possibilitat de desplaçar-se en transport privat, així com la mobilitat sostenible a la ciutat.

4.3.1 *L'aparcament i la freqüència dels autobusos: principals preocupacions en la valoració del transport a la ciutat de Mataró*

El transport és el segon àmbit de preocupació per a les persones grans, pel que fa al volum de propostes recollides a l'enquesta, amb un 15% dels comentaris enfocats al transport a de Mataró.

Dins l'àmbit del transport el que més preocupa a les persones grans és l'aparcament, seguit per la freqüència, la cobertura de la xarxa i el preu del transport públic així com l'adaptació del transport públic a les persones amb mobilitat reduïda. També es recullen propostes en aspectes com la claredat de la xarxa de transports, l'accessibilitat, la seguretat, la comunitat, la utilització de mitjans de transport sostenible, el volum del trànsit.

Il·lustració 27. Enquesta a les persones grans de Mataró. Propostes per la millora del transport a la ciutat

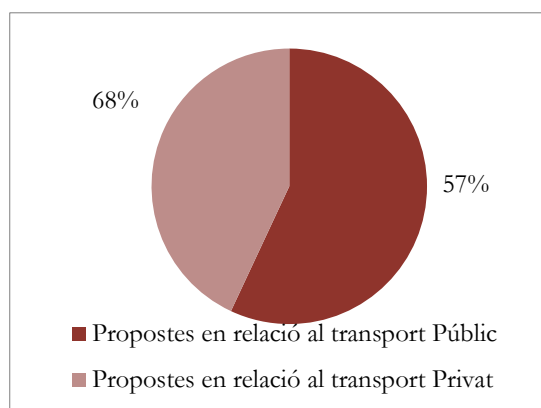
Font: Enquesta a les persones grans "Mataró. Ciutat amiga de les persones grans". 2018.

Segons el que es recull a l'enquesta, les persones grans no estan satisfetes amb el preu del transport públic, la freqüència ni l'accessibilitat. Proposen afegir línies d'autobús, augmentar la freqüència de transport públic els caps de setmana, adaptar-los a les necessitats de les

persones amb mobilitat reduïda i construir infraestructures a les parades d'autobús. En el cas del transport privat, troben a faltar places de pàrquing públiques.

Per altra banda, un 57% de les respostes estan relacionades amb el transport públic i el 43% restant tracten del transport privat.

Il·lustració 28. Enquesta a les persones grans de Mataró. Tipus de propostes en relació a la millora del transport

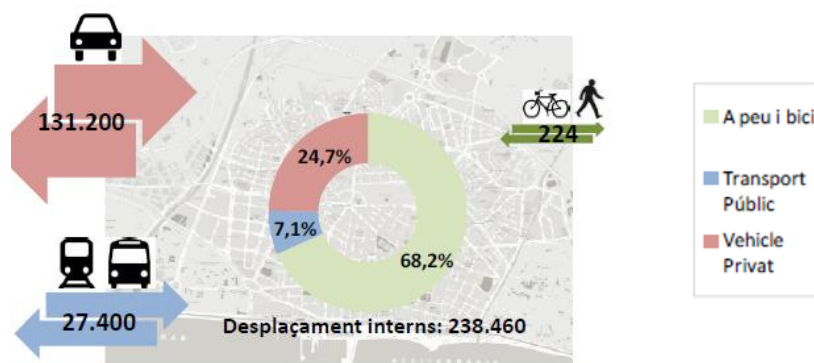
Font: Enquesta a les persones grans "Mataró. Ciutat amiga de les persones grans". 2018.

4.3.2 Mataró, una ciutat per anar a peu

Comparativament a ciutats amb una població similar a la de Mataró és una ciutat d'extensió relativament petita ja que ciutats equivalents en població com Lleida, Tarragona o Reus tenen una superfície molt més gran. Per la seva estructura urbana Mataró és una ciutat força compacta, amb un nucli urbà petit de 7,8 km² de superfície, i amb distàncies no gaire elevades dins el nucli urbà: 2,5km de mar a muntanya, 3 km entre les dues rieres que delimiten el municipi i distàncies que no superen els 1,6 km. Entre els barris i el centre històric.

Segons les dades del Pacte per la Mobilitat a Mataró, realitzat l'any 2016, la mobilitat interna a la ciutat es realitza fonamentalment a peu i la majoria de les propostes del procés participatiu sobre la mobilitat a la ciutat van enfocades a potenciar aquesta mobilitat i a restringir l'ús del cotxe.

Il·lustració 29. Desplaçaments interns i externs a Mataró

Font: Pacte per a la Mobilitat a Mataró. 2016

Aquesta visió es confirma durant els tallers sobre l'amigabilitat de Mataró amb les persones grans, on la majoria de les persones participants, tant el personal tècnic i cuidador com les pròpies persones grans, consideren que Mataró és una ciutat en la que es pot anar caminant a tot arreu i afirmen que els seus desplaçaments per la ciutat els fan majoritàriament a peu, si bé entre les persones més grans és més habitual combinar els desplaçaments a peu amb l'ús del transport públic o privat, i en el cas de les persones cuidadores, predomina el transport privat.

Al llarg dels tallers participatius s'identifiquen diversos obstacles que dificulten els desplaçaments a peu dins la ciutat.

Un primer aspecte té a veure amb la orografia de la ciutat, doncs així com la zona del centre històric i els seus voltants és molt plana i té molt bona accessibilitat, els barris presenten fortes pendents i nuclis força desconnectats, la qual cosa dificulta l'accessibilitat dels seus habitants. Dificultats que s'accentuen per una xarxa viària menys planificada en els barris perifèrics respecte a la resta de la ciutat. En el cas de les persones grans, les dificultats derivades de les pujades i baixades pronunciades s'accentuen encara més, per la qual cosa amb l'edat es tendeixen a reduir els desplaçaments a peu en els desplaçaments sud-nord de manera que molts de les persones participants en els tallers comenten que si bé a la baixada es desplacen a peu, per les pujades solen agafar l'autobús.

Un altre aspecte comentat durant els tallers està relacionat amb la cultura del cotxe. El transit rodat continua tenint prioritat, i els i les participants es queixen que hi ha masses cotxes circulant per la ciutat, la qual cosa afecta negativament en la salut dels seus habitants. Proposen, en conseqüència, fomentar la peatonalització de la ciutat i limitar l'ús del vehicle privat. Alguns participants també es queixen que als carrers de vianants passen cotxes i consideren que s'hauria de ser més estrictes, limitant l'ús d'aquests carrers als comerciants i als veïns, per tal que els carrers fossin realment per passejar. Una altra proposta per facilitar que les persones grans es puguin desplaçar a peu és oferir serveis de lliurament de la compra a domicili, de manera que aquestes puguin fer les seves compres a peu o en transport públic sense haver de carregar les bosses quan tornen a casa seva.

A nivell més concret, es recull una queixa per la durada dels semàfors, que de vegades són massa curts i les persones grans no tenen temps per a travessar-los.

Taula 10. Propostes per promoure els desplaçaments a peu a la ciutat

Desplaçaments a peu

- Instal·lar i escales elèctriques i/o ascensors per barris amb pendents elevades
- Oferir servei de transport / lliurament de la compra del mercat i dels comerços
- Donar el protagonisme al vianant en el disseny de l'espai urbà
- Limitar l'ús del vehicle en els carrers de vianants a les persones autoritzades (veïns, comerciants,...)
- Revisar el temps dels semàfors per assegurar que a les persones grans els dona temps de creuar amb tranquil·litat
- Posar un indicador dels minuts que queden per que el semàfor de vianants es posi en vermell

4.3.3 *La potenciació del transport públic: preu, freqüència i abast de la xarxa de transport urbà*

Segons el Pacte per la Mobilitat a Mataró la cobertura de la xarxa de bus urbà és elevada, doncs cobreix un 76% de la superfície urbana i 96% dels habitants i rep una bona valoració per part de la ciutadania. Tot i això, l'ús del transport públic se situa per sota de la demanda mitjana existent en poblacions similars

Entre els problemes identificats pel Pacte de Mobilitat és la baixa freqüència dels autobusos, una velocitat mitjana de la xarxa de bus relativament baixa i la manca d'una xarxa realment segregada, que fa que de mitjana es triguï un 54% més de temps en autobús que en vehicle privat.

Durant els tallers participatius s'ha analitzat l'amigabilitat el transport públic de la ciutat per a les persones grans en funció d'aspectes com el preu, l'accessibilitat, la freqüència, la puntualitat, l'abast, la comoditat, la seguretat i l'adaptació del transport públic a les persones amb mobilitat reduïda.

Un dels aspectes més comentats durant els tallers, i on hi ha acord entre tots els i les participants, és l'elevat **preu** del transport públic, en relació al servei prestat. Tot i que els i les participants reconeixen que amb la T-10 el preu és una mica més baix, i que agraeixen que es puguin fer transbordaments entre autobusos durant una hora i quart sense haver de tornar a pagar, es considera que el preu continua sent elevat (1,70€ per bitllet i 10,20€ per 10 viatges). Per altra banda, existeixen ajuts per a les persones grans (carnet blau), però aquests estan molt restringits ja que només es donen a persones en situació vulnerable (ingressos inferiors a 650€ mensuals). A més, es comenta que per demanar aquest carnet s'han de fer molts papers i sovint les persones grans tenen dificultats per realitzar les gestions. En el cas de les residències es comenta que es renuncia a gestionar aquests carnets per als seus usuaris i usuàries, encara que hi tinguin dret, degut a la complicació a l'hora de fer les gestions, la qual cosa fa que s'organitzin menys excursions, doncs el cost del transport fa pujar molt el preu i es limiten molt les sortides.

La percepció de les persones participants en els tallers és que s'hauria de facilitar molt més l'accés al transport públic a les persones grans, facilitant transport gratuït o, si més no, oferint descomptes en el preu dels bitllets a partir d'una determinada edat o de la jubilació. Es considera l'accés al transport públic una estratègia important per facilitar que les persones grans es moguin, surtin de casa i facin activitats.

A l'enquesta també s'ha recollit aquesta qüestió, amb un 7% dels comentaris estan relacionats amb el preu del transport públic, que es proposa que sigui més barat o gratuït.

Una altra reivindicació generalitzada té a veure amb la **freqüència** dels autobusos. En aquest aspecte els i les participants en els tallers confirmen el que ja s'esmenta en el Pacte per a la Mobilitat a Mataró respecte a la baixa freqüència dels autobusos, i afegeixen que la freqüència de pas es redueix encara més el cap de setmana, en què les franges horàries són d'una hora com a mínim i hi ha zones que queden totalment desconnectades. En aquest aspecte es proposa augmentar la freqüència dels autobusos, si cal amb autobusos més petits però més freqüents, i també millorar la informació sobre els horaris de pas. A això se li afegeix la lentitud dels recorreguts, doncs els autobusos fan molta volta i es fan recorreguts són molt llargs per cobrir trajectes relativament curts.

En aquest tema també s'han recollit força aportacions en l'enquesta, i un 24% de les propostes d'aquest apartat han estat relacionades amb la freqüència del transport públic. Segons les persones enquestades passen molts pocs autobusos en les línies 3, 4, 6, 7 i 8, en especial la línia 4 ha sortit repetidament. També es comenta que el cap de setmana es troba a faltar més servei d'autobús.

Pel que fa a la **xarxa de transport públic**, es considera que s'estan fent millores i es valora molt positivament, per exemple, la nova línia d'autobús fins al Tecnocampus. Tot i això, es comenta que costa desplaçar-se per la ciutat en autobús, i que falta una major cobertura a nivell de barris. Un cas especialment greu és el de les urbanitzacions, on al no haver cap transport públic quan les persones grans que hi viuen ja no poden conduir queden aïllades i depenen totalment de les seves famílies, dels veïns i dels i les professionals que els atenen.

També es comenta que l'hospital, un equipament força freqüentat per persones grans, és poc accessible en transport públic, i al barri de Can Quirze, on hi ha un centre de dia, una residència i una escola, no hi arriba cap transport públic.

Segons alguns participants en els tallers, la xarxa d'autobusos és poc intuïtiva, i es proposa millorar el mapejat per que sigui més fàcil d'entendre.

L'abast de les línies del transport públic ha estat un dels temes més comentat a l'enquesta. L'11% de les propostes anaven dirigides cap aquesta qüestió. Es proposa ampliar la xarxa de transports, sobretot als barris més perifèrics. Concretament al barri de l'Havana es troben a faltar línies d'autobús, i es recullen queixes sobre la manca de cobertura en aquesta zona de la ciutat. També s'han recollit diverses aportacions respecte a la necessitat de millorar la claredat de la xarxa de transports.

Quant a la **comoditat de les parades d'autobús**, la visió del personal directiu i tècnic de l'Ajuntament contrasta amb les opinions de les persones grans. A nivell tècnic es considera que des de l'Ajuntament s'està fent un esforç per arreglar les parades dels autobusos (bancs, ombra, protecció per la pluja, indicadors amb l'horari dels autobusos...). Aquestes millores, però, no han arribat encara a moltes parades i la percepció de les persones participants en els tallers és que encara queda molta feina per fer. En aquest sentit, es recullen queixes perquè algunes parades estan brutes i deixades, perquè els bancs que hi ha en algunes parades són estrets i incòmodes i perquè no totes les parades d'autobús estan adaptades per a posar-hi rampes. Tot i que aquest no ha estat un tema prioritari en l'enquesta, cal assenyalar un 3% de les aportacions relacionades amb la poca comoditat en les parades d'autobús.

La valoració de l'**accessibilitat** als autobusos per a les persones amb mobilitat reduïda és, en general positiva. La majoria de les persones participants en els tallers consideren que els autobusos de la ciutat estan ben adaptats, amb rampes d'accés i espai per cadires de rodes. No obstant això, alguns participants discrepen i afirmen que no sempre és així, i també es queixen que no hi hagi prou seients reservats per a persones grans i amb problemes de mobilitat. Pel que fa a l'enquesta, un 6% dels comentaris realitzats per les persones enquestades tenen a veure amb l'adaptació del transport públic a les persones amb mobilitat reduïda, on, sobretot, es troben a faltar rampes.

En definitiva, durant els tallers es posa de manifest que la qüestió del transport urbà és important per a les persones grans. Moltes d'elles s'han desplaçat sempre a peu per la ciutat, però a mesura que es fan grans es van tornant més dependents del transport públic, potser

no per fer tots els seus desplaçament per la ciutat, però si per als més llargs o costeruts. En aquest sentit es considera que, a partir d'una determinada edat, disposar d'una bona xarxa de transport públic, amb recorreguts suficients per anar als diferents barris i espais de la ciutat en un temps raonable i a un preu reduït o gratuït és important per a les persones grans, doncs contribueix al manteniment de la vida social i a un envelliment actiu.

Taula 11. Propostes per millorar el transport públic

Preu:

- Transport públic gratuït o amb preus reduïts per a les persones grans
- Ajuts als centres de dia i a les residències per l'organització de sortides amb transport públic

Freqüència:

- Millorar la freqüència de pas dels autobusos (sobretot el cap de setmana)
- Millorar la informació sobre els horaris dels autobusos (informació als panells de l'autobús, app per consultar el temps d'espera fins al proper autobús...)

Xarxa d'autobusos:

- Millorar la cobertura en transport públic als barris perifèrics i a les urbanitzacions
- Utilitzar micro-busos per poder arribar a totes les zones de la ciutat
- Mapa de transport públic més intuïtiu i més fàcil d'entendre (p.ex. zones de colors)
- Millorar l'accés en transport públic a l'hospital i als equipaments per a persones grans

Parades d'autobús:

- Millorar els espais d'espera a les parades dels autobusos (protecció pel sol i la pluja, bancs, informació sobre horaris, neteja...)

Accessibilitat:

- Augmentar els seients reservats per a persones grans i amb problemes de mobilitat als autobusos públics

4.3.4 *L'aparcament, principal obstacle a la mobilitat amb transport privat*

Pel que fa al transport privat, segons les dades recollides pel Pacte de Mobilitat, la utilització del cotxe encara és elevada a Mataró amb un 34% dels viatges dels i les residents.

A nivell tècnic es considera que, en general, hi ha una bona senyalització a la ciutat, si bé la resta de col·lectius participants en els tallers no comenten res en aquest respecte.

En general, els i les participants en els tallers consideren que desplaçar-se en cotxe per dins la ciutat és complicat, fonamentalment per la lentitud i densitat del trànsit i per les dificultats a l'hora d'aparcar.

El tema de **l'aparcament** es comenta en tots els tallers participatius realitzats i també ha estat el tema que ha rebut més atenció en l'enquesta, amb un 30% de les propostes recollides relacionades amb l'aparcament i amb la demanda de més aparcaments públics, especialment al centre.

La queixa generalitzada és que hi ha poques places d'aparcament a la ciutat, sobretot al centre. Hi ha pàrquings, diuen, però són tots de pagament. En canvi, l'aparcament públic és molt limitat i hi ha poques places reservades per a persones amb discapacitat. Això fa difícil moure's en cotxe per la ciutat. Aquesta dificultat afecta, especialment, a les persones grans i als seus cuidadors i cuidadores: per una banda, per les dificultats per desplaçar-se en vehicle privat a la ciutat, i per l'altra, perquè sovint s'acumulen cotxes aparcats que ocupen la vorera i dificulten el pas. En el cas de les persones cuidadores, el problema de la mobilitat és especialment greu, perquè pateixen dificultats per deixar o recollir a persones grans amb dificultats de mobilitat, i fins i tot comenten que, quan acompanyen les persones grans a les que cuiden, sovint no els queda més remei que realitzar "infraccions obligades", és a dir, estacionar en un lloc que no està permès per tal de deixar o recollir la persona amb problemes de mobilitat i assumir pagar la multa si es dona el cas.

Tot i que s'entén que la dificultat d'aparcar pot ser una estratègia favorable per restringir el trànsit dins la ciutat i avançar-se vers una ciutat més amigable per a les persones, es considera que cal tenir en compte a les persones amb dificultats de mobilitat per que aquesta estratègia no els penalitzi. Durant els tallers amb cuidadors i cuidadores es proposa facilitar un carnet d'accessibilitat per que les persones grans i els seus cuidadors o cuidadores es puguin moure amb vehicle privat per la ciutat, amb les mateixes facilitats que les persones amb discapacitat. Aquest carnet hauria de ser fàcil d'aconseguir, aprofitant processos que ja existeixen (per exemple, el carnet blau) i els i les professionals que atenen a persones grans haurien d'estar informades de l'existència d'aquests carnets i dels processos per aconseguir-los, per assegurar que la informació arriba a les persones grans que ho necessiten

Taula 12. Propostes per millorar la mobilitat en transport privat

Mobilitat en transport privat:

- Habilitar més espais públics destinats a aparcar, especialment al centre, aprofitant solars buits
- Més places d'aparcament reservat gratuït al carrer per a les persones grans i amb problemes de mobilitat a tots els carrers
- Facilitar els accessos i els espais per aparcar per als veïns dels carrers de vianants
- Habilitar més places d'aparcament per a persones amb discapacitats
- Habilitar zones per deixar i recollir persones grans (p.ex. davant les botigues, la farmàcia...)
- Carnet d'accessibilitat en vehicle privat per a les persones grans i els seus cuidadors/es

4.3.5 Mobilitat sostenible: la necessitat de regular els desplaçaments en bicicleta i patinet

Les alternatives al transport privat a través de vehicles sostenibles, com la bicicleta, encara estan poc implantades a la ciutat. Així es constata a la diagnosi del Pacte per la Mobilitat, i també ho confirmen els directius de l'Ajuntament: l'ús de la bicicleta a Mataró està endarrerit en relació a d'altres ciutats. El vehicle privat continua tenint prioritat, hi ha pocs carrils bici i aquests no estan prou senyalitzats.

Des del punt de vista de les persones grans participants en els tallers, actualment la bicicleta no es veu com un transport alternatiu al cotxe o al anar a peu, fonamentalment pel perill

d'accidents i de caigudes. El que sí que es comenta és que la manca de senyalització i de carrils reservats per bicicletes els afecta negativament, doncs s'utilitza la vorera com a alternativa. Així, es recullen queixes per les actituds incíviques de ciclistes, patinets i, darrerament, bicicletes i patinets elèctrics que van pels carrers de vianants, de vegades a molta velocitat, i posen en perill a les persones grans, especialment vulnerables a cops i caigudes.

Aquesta percepció queda també reflectida a l'enquesta, on un 4% de les persones enquestades es queixa del trànsit a Mataró i un 3% de les propostes s'adrecen a la instauració de més carrils bici.

Taula 13. Propostes per millorar la mobilitat sostenible a la ciutat

Mobilitat sostenible:

- Instal·lar més carrils de bicicleta, amb una xarxa suficient per desplaçar-se per la ciutat sense necessitat d'envair les zones de vianants
- Sensibilitzar a la població que utilitza mitjans de transport sostenible per un ús cívic d'aquests vehicles

4.3.6 Les prioritats del Consell de la Gent Gran

La principal queixa dels i les representants del Consell de la Gent Gran en relació al transport públic és el preu. Es considera que és molt car i que les franges per poder sol·licitar la targeta rosa són molt restrictives. També es fa la comparativa amb municipis veïns, on el fet de ser una persona gran dona dret a un carnet que permet gaudir d'avantatges en el preu dels serveis municipals, no només en el transport sinó també, per exemple, en l'entrada a la piscina municipal.

Una altra queixa té a veure amb els horaris. Els i les representants del Consell consideren que els autobusos passen amb poca freqüència, sobretot el cap de setmana, i assenyalen que hi ha barris que queden incomunicats en transport públic.

Finalment, es comenta que hi ha equipaments com l'Hospital o alguna de les residències del municipi als que no s'hi pot arribar amb transport públic. També es posa de manifest la problemàtica de les urbanitzacions, o els barris perifèrics de la ciutat, on hi ha poca cobertura de transport públic i les persones grans que hi viuen, quan no poden conduir, es queden aïllades i dependents totalment dels familiars o cuidadors.

4.4 HABITATGE

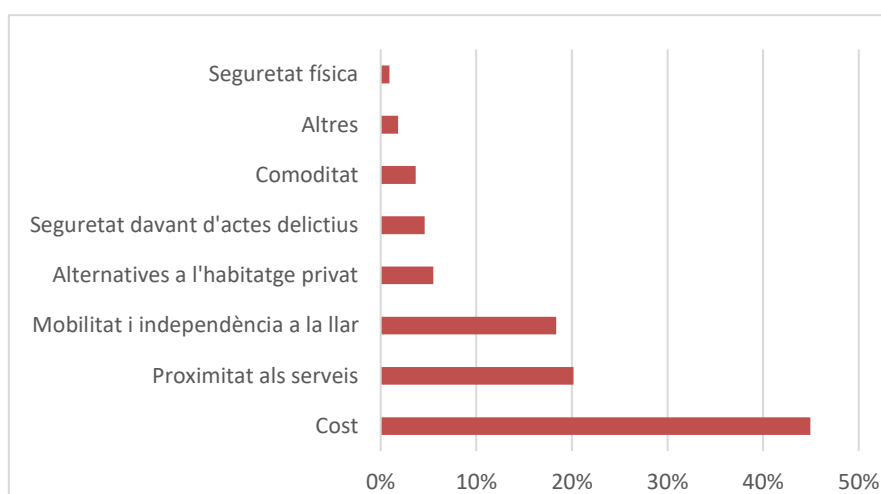
L'habitatge és un element essencial per a la seguretat i el benestar de la ciutadania. En el cas de les persones grans, existeix una relació directa entre l'accés a un habitatge adequat, l'accés als serveis socials i comunitaris i la independència i la qualitat de vida que permet a les persones grans envellir de manera còmoda i segura dins la comunitat a la que pertanyen. Per aquest motiu, de cara a valorar l'amigabilitat de les ciutats, cal analitzar la situació de l'habitatge a la ciutat. Concretament, i seguint els ítems identificats pel Protocol de Vancouver, durant els tallers s'han valorat el cost, la comoditat, la seguretat dins l'habitatge i al barri, l'accés als serveis essencials, la mobilitat i la independència dins la llar i les alternatives a l'habitatge privat.

4.4.1 Els temes clau entorn a l'habitatge: el preu, la proximitat dels serveis i la independència a la llar

Tot i la importància d'aquest aspecte per a la qualitat de vida de les persones grans, aquesta qüestió no figura entre les principals preocupacions de les persones grans enquestades: tan sols el 4% de les respostes per que Mataró sigui una ciutat més amigable per a les persones grans tracten del tema de l'habitatge i la seva accessibilitat.

Quant a les propostes concretes en relació a l'habitatge i l'oferta de serveis als barris, el principal tema de preocupació és el cost, seguit de la proximitat de serveis i la mobilitat i independència a la llar, amb la majoria de les propostes relacionades amb aquesta qüestió.

Il·lustració 30. Propostes en relació a l'habitatge i l'oferta de serveis als barris

Font: Enquesta a les persones grans "Mataró. Ciutat amiga de les persones grans". 2018.

4.4.2 El cost de l'habitatge: una preocupació generalitzada

Igual que succeeix amb les enquestes, l'elevat **cost**, tant de l'habitatge de propietat com de lloguer, constitueix la principal preocupació de les persones participants en els tallers a l'hora de valorar aquest àmbit. Tots els perfils participants als tallers participatius fan esment d'aquesta problemàtica, i consideren que el preu de l'habitatge a la ciutat és excessiu i que cal cercar alternatives per garantir l'accés de les persones grans a un habitatge en condicions.

L'informe de l'Observatori Municipal de l'Habitatge de gener de 2016 confirma aquesta visió. Segons les dades recollides en aquest informe, l'accés a l'habitatge representa un esforç important per a les llars, que hi dediquen el 29% dels seus ingressos en el cas dels habitatges de segona mà en propietat, el 36% per als habitatges nous en propietat i el 39% per als habitatges en lloguer, la qual cosa posa de manifest les pressions especulatives que sobre aquest darrer tipus d'habitatge existeixen actualment. Aquesta situació s'agreuja pel fet que, després d'una davallada en el preu de l'habitatge derivat de la situació de recessió econòmica, a partir de 2015 els preus han tornat a pujar.

A nivell tècnic, aquesta preocupació és molt patent. Amb una mitjana de 10 sol·licitants per cada pis de protecció oficial disponible, el parc d'habitatge públic és insuficient per cobrir la demanda de la ciutat. En el cas de les persones grans es detecten necessitats no cobertes en

relació a l'habitatge que poden arribar situacions greus d'aïllament o de vulnerabilitat que caldrà afrontar. Preocupa especialment l'elevat preu del lloguer, que, tenint en compte les pensions, són inaccessibles per les persones grans. Això fa que quan es renoven els lloguers o quan les necessitats de les persones grans varien i s'han de canviar de casa (per exemple, per problemes de mobilitat o accessibilitat als edificis) no siguin capaces d'accedir a un habitatge en condicions, quedant "presoner" dins d'habitatges poc accessibles o aïllades en barris allunyats i sense accés als serveis de proximitat.

Per donar resposta a aquestes problemàtiques, des de l'àmbit tècnic es posa de manifest la necessitat d'incidir en la política d'habitatge, fent créixer el parc d'habitatge públic, incidint en els preus dels lloguers a través de polítiques públiques i introduint noves fórmules d'habitatge per evitar l'exclusió residencial (cooperatives d'habitatges, habitatges compartits, pisos tutelats, co-habitatge, permutes, etc.). També es comenta que, a banda d'adequar els edificis per les persones grans, cal també cercar fórmules que facilitin el canvi d'habitatge quan sigui necessari per adaptar-se a noves circumstàncies vitals.

Per la seva banda, les persones grans també consideren que el preu de l'habitatge és massa elevat i els preocupa que, quan les seves necessitats canvien no tinguin capacitat per accedir a una nova llar. Així, comenten que, amb els canvis en la seva situació vital, les cases en les que viuen són massa grans i necessiten espais més petits, o quan empitjoren les seves condicions físiques es troben amb problemes d'accessibilitat a l'habitatge (una part molt important del parc d'habitatges de Mataró no té ascensor) i es troben en la necessitat de canviar de casa. Però, diuen, això pot ser especialment difícil: degut a la seva edat, per la compra d'un nou habitatge ja no poden accedir a una hipoteca, i per una persona gran que viu de la seva pensió és molt difícil accedir al lloguer, perquè d'entrada es demana una nòmina o un aval, i s'han de pagar 3 mesos de lloguer per avançat. Al llarg dels tallers, s'observa que la càrrega de les despeses de comunitat pot arribar a ser molt elevada, doncs es computa per llar, de manera que una persona sola paga el mateix que una família sencera, la qual cosa no és proporcional. I, a tot això s'afegeixen les despeses associades a l'habitatge com ara les despeses de comunitat o els impostos, o les despeses vinculades als serveis bàsics, que situa a moltes persones grans en situacions de vulnerabilitat energètica i que poden arribar a comportar riscos per la salut en moments específics, com les onades de fred o de calor.

Per últim, es recullen també queixes sobre els ajuts a l'habitatge, que es consideren excessivament restrictius, i dels que queden excloses persones amb dificultats econòmiques per arribar a final de més, degut a que els trams per accedir als ajuts són molt baixos.

Així mateix, el 45% de les propostes recollides a l'enquesta també estan relacionades amb el cost de l'habitatge i plantegen la necessitat d'augmentar les ajudes a les persones grans, crear més d'habitatge social, controlar els lloguers i abaixar l'IBI.

Taula 14. Propostes per fer front els problemes derivats del cost de l'habitatge

Polítiques públiques d'habitatge:

- Construir habitatge públic per a persones grans
- Explorar noves fórmules d'habitatge que permetin maximitzar els serveis i minimitzar els costos, com els habitatges compartits, els pisos tutelats, etc.
- Regular els preus de lloguer per a la gent gran
- Facilitar l'accés als pisos (lloguer social, cooperatives...)

- Pagar les despeses de la comunitat (escala, escombraries...) per persona i no per pis
- Crear més ajuts a l'habitatge per a persones grans
- Rebaixar l'IBI a les persones grans

4.4.3 Barreres i obstacles a la vida autònoma de les persones grans

Està clar que el disseny dels habitatges condiciona la capacitat de les persones grans viure de manera autònoma a casa seva. Amb l'edat, augmenten els problemes d'accessibilitat i el risc d'aïllament social s'incrementen, de manera que aspectes com disposar d'un ascensor per accedir als pisos elevats, que les instal·lacions del bany i la cuina siguin adequades o que els portals, les portes i els passadissos siguin prou amples per desplaçar-se amb cadira de rodes es converteixen en aspectes fonamentals per a les persones grans.

Al llarg de tots els tallers realitzats, **l'adaptació de les llars** a les necessitats de les persones grans és el que genera més interès i constitueix el principal tema de debat en aquest àmbit. Pel que fa a l'enquesta, un 4% de les aportacions recollides estaven relacionades amb la necessitat d'ajuts per a la restauració d'habitatges en mal estat.

Tant el personal tècnic com les persones cuidadores esmenten l'existència d'un programa de suport a l'habitatge per donar resposta a les necessitats d'accessibilitat, i es valoren positivament els serveis proporcionats per l'Oficina Local d'Habitatge, que facilita serveis i assessorament a les persones de la ciutat per la realització d'arranjaments a la llar i ofereix ajudes d'emergència habitacional.

Tot i això, al llarg dels tallers participatius es posa de manifest l'existència d'obstacles importants a la vida autònoma de les persones quan es fan grans, derivades d'un parc d'habitatges que no sempre s'adequa a les seves necessitats. Així, s'assenyala l'existència de molts edificis a la ciutat que no estan adaptats a les necessitats de les persones grans, sobretot a les zones més antigues de la ciutat, doncs els barris més nous ja s'han construït tenint en compte les seves necessitats.

Un dels principals problemes és **l'accessibilitat**. Moltes persones grans viuen en pisos alts, amb moltes escales i sense ascensor. Inclús, encara que s'hagi instal·lat un ascensor, poden haver petits obstacles com escales o passadissos estrets que dificulten l'accés als habitatges. Les dificultats per desplaçar-se i sortir al carrer provoquen soledat i aïllament, i són una barrera important a l'envelliment actiu. Les persones participants en els tallers es queixen que la decisió d'instal·lar ascensors depèn de l'acord de la comunitat de propietaris, i de vegades les comunitats són poc previsoros o reticents a l'hora d'assumir la despesa que suposa la instal·lació d'un ascensor, de manera que les persones grans que hi viuen en aquests edificis es veuen davant l'alternativa de marxar del seu pis o patir l'aïllament que suposa el no poder sortir de casa seva amb normalitat.

També a les enquestes es recull aquesta qüestió. Un 18% de les respostes estan relacionades amb els problemes amb la mobilitat i independència a la llar. A les persones enquestades els preocupa no poder accedir sols als seus habitatges perquè o bé no hi ha ascensor o bé els habitatges no estan ben equipats per a que hi facin vida còmodament les persones grans.

Un altre problema diferent és el que es dona a les urbanitzacions. Les persones cuidadores indiquen que en les urbanitzacions hi viuen moltes persones grans que estan aïllades. I el mateix succeeix a les masies, on hi ha molts problemes d'accessibilitat, tant per arribar-hi

com dins els habitatges. No es poden moure de casa, no tenen serveis de proximitat i depenen de les fills i filles i les persones cuidadores per fer la compra i per accedir als serveis bàsics. La previsió és que aquesta situació s'agreugi encara més en el futur, quan les famílies que s'han anat a viure en aquestes urbanitzacions es facin grans i es quedin soles.

Un altre problemàtica habitual, comentada pels tots els i les participants en els tallers, és la manca d'adaptació dels habitatges antics. Els edificis antics no estan adaptats i presenten barreres que dificulten l'autonomia de les persones grans: banys amb banyeres o dutxes de difícil accés, espais estrets que no permeten desplaçar-se amb cadira de rodes dins de la llar, instal·lacions antigues i en mal estat, terres que rellisquen, etc. A mesura que les persones que viuen en aquests habitatges es van fent grans han de fer front a despeses per adaptar les seves llars que poden arribar a ser elevades i difícils d'assumir per als qui viuen de la seva pensió.

El problema, afirma el personal tècnic, és que no hi ha consciència de la necessitat d'adaptar els habitatges fins que la necessitat és evident. No hi ha una mentalitat de prevenció en aquest sentit, i això dificulta les actuacions de reforma, doncs no només s'ha de fer front a despeses importants de cop sinó que s'ha de suportar l'enrenou que suposen les obres a la llar, la qual cosa pot ser especialment incòmode en el cas de les persones més grans.

Per altra banda, tant les persones cuidadores com les persones grans assenyalen que existeixen ajuts dels serveis socials, però els barems per accedir-hi són molt baixos i només cobreixen els casos extrems. També es queixen que, a l'hora de concedir aquests ajuts, es tinguin en compte els ingressos dels fills i filles, la qual cosa és vista com un criteri pervers, doncs la persona gran no necessàriament ha de tenir una bona relació amb els seus fills i filles, o pot no voler que els seus fills i filles l'hagin d'ajudar.

Un altre dels problemes que afronten moltes persones grans és la solitud, tant pel que fa al sentiment d'aïllament com a la manca de **seguretat a la llar**, derivada dels perills de patir accidents domèstics. Això fa que moltes persones grans que viuen soles se sentin poc segures dins de casa seva per por tenir un accident o algun problema.

Les persones grans participants en els tallers fan referència al servei de teleassistència, que els proporciona seguretat i valoren molt positivament. Els i les professionals que es dediquen a atendre a persones grans insisteixen molt en la importància d'aquest programa per promoure l'autonomia i evitar la institucionalització però assenyalen que l'accés està molt limitat i comenten que hauria de ser un programa universal i gratuït. En aquesta qüestió cal assenyalar que les condicions que comenten els i les professionals durant els tallers no coincideixen amb les que es mostren a la plana web de l'Ajuntament: al taller es comenta que el servei té un cost de 20€ mensuals i no s'hi pot accedir fins als 80 anys i que si es vol accedir abans el cost és de 29€ al mes, mentre que la plana web de l'Ajuntament s'indica que és un servei gratuït per a les persones majors de 65 anys o les persones amb un grau de dependència física de més del 65% que viuen soles o amb una altra persona d'edat similar. En qualsevol cas, és important que des de l'Ajuntament es garanteixi el màxim accés de les persones grans a aquest servei, bé millorant les condicions d'accés, bé assegurant que tant les persones grans com les persones cuidadores i els i les professionals de la cura estiguin assabentades de la gratuïtat del servei.

Per últim un dels elements clau per facilitar la vida autònoma de les persones grans és la proximitat dels serveis, una qüestió que també es recull a les enquestes, amb un 20% de les persones enquestades que es manifesten preocupades per la poca proximitat als serveis i

botigues de barri. En aquest aspecte, la situació varia molt en funció dels barris. En general, en opinió de les persones participants en els tallers, els barris nous i els barris més cèntrics de la ciutat estan ben abastits, però en canvi hi ha barris molt dispersos i mal comunicats, on l'aïllament de les persones grans s'accentua.

Pel que fa als serveis, durant els tallers es fa referència a l'absència de suficients farmàcies de guàrdia a la ciutat. Concretament, durant el taller amb persones entre 60 i 69 anys es comenta que només hi ha una farmàcia de guàrdia per tot Mataró, i una farmàcia 24 hores, doncs l'altra farmàcia 24 hores que hi havia al barri de Rocafonda ha deixat de donar aquest servei. Això inquieta a les persones participants al taller, que comenten que si una persona gran té una urgència a la nit pot tenir problemes per desplaçar-se fins la farmàcia de guàrdia i demanen un servei per facilitar la provisió de productes sanitaris en aquests casos.

Un altre aspecte àmpliament comentat i debatut al llarg dels tallers són les alternatives a l'habitatge privat per a les persones grans.

Es tracta d'un fenomen nou, que preocupa sobretot a les persones més joves, moltes de les quals afirmen que es plantegen noves fórmules d'habitatge a partir del moment que canvien les seves necessitats. Amb l'aprimament de la llar degut a la marxa dels fills i filles o de situacions de viudetat moltes persones veuen que no té sentit mantenir un habitatge gran per a elles soles, amb tots els costos que això comporta. A això se li afegeix l'aparició de noves necessitats, com la necessitat d'adaptar les llars, la dependència a serveis d'assistència sanitària (metges, personal d'infermeria, fisioterapeuta, etc.) i de suport a la vida autònoma (menjador, bugaderia, etc.) i a espais relacionals.

Per a aquestes persones la idea de residència queda encara lluny, doncs es veu com una solució per a quan no es puguin valdre per si mateixes, i es plantegen la necessitat d'altres solucions a l'habitatge que els permeti donar resposta a les noves necessitats que aniran tenint a mesura que es vagin fent grans. Diverses persones al llarg dels tallers expressen un interès creixent per les noves fórmules d'habitatge, des dels habitatges tutelats fins a les cooperatives d'habitatge social o les experiències de co-habitatge. Totes elles fórmules noves i desconegudes per una part de la població, però que cada cop desperten més interès entre moltes de les persones que s'apropen a l'edat de la jubilació. Durant les discussions generades al llarg dels tallers s'apunten alguns dels reptes que tot això comporta des del punt de vista de les polítiques públiques d'habitatge. En primer lloc, pel perill de que l'oferta d'aquest tipus d'habitatges estiguin liderades exclusivament des del sector privat, amb la segmentació que això comporta. I, en segon lloc, per la necessitat de trobar estratègies que garanteixin la convivència i la relació entre persones diverses a nivell social però també cultural, religiós o sexual.

Altres fórmules que també sorgeixen al llarg dels debats són les permutes de pisos, que es van intentar promoure des de l'Ajuntament però amb baixa resposta, les residències i centres de dia especialitzats per perfils (persones amb Alzheimer, persones en bona situació física i mental que no volen viure soles, serveis de curta durada de recuperació d'intervencions hospitalàries, etc.) o promoure que persones grans lloguin part del seu habitatge a joves estudiants.

Taula 15. Propostes per facilitar l'autonomia a la llar de les persones grans

Accés a la llar:

- Obligar a posar ascensors i pàrquing als edificis nous
- Atorgar ajudes als propietaris d'edificis antics per la instal·lació d'ascensors
- Regular la construcció d'ascensor per facilitar que es posin ascensors als habitatges antics
- Millorar l'accés físic a l'habitatge a les persones grans i especialment amb mobilitat reduïda o amb problemes físics

Accessibilitat dins la llar:

- Donar subvencions per reformar habitatges i comunitats
- Construir més habitatges adaptats per a persones grans, que siguin accessibles (amb ascensor, rampes, marcs de les portes més amplis...)
- Explorar solucions de domòtica per adaptar les llars a les necessitats de les persones amb dependència
- Dissenyar programes per promoure l'autonomia de les persones que viuen a casa seva mitjançant assessorament d'un arquitecte i Treballador social
- Destinar més recursos a subvencionar reformes als interiors dels habitatges (banys, cuines, terres...)
- Augmentar el llindar per poder accedir a ajuts per arranjaments d'habitatges
- Desvincular els ajuts a l'arranjament d'habitatges dels ingressos dels fills i filles

Seguretat a la llar:

- Promoure l'accés al servei de teleassistència a les persones grans que viuen soles (millora de les condicions d'accés o de la informació)

Serveis de proximitat:

- Millorar els serveis de proximitat a tots els barris
- Posar en marxa un servei públic de farmàcia a domicili per casos d'urgència en què la persona no es pot desplaçar fins a la farmàcia de guàrdia

Alternatives a l'habitatge privat

- Explorar i promoure noves fórmules habitacionals (pisos tutelats, apartaments amb serveis compartits, co-housing, residències especialitzades, etc.)

4.4.4 Les prioritats del Consell de la Gent Gran

Per als i les representants del Consell de la Gent Gran la resolució del problema de l'habitatge es considera prioritari. L'habitatge, s'afirma, és una part molt important de la vida de les persones grans. Probablement, la més important després de la salut. Per una persona gran el fet de disposar d'un habitatge en condicions confereix tranquil·litat i permet afrontar el futur amb una actitud molt diferent de si no es dona aquesta circumstància. Per aquest motiu, es considera que l'habitatge hauria de ser una prioritat.

En el cas de Mataró, l'accessibilitat a la llar es considera un problema per a moltes persones grans. Els representants del Consell de la Gent Gran es mostren preocupats per l'existència de molts edificis antics sense ascensors i que no estan adaptats a les necessitats de les persones grans. Adaptar els habitatges per que les persones grans hi puguin continuar vivint i evitar situacions d'aïllament derivades del fet de viure en un pis alt sense ascensor es considera una qüestió clau per a les persones grans de la ciutat. Des de l'Ajuntament hi ha diversos programes d'ajudes per aquesta qüestió, però es considera que haurien de ser més ràpids, més ben dotats econòmicament i que s'haurien d'enfocar des d'una perspectiva de prevenció, actuant abans que la persona es trobi en una situació de necessitat.

També es considera que els serveis de proximitat són bàsics per a les persones grans, i, sobretot, els serveis que permeten a les persones mantenir la seva autonomia i continuar vivint a casa seva quan es fan grans, com el SAD o els àpats a domicili. L'existència d'aquests serveis permet que les persones grans continuïn vivint a casa seva, sense necessitat d'anar a una residència. Això és positiu per les pròpies persones grans, que mantenen la seva independència, però també per al sistema, que estalvia recursos assistencials i socio-sanitaris.

Un altre aspecte que preocupa als i les representants del Consell de la Gent Gran és la manca de places a les residències públiques, on hi ha molta llista d'espera. S'observa que hi ha una planta tancada a la residència pública, com a conseqüència de les retallades realitzades durant la crisi econòmica, la qual cosa és contradictòria amb la alta demanda de places que hi ha al municipi.

Un altre equipament que es considera prioritari són els centres de dia. Constitueixen un servei clau per a les persones grans i es pensa que caldria potenciar-los i reduir el seu preu, que, segons els representants del Consell, és molt elevat.

Finalment es comenten les noves fórmules d'habitatge, com els pisos tutelats o les iniciatives de co-habitatge. En aquest àmbit, es considera que la iniciativa ha de ser compartida, i que, l'Ajuntament hauria d'acompanyar i impulsar més la iniciativa privada per promoure aquestes fórmules. Cada cop hi ha més grups de persones que es plantegen aquestes solucions de manera preventiva per a la seva jubilació i des de l'Ajuntament s'hauria de facilitar i donar eines per que aquests projectes es puguin fer realitat, doncs són solucions que tenen per objectiu evitar la institucionalització i contribueixen a reduir la despesa pública.

4.5 RESPECTE I INCLUSIÓ SOCIAL

Els valors socials i les normes de conducta s'han transformat al llarg del darrer segle. La manca de contacte entre generacions, la manca d'informació sobre l'envelliment i les necessitats de les persones grans porta de vegades a conflictes entre persones de diferents edats, o fan que algunes persones grans no se sentin respectades, reconegudes i incloses a la comunitat o a la família.

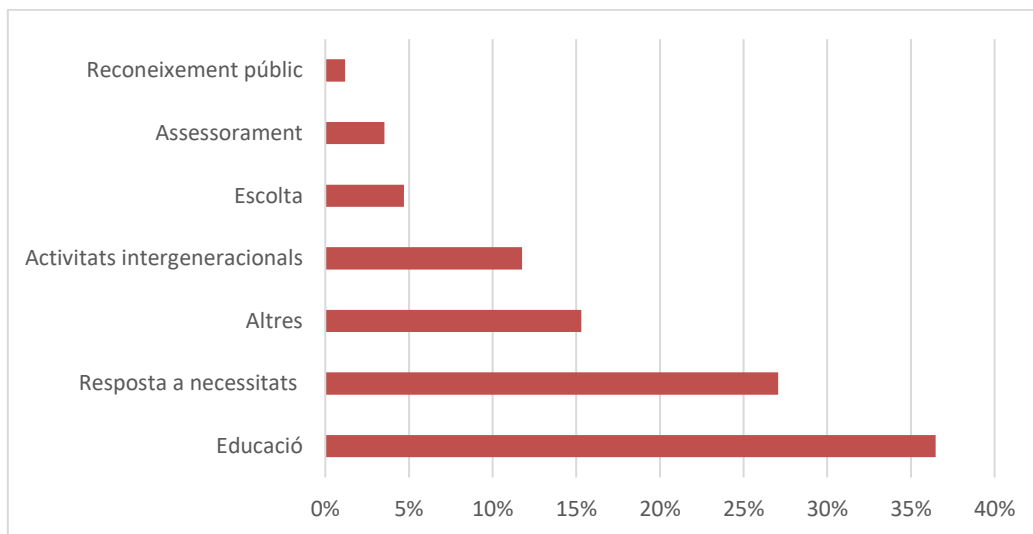
El respecte i la inclusió social són un element clau dins l'avaluació de l'amigabilitat de les ciutats envers les persones grans. Dins aquest àmbit s'analitzen aspectes com l'actitud de la comunitat envers a les persones grans, la resposta a les seves necessitats i la seva inclusió en la vida de la ciutat, el reconeixement públic de la contribució de les persones grans a la comunitat o les relacions intergeneracionals.

4.5.1 *La convivència amb els veïns: tercera preocupació de les persones grans*

La convivència amb els veïns ocupa el quart lloc pel que fa a les propostes de les persones grans per a la millora de la ciutat: un 7% de les propostes sobre què ha de millorar a Mataró per que es converteixi en una ciutat amiga de les persones grans estan relacionades amb la convivència i amb el civisme dels veïns i veïnes de Mataró.

Pel que fa a les propostes específiques recollides dins aquest àmbit, la majoria tenen a veure amb l'educació i amb tenir més en compte les seves necessitats, tenint-los en compte en els programes, activitats i serveis de la ciutat.

Il·lustració 31. Propostes per millorar la convivència entre els diferents col·lectius de la ciutat

Font: Enquesta a les persones grans "Mataró. Ciutat amiga de les persones grans". 2018.

El civisme és un dels temes que més preocupa a les persones enquestades, que consideren que s'ha de treballar més a través de campanyes, xerrades i formació. També preocupa especialment les situacions d'aïllament i de soledat no desitjada entre les persones grans i es posa de manifest la necessitat de prendre mesures per donar resposta a aquestes problemàtiques cada cop més comuns a les ciutats.

4.5.2 *La necessitat de treballar per un major respecte i civisme en el tracte a les persones grans*

Els problemes de civisme i de convivència, la manca de respecte i els conflictes prenen el protagonisme a l'hora de parlar sobre el respecte envers les persones grans.

Una part important de les persones participants en els tallers considera que hi ha poca **sensibilitat i respecte envers les persones grans** i es demana més educació i més campanyes de sensibilització. Es pensa que s'han perdut les normes de respecte, i, per exemple, es diu que els joves no estan acostumats a cedir el lloc a l'autobús o a deixar pas a les persones grans. Curiosament, aquesta percepció es més generalitzada entre els i les professionals (personal de l'Ajuntament, comerços, entitats o representants dels casals) que no pas entre les persones grans o les persones cuidadores, que també expressen opinions

favorables i afirmen que hi ha molta gent que sí que deixa lloc a l'autobús o que ajuda a les persones grans.

Aquesta necessitat apareix també a l'enquesta: el 36% de la gent gran de Mataró que ha respost l'enquesta proposa educar més en el civisme mitjançant xerrades i formacions. L'educació es veu com el principal canal per revertir la situació, i es defensa que a les escoles s'haurien de treballar més aquest tema amb els infants i adolescents.

Al llarg dels tallers es comenta que hi ha moltes **diferències entre barris**, sobretot en alguns barris perifèrics, on es generen conflictes i un xoc cultural derivat de les diferents pautes de convivència de les persones nouvingudes: es diu que ocupen el carrer i els espais públics, que generen brutícia o que fan soroll. Tot i això aquesta opinió no és compartida per tothom, ja que alguns participants consideren que, pel contrari, precisament les persones immigrants tenen més hàbit d'ajudar i respectar les persones grans. Entre les aportacions recollides a l'enquesta també es recull aquesta qüestió, amb un 4% de les propostes relacionades amb la conflictivitat entre veïns i la necessitat de potenciar els grups de mediació per tractar conflictes entre veïns i veïnes

Al mateix temps es percep una tendència cap a una **societat cada cop més individualitzada**, que amb el creixement de la ciutat i els canvis socials ha perdut l'esperit de poble. El creixement de ciutat ha comportat canvis importants, amb la construcció de blocs de pisos, el creixement de la població, la pèrdua del comerç de proximitat, l'aparició de franquícies i el trasllat dels comerços als centres comercials. Això ha fet, segons alguns de les persones participants en els tallers, que s'hagi perdut el "caliu" a la ciutat, i que hagin desaparegut espais relacionals que cohesionen al veïnat, generant aïllament i soledat entre les persones grans. Aquesta visió és compartida per tots els i les participants als tallers, sent els de la franja 60-69 els que tenen una concepció més negativa: parlen de la invisibilitat de les persones grans i de que, en general, tothom va a la seva i les persones grans són deixades de banda i, fins i tot, ignorades. Això no obstant, aquesta percepció contrasta amb la de les persones que formen part d'entitats, que afirmen que a Mataró es viu molt bé i que a la majoria dels barris el veïnat és solidari i s'ajuden els uns als altres. Aquesta diferència en la percepció pot tenir molt a veure amb la implicació social de les persones que formen part de les entitats, que els confereix una visió molt més positiva de les relacions socials i de veïnat.

Les persones grans també comenten que s'estan produint **canvis en les relacions generacionals**. Concretament, a la franja entre 60 i 69 anys s'observa que a nivell familiar, i degut a la crisi, ha augmentat la solidaritat entre generacions degut a que les àvies i les sogres s'estan implicant en tasques de cura dels nets i netes per ajudar als fills i filles. Per altra banda, les persones grans ja no esperen que els seus fills i filles o filles els cuidin quan entrin en una fase de dependència, i cada cop estan més sensibilitzades vers la necessitat de cuidar-se a si mateixes per tal de mantenir-se independent dels fills i filles el major temps possible. Però aquesta situació és molt fràgil, i quan la persona gran mostra signes de dependència per a les activitats de la vida diària, ni les persones grans ni els seus fills i filles estan preparats per afrontar aquesta situació.

Per tal de revertir aquesta tendència es considera clau la recuperació del teixit social i veïnal i promoure el compromís dels mataronins i mataronines amb la seva ciutat, no només en clau de persones grans sinó en general, fomentant les relacions de proximitat i la xarxa ciutadana. Per altra banda, l'educació es considera fonamental en tota aquesta qüestió. Es demana més educació a les escoles, tant als infants com als adolescents i els joves, i també campanyes de

sensibilització sobre la necessitat de respectar les persones grans i complir amb les normes bàsiques de convivència.

En general hi ha coincidència en tots els tallers que la **contribució de les persones grans a la societat** no està prou reconeguda. En canvi, aquest és un tema que surt poc a l'enquesta, amb un 1% de les aportacions relacionades amb el reconeixement públic de les contribucions de les persones grans.

Segons els i les participants als tallers les persones grans estan infravalorades, i no es reconeix la tasca que fan moltes persones grans a nivell social (a través, per exemple, del voluntariat) o a nivell familiar. Per donar resposta a aquesta situació els i les professionals que treballen amb persones grans proposen celebrar un acte de reconeixement públic a totes les persones que realitzen tasques de voluntariat a la ciutat, moltes de les quals són persones grans, amb la màxima repercussió i difusió pública a través de televisió, ràdio i premsa. Per la seva banda, els majors de 70 anys són més taxatius i proposen fer una vaga de les persones grans per reivindicar la tasca anònima que fan i que, d'aquesta manera, la societat se n'adoni de la seva contribució.

Taula 16. Propostes per millorar el tracte a les persones grans

Respecte:

- Treballar per la millora de la convivència des de les polítiques públiques
- Realitzar campanyes de sensibilització a la ciutadania sobre la necessitat de respectar les normes cíviques i el respecte a les persones grans
- Potenciar la mediació per resoldre conflictes entre veïns

Inclusió:

- Estructuració de la comunitat i recuperació del teixit veïnal i social dels barris

Educació:

- Educació en valors i conscienciació a les escoles sobre la importància del respecte i el civisme
- Campanyes als barris sobre les normes bàsiques de convivència

Reconeixement de la contribució de les persones grans:

- Acte públic de reconeixement de la tasca voluntària
- Posada en valor de la contribució de les persones grans a nivell social i familiar

4.5.3 Resposta a les necessitats de les persones grans

L'aïllament és un dels aspectes que més preocupen en relació a les necessitats no cobertes de les persones grans. Cada cop hi ha més persones que estan soles, i que pateixen situacions d'aïllament social, per la qual cosa es comenta, durant els grups, la necessitat de cercar noves solucions que donin resposta a aquesta necessitat. Així, es parla de fomentar els grups de persones voluntàries que visitin a les persones que viuen soles i que pateixen soledat. També de promoure les relacions socials a través d'activitats i programes que posin en contacte a les persones i ajudin a enfortir el teixit social.

En relació a aquest aspecte, durant el taller amb personal directiu de l'Ajuntament s'enceta un debat sobre el model de ciutat i s'observa que cal repensar la ciutat per que pugui donar resposta a les noves realitats i necessitats de les persones grans i evitar els sentiments de solitud, baixa autoestima i aïllament social. Es comenta que això també implica repensar el concepte de persona gran, no només com una persona receptora de serveis sinó com una persona amb capacitat de participar i d'implicar-se, de fer accions en benefici de la comunitat, pel bé comú.

Entre les solucions proposades a les enquestes es demana tenir més en compte les necessitats de les persones grans en els serveis i programes que s'ofereixen, amb especial atenció a les persones que viuen soles. Un 27% de les propostes giren en torn aquesta idea i alguns dels possibles serveis que es proposen són, per exemple, que des dels espais associatius o entitats es faci un seguiment de les persones grans que hi van normalment. Es proposa també facilitar més espais perquè les persones grans puguin relacionar-se entre elles, fer activitats als barris entre veïns i veïnes o fomentar els voluntariats.

Un altre aspecte sorgit durant els tallers i que preocupa especialment és el problema de les **malalties mentals**, cada cop més freqüents entre tota la població i també entre les persones grans. Els comerciants i els i les professionals de la salut i de l'àmbit social que treballen amb persones grans estan especialment preocupats per aquesta qüestió, doncs observen un creixement exponencial dels factors de risc a curt i mig termini (estrès, abús de fàrmacs antidepressius, alta exigència de la vida, baixa tolerància a la frustració...) que, sumat a l'envelliment de la població ens pot portar a una situació complexa i difícil de gestionar.

Finalment no cal oblidar a les persones cuidadores, i especialment a aquelles persones que fan de la cura un "motiu de vida" i que s'aboquen completament a la persona dependent. La tasca que realitzen les persones cuidadores – tant professionals com no professionals – és fonamental, i cal cuidar al cuidador, tant mitjançant recursos i formació per que puguin desenvolupar la seva tasca de cura, com a través de programes de suport per donar-los espais de descans, de relació i d'auto-cura.

Taula 17. Propostes per donar resposta a les necessitats de les persones grans

Aïllament:

- Programes de voluntariat que abordin el tema de la soledat no volguda
- Seguiment de les persones grans que van normalment a espais associatius per identificar possibles problemes de salut o depressió
- Potenciar la relació entre les persones grans, a través d'activitats, espais de relació i programes de voluntariat
- Repensar el model de ciutat, enfortint el teixit comunitaris i promovent les relacions socials als barris
- Considerar les persones grans com a persones actives, capaces d'aportar a la comunitat

Malalties mentals:

- Tenir en compte el creixement de les malalties mentals a la tercera edat i preveure mecanismes per donar-hi resposta

Cuidadors/es:

- Formació i recursos per a les persones cuidadores
- Suport a les persones cuidadores (espais relacionals, d'auto-cura i descans)

4.5.4 *Les relacions de gènere*

Les relacions de gènere han sortit només parcialment durant la diagnosi, en parlar dels casals de gent gran i de la dificultat de trencar barreres i estereotips en la participació en determinades activitats.

Tot i això, des del Grup Motor s'ha posat sobre la taula la necessitat d'adreçar la problemàtica de les relacions de gènere i de la existència d'estereotips sexistes i de rols sexistes molt marcats en la franja d'edat avançada. Un aspecte que ja s'incorpora tant al Pla de Convivència i el Pla d'Igualtat i que caldria tenir en compte.

En relació a aquesta qüestió, es proposa incorporar mesures per a la no discriminació i equiparació de drets dins el col·lectiu de persones grans, a través de mesures que fomentin l'equilibri entre homes i dones, com, per exemple, ajuts per l'equiparació d'ingressos econòmics, foment del repartiment de les activitats de cures de persones dependents, soledat i maltractament de la gent gran, que es donen de manera més acusada entre les dones grans.

4.5.5 *Activitats intergeneracionals*

Un darrer aspecte analitzat en relació a aquest àmbit són les activitats intergeneracionals.

Aquest tipus d'activitats estan molt ben valorades per tots els col·lectius participants en els tallers, i s'esmenten diverses experiències: activitats conjuntes entre els casals de gent gran i els joves, activitats entre els alumnes de l'institut i les residències de persones grans ... Totes aquestes activitats reben molt bona valoració i generen una alta satisfacció entre tots els i les participants, doncs ajuden a superar els estereotips negatius, a posar en valor a les persones grans i a potenciar les relacions entre els diferents col·lectius participants.

Tot i això la relació entre les persones grans i la resta dels grups d'edats és sovint limitada. Es concep el col·lectiu de gent gran com un grup aïllat de la societat que només fan activitats per ells sols, quan en d'altres èpoques això no passava i hi havia una relació molt més fluida entre les persones de diferents edats. Per això es proposa potenciar molt més aquest tipus d'experiències, trencant amb la consideració de les persones grans com un col·lectiu apart i obrint l'oferta d'activitats a persones de totes les edats.

A tall d'exemple, entitats com l'Escola de Música ja treballa en una lògica inclusiva i proposa diversos cursos i tallers oberts a persones de diferents edats, de manera que va més enllà del clàssic binomi d'aprenentatge musical = infància/joventut, reconeixent que es pot aprendre a qualsevol edat.

Les persones enquestades també han demanat la realització de més activitats intergeneracionals. Un 12% de les aportacions recollides són propostes com ara fomentar la comunicació mitjançant activitats, treballar per millorar la integració o fer activitats per a persones de diferents edats.

Taula 18. Propostes per promoure les activitats intergeneracionals

Activitats intergeneracionals

- Organitzar més activitats obertes a totes les edats, des d'una perspectiva inclusiva
- Potenciar la relació entre els infants i els joves i les persones grans, a través de la construcció d'espais d'intercanvi i d'activitats conjuntes
- Promoure activitats en els que les persones grans puguin compartir el seu saber i la seva experiència

4.5.6 Les prioritats del Consell de la Gent Gran

La principal prioritat en aquest àmbit, segons els i les representants del Consell de la Gent Gran és la lluita contra l'aïllament. En aquest sentit, cal implementar programes de suport a les persones que pateixen aïllament o solitud no volguda. Es tracta d'un problema complex, i a l'hora de dissenyar actuacions adreçades a aquestes persones cal tenir molt en compte l'estat psicològic en el que es trobi la persona per tal de trobar estratègies que permetin superar les situacions de depressió derivades de a situació d'aïllament, o la desconfiança alhora d'obrir les portes de casa seva. També s'insisteix en què cal superar el prejudici que la solitud és negativa i centrar els esforços en trencar amb les situacions de solitud no volguda, però tenint en compte hi ha persones que viuen la solitud de manera molt satisfactòria.

Un altre aspecte prioritari per als i les representants del Consell són les problemàtiques associades a les malalties mentals. Es remarca que les malalties mentals són encara molt invisibles i fins que no es viu a partir de l'afectació d'una persona coneguda o un ésser estimat, no es pren consciència de tot el que suposa la malaltia mental.

Un altre aspecte important per al Consell és el reconeixement de la contribució de les persones grans a la societat, tant des de la seva participació en activitats voluntàries i de caire social com en el suport i ajut a les seves famílies. La visió dels representants del Consell és que els actes públics puntuals que es puguin fer, com el dia de la gent gran, estan bé, però tenen un impacte limitat. Per això, es proposa organitzar una campanya adreçada als joves posant en valor tot el que fan les persones grans.

4.6 PARTICIPACIÓ SOCIAL

La participació en activitats comunitàries de lleure, socials i culturals està estretament relacionada amb la qualitat de vida i amb la salut al llarg de tot el cicle vital. Les persones grans que mantenen una vida activa i vinculada amb la comunitat mantenen relacions de suport i cura i se senten estimades i respectades pel seu entorn.

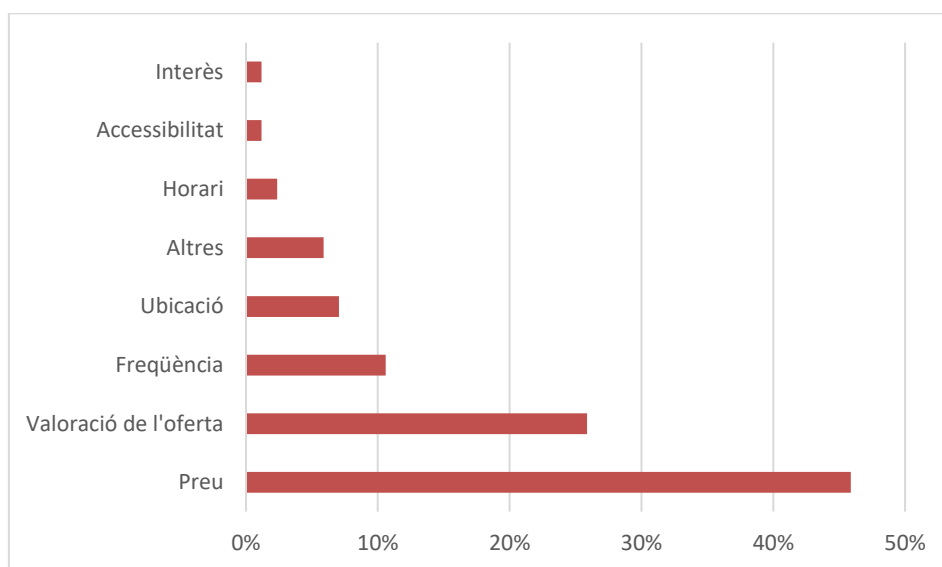
La capacitat per participar en activitats socials depèn de molts factors. Per una banda, hi ha d'haver una oferta prou àmplia i variada per satisfer les necessitats i expectatives de tothom, però també són importants altres aspectes com la informació sobre les activitats existents, l'accessibilitat, el preu o l'horari. Tots aquests aspectes han estat analitzats al llarg dels tallers participatius amb els diferents col·lectius convidats a participar en la diagnosi sobre la situació de les persones grans a Mataró.

4.6.1 *Valoració global de l'oferta d'activitats socials, culturals i de lleure de la ciutat de Mataró*

A nivell global, es recullen poques propostes per millorar l'oferta d'activitats socials, culturals i de lleure per fer de Mataró una ciutat amiga de les persones grans. Tan sols un 5% de les propostes recollides tenen a veure amb aquest aspecte, i tenen a veure, majoritàriament, amb potenciar els espais de lleure de les persones grans.

Per altra banda, en l'apartat de recollida de propostes relacionades amb l'oferta cultural i el lleure de la ciutat es parla, sobretot, del preu i del tipus d'oferta existent.

Il·lustració 32 Propostes sobre l'oferta cultural i el lleure de la ciutat

Font: Enquesta a les persones grans "Mataró. Ciutat amiga de les persones grans". 2018.

La majoria de les persones grans de Mataró que han respost l'enquesta consideren que el preu de l'oferta cultural i el lleure de la ciutat és massa alt, sent aquesta la principal font de preocupació de les persones que han contestat l'enquesta, atenent a la tipologia de les propostes proposades. També s'han recollit diverses propostes per a millorar l'oferta d'activitats de la ciutat, adequant-la a les necessitats i interessos de les persones grans i potenciar-les a través de la millora d'aspectes com la freqüència, la ubicació, l'horari o l'accessibilitat.

4.6.2 *La necessitat de repensar el model de casal de gent gran*

En general, es coincideix que els casals ofereixen un gran ventall d'activitats de caràcter lúdic, relacional, formatiu i esportiu. Tanmateix es constata que el perfil de les persones que entren a l'etapa de la jubilació està canviant. Generalment es tracta de persones amb un nivell cultural i d'instrucció més elevat que les generacions anteriors, també han desenvolupat feines més tècniques i mecanitzades que les generacions anteriors i per tant arriben a l'edat de jubilació amb un desgast físic menor. A aquests factors se'ls sumen d'altres, com la major heterogeneïtat de les persones grans (a nivell d'origen, cultura, orientació o identitat), o, a nivell socioeconòmic, la major precarietat associada a l'actual sistema de pensions, que configuren un nou perfil de persones grans. Tot això fa que aquestes persones, en el moment

de decidir què fer, com i amb qui volen dedicar el seu temps lliure i de lleure, tinguin plantejaments i necessitats diferents a les generacions anteriors.

El model de casal actual ofereix un ventall d'activitats, pensades per a ser realitzades a les instal·lacions del casal i destinades exclusivament a les persones associades al casal, per tant dirigides a persones de 60 anys o mes. Generalment les activitats responen a necessitats lúdiques, recreatives, relacionals i de promoció de la salut. Tal vegada aquestes activitats responen a “modes” de manera que durant un temps tots els equipaments ofereixen “ball en línia” o “taller de memòria”, fins que l'activitat passi de moda. Degut a criteris d'optimització dels recursos acostumen a ser activitats grupals de 12 a 20 participants.

Pel que es desprèn de la diagnosi, es podria dir que els “nous” jubilats/des posen en qüestió el model actual de casal perquè:

1. Tenen una necessitat i desig de relació intergeneracional: manifesten que la convivència i la col·laboració amb persones d'altres edats els enriqueix i els rejoveneix.
2. Els espais exclusius per a persones grans els senten obsolets i “guetitzants”. Prefereixen utilitzar espais “de ciutat” pensats per a totes les edats on es puguin fer activitats conjuntes amb altres edats o adaptades a persones grans (exemple de l'escola municipal de música).
3. En la realització d'activitats volen cobrir altres tipus de necessitat, més enllà de la lúdica i recreativa, com la necessitat d'actualitzar els seus coneixements i recursos (culturals, tecnològics, psicològics i d'autoconeixement, relacionals, etc.)
4. Valoren molt positivament que l'oferta de les activitats sigui fruit d'un procés participatiu on les persones destinatàries puguin manifestar les seves necessitats reals i desitjos. No accepten que algú (tècnics, la moda, etc.) decideixi per ells sense comptar amb ells.
5. Valoren la qualitat relacional per damunt de la quantitat d'activitats. Prefereixen fer menys activitats però les que facin hauran d'oferir la possibilitat de poder-se relacionar satisfactòriament els uns amb els altres, de manera que refusaran les activitats massificades.

Al llarg de tots els tallers s'obre un debat entorn al **model de casal**, i la seva adequació a les necessitats actuals de les persones grans de la ciutat. Tant el personal de l'Ajuntament, com les persones grans, els i les professionals i les persones cuidadores fan referència a aquesta qüestió, i també alguns dels representants dels casals ho comenten.

Des de les juntes dels casals es comenta que el model de casal com a espai participatiu, en el que es cerca crear una relació més enllà de les activitats no sempre funciona, i que hi ha moltes persones que hi van únicament per a “consumir” una activitat, però sense implicar-se més enllà de la realització d'activitats concretes. Això pot tenir a veure amb una cultura i valors socials cada cop més individualistes i orientats al consum, però també hi pot contribuir el propi model de casal i el funcionament d'algunes juntes. En els grups amb persones grans de 50 a 59 anys i entre 60 i 69 es fa referència a aquesta qüestió, i es comenta que les juntes d'alguns casals són poc permeables, amb poca rotació als càrrecs directius i amb una certa tendència a ocupar el càrrec per l'estatus (soc el/la president/a de...) i no per una vocació de servei. En aquest sentit, es parla de funcionament per inèrcia, d'estancament i immobilitat, de manca d'interès per la realització d'activitats innovadores i, fins i tot, de que les juntes poden arribar a ser un fre per a l'evolució dels casals.

Un altre aspecte que es comenta en relació al model dels casals són les relacions de gènere entre homes i dones, molt desiguals i basades en models de dominació. Fa 8 anys, per exemple, el “dòmino” era intocable, i era molt difícil organitzar activitats diferents. Tot i que això ha anat canviant paulatinament, i que s’ha fet molt treball tècnic per trencar amb aquest model i introduir noves activitats i maneres de relació, el factor gènere encara continua sent important, i es produeix un biaix en la participació en les activitats, algunes de les quals estan molt feminitzades i d’altres molt masculinitzades. Un bon exemple del treball que s’està realitzant per trencar aquestes dinàmiques és el projecte “Totes Plegades”, de la vocalia de dones de Rocafonda, per fomentar la participació de les dones en el disseny d’activitats.

També s’esmenta la necessitat d’obrir els casals a perfils diferents, com les persones d’altres ètnies i orígens així com de la importància d’obrir els casals a d’altres entitats de la ciutat, fomentant la coordinació i la relació entre els diferents equipaments i promovent la realització d’activitats en les que hi participin persones de diferents edats. En relació a aquesta qüestió, durant el taller amb persones de 50 a 59 anys es comenta que el casal no és l’únic lloc on les persones grans poden fer activitats i que caldria obrir totes les entitats de la ciutat (centres cívics, centres esportius, escola de música, etc.) a que puguin acollir a persones grans a fer activitats, amb una visió més integradora i més intergeneracional, i amb l’organització d’activitats adreçades a persones de diferents edats que puguin gaudir conjuntament d’una oferta comú.

Més enllà dels casals de gent gran, des del Grup Motor també es comenta la necessitat de repensar el model de participació a la ciutat, i de concebre la persona gran no només com a receptor d’activitats sinó també com a protagonista de les mateixes. En aquest sentit, es comenta la necessitat de treballar per promoure aquesta implicació i crear espais des de l’autogestió de les pròpies persones grans.

4.6.3 Una bona oferta d’activitats, però amb possibilitats de millora

Durant els tallers s’han identificat els diferents espais i activitats que més agraden als participants en relació a l’oferta social, cultural i de lleure.

A banda dels casals, també es valoren molt positivament diversos **espais i entitats de la ciutat**, que ofereixen activitats bé per a les persones grans o bé per a tota la població. A nivell d’equipaments es fa referència a l’Espai Gatassa, les Escoles d’Adults, l’Escola Municipal de Música, l’Aula de Teatre o la Sala Cabanyes. Entre les associacions s’esmenten les associacions culturals, l’associació “Dret a morir dignament”, la Fundació Hospital o les associacions vinculades a malalties com per exemple les associacions de malalts de Parkinson o d’Alzheimer

Quant a les **activitats que es realitzen**, es valora especialment l’oferta d’activitats esportives a la que fan esment tant les persones grans de diferents edats com les persones cuidadores i els i les professionals que treballen per a persones grans. Durant els tallers amb aquests perfils es comenta que a la ciutat hi ha molts equipaments on es pot practicar exercici físic i hi ha una molt bona oferta d’activitats esportives. Dins el grup de 60 a 69 anys també es parla molt bé de les noves rutes per a visitar els fortins de la platja.

També s’esmenten les activitats culturals i lúdiques que s’ofereixen a la ciutat. Els representants dels casals comenten que hi ha una molt bona oferta de conferències, les persones entre 50 i 59 anys fan esment dels cors de cant coral de persones grans, que

descriuen un espai lúdic i de relació que funciona molt bé. En aquest sentit, al taller amb els directius de l'Ajuntament es comenta que l'escola de música (municipal) s'estan començant a oferir cursos específics per a persones grans que volen iniciar-se en l'aprenentatge musical i s'ha començat oferint classes d'ukelele i organitzant un cor de persones gran. Aquestes activitats, plantejades des d'una perspectiva comunitària, han tingut una molt bona rebuda i es vol continuar treballant en aquesta direcció en el futur.

Una altra de les activitats esmentades durant els tallers, en aquest cas per part de les persones cuidadores, són les activitats de reforç que s'organitzen a les parròquies, a les biblioteques o als Espais Joves amb persones voluntàries grans que ajuden als nens i nenes amb dificultats a l'escola.

Ara bé, durant els tallers també s'assenyalen alguns **aspectes a millorar** en l'oferta actual d'activitats socials, culturals i lúdiques de la ciutat.

En primer lloc, es parla de l'escassa varietat de les activitats que s'ofereixen. L'oferta, es diu, passa per "modes" i a tot arreu s'acaba oferint el mateix: informàtica, dansa del ventre, puntes de coixí, etc. Es tracta, però, d'una oferta molt adreçada a un determinat públic i que deixa de banda a una part important de la població gran, que cerquen altres coses que fins ara no es demanaven.

A la pregunta de quines propostes hauria d'incorporar l'oferta cultural, social i lúdica de la ciutat es plantegen cinc grans àmbits en els que cal parar atenció: l'exercici físic, l'expressió artística, la capacitació tecnològica, la cura d'un mateix i la participació social.

En l'**àmbit cultural i artístic** els representants dels casals comenten que caldria ampliar l'oferta de tallers i activitats relacionades amb la fotografia i al grup de 50 a 59 anys es parla d'organitzar noves rutes guiades per la ciutat i ampliar l'oferta d'activitats que promoguin la relació i la construcció de vincles interpersonals, com ara la música o el teatre.

En l'**àmbit esportiu** el grup de persones entre 50 i 59 anys proposa fer activitats de tai-xi a la platja o l'accés a un instructor o instructora que pugui assessorar i aconsellar les persones grans en la realització d'activitats que els permeti millorar la seva condició física a partir de la situació personal de cadascú. El personal directiu de l'Ajuntament també fa referència a la importància de promoure l'activitat física i l'esport entre les persones grans com a estratègia per a l'envelliment actiu i per la cura de la salut. En aquest sentit comenten que, a banda d'aprofitar els equipaments esportius de la ciutat, que ofereixen activitats per a tots els públics i en tots els horaris, fora interessant promoure les activitats a l'aire lliure, bé a través de les activitats que ofereix l'escola de vela, el senderisme o el ciclisme, i posen com a exemple un projecte que s'està portant a terme a Copenhage anomenat "En bici sense edat" que té com a objectiu retornar la capacitat d'anar amb bicicleta a la gent gran, tenint en compte les dificultats de mobilitat d'aquest col·lectiu, a través de l'ús de rickshaws (bicicletes amb conductor), que permet a la persona gran desplaçar-se en bici i, al mateix temps, establir una connexió intergeneracional entre el ciclista i el passatger.

El personal directiu de l'Ajuntament, els comerciants que atenen a persones grans i les pròpies persones grans fan referència a la necessitat d'ampliar l'oferta de **tallers i activitats per minimitzar la bretxa digital** i ajudar a que les persones grans siguin capaces d'afrontar els canvis que s'estan produint en aquest camp i que afecten a la seva autonomia.

Un quart àmbit de treball hauria de ser la **cura d'un mateix**. Treballar les habilitats personals i intel·lectuals, la cura de la ment i de la memòria, la capacitat d'adaptació als canvis en la línia del "mindfulness", o la informació i educació en l'àmbit de la salut són aspectes fonamentals per al benestar de les persones grans i pel foment d'un envelliment actiu. La gestió emocional és un altre camp poc treballat i en el que cal incidir, si bé, com es comenta en el grup de persones majors de 70 anys, de vegades això és complicat perquè moltes persones grans són reticents a parlar de temes personals, per falta de costum o per que encara hi ha molts temes que són tabú.

Així mateix, tal i com assenyalen les persones entre 50 i 59 anys, les persones cuidadores i els i les professionals que atenen a persones grans, caldria reforçar molt més les **activitats que comporten una implicació social**. Més enllà de la participació en activitats de lleure o d'oci, la implicació amb la comunitat i la realització d'activitats en les que la persona pugui aportar un valor són fonamentals per reforçar les relacions socials i l'autoestima de les persones grans. Es tracta, per tant, de promoure activitats amb una repercussió positiva en els altres, que resolguin una necessitat o que contribueixin al benestar personal d'altres persones. Dins aquest apartat s'esmenten els voluntariats, la implicació en entitats o la participació en iniciatives com el banc del temps.

Finalment, a l'enquesta també es recullen diverses propostes per millorar l'oferta existent. Han sortit idees com ara fer més activitats a la muntanya, construir un auditori o sala polivalent, espais per fer activitat física gratuïta, balls, classes d'informàtica o cursos d'interpretació teatral.

Taula 19. Propostes per millorar l'oferta d'activitats socials, culturals i lúdiques

Model de casal:

- Repensar el model de casal per donar cabuda als diferents col·lectius de la ciutat, amb una oferta àmplia i variada que permeti atreure a nous perfils d'usuaris i usuàries
- Renovar les juntes dels casals incorporant persones amb noves visions, en un procés acompanyat d'un suport tècnic
- Promoure la participació de les persones grans en les activitats adreçades a persones de totes les edats que es realitzen a la ciutat

Oferta d'activitats:

- Activitats culturals i artístiques: rutes guiades per la ciutat, fotografia, teatre, música, ball
- Activitats esportives: activitats als centres esportius de la ciutat, vela, senderisme, ciclisme, espais per l'activitat física gratuïta
- Activitats amb les noves tecnologies: habilitats tecnològiques quotidianes (eines de comunicació interpersonal, banca on line, compra on line, etc.)
- Activitats de cura d'un mateix: tallers de memòria, educació en salut i en la pròpia cura, gestió relacionades emocional
- Reforç de la participació i implicació social: voluntariat, implicació en entitats de la ciutat, banc del temps

4.6.4 *Característiques de l'oferta cultural i lúdica*

A banda de l'existència d'una oferta àmplia i variada de possibilitats per participar i implicar-se en la vida social, cultural i lúdica de la ciutat, cal que aquesta oferta sigui accessible per a tothom, eliminant les barreres que dificulten l'accés a les persones grans a aquestes activitats. Per aquest motiu, durant els tallers s'analitzen diferents aspectes com ara el preu, la ubicació i els horaris de les activitats que s'ofereixen a Mataró.

Pel que fa al **preu**, s'assenyala que la majoria de les activitats dels casals són gratuïtes. En canvi, d'altres ofertes existents a la ciutat a nivell cultural o esportiu comporten un cost, i algunes de les persones grans participants en els tallers addueixen que, per tal de promoure la participació i l'envelliment actiu, és important que l'oferta de la ciutat sigui gratuïta o amb preus reduïts a partir d'una determinada edat. Moltes persones grans viuen amb pensions molt reduïdes i tenen dificultats per cobrir les seves necessitats bàsiques, per la qual cosa quan una activitat és de pagament constitueix una barrera per que hi accedeixin. Fins i tot, algunes persones grans comenten que encara que l'activitat sigui gratuïta, si han de pagar-se el transport no hi van. El preu és també l'aspecte més esmentat en l'enquesta, amb un 46% de les propostes relacionades amb oferir activitats gratuïtes o abaixar-ne el preu.

Per la seva banda, el personal tècnic i els representants dels casals de gent gran, posen de manifest la contradicció entre el preu, la qualitat de les activitats i les condicions de les persones que dinamitzen aquestes activitats i s'apunta que quan es vol fer una activitat que requereix la dinamització d'un professional qualificat s'ha de pagar, bé sigui posant un preu a l'activitat o bé cobrint el cost des de l'Ajuntament.

Una altra qüestió són les activitats que s'ofereixen des de les entitats de la ciutat, que cada cop tenen major oferta adreçada al col·lectiu de persones grans, doncs es tracta d'un segment de consumidors amb temps i capacitat adquisitiva molt interessant per a la iniciativa privada, i que probablement anirà agafant més pes en el futur. Això comporta el risc que es construeixi una oferta privada diferenciada, accessible només a aquelles persones que s'ho puguin pagar, i que exclouï a amplis col·lectius de persones grans amb situacions econòmiques més precàries. En aquest sentit, cal preveure mecanismes que permetin evitar aquesta segmentació en l'oferta del municipi envers a les persones grans, bé a través de l'establiment de convenis amb les entitats o de sistemes d'ajuts.

També en relació a aquest aspecte es comenta que hi ha moltes activitats d'esbarjo que es poden fer sense cap cost, com sortir a passejar, fer pic-nics als parcs, trobar-se a la platja, implicar-se en activitats de voluntariat etc. i que cal promocionar també aquest tipus d'oci, sense que sigui necessari que tot el que es faci hagi de ser una activitat costosa.

Quant a la **ubicació i l'accessibilitat** es comenta la tendència a la centralització de les activitats, amb una concentració de l'oferta d'activitats en les zones del centre de la ciutat i es demana una major intervenció als barris. Un cas paradigmàtic és la festa major, on s'assenyala que la majoria de les activitats estan focalitzades al centre i els barris queden "desemparats". També es fa esment al problema del cost del transport i la cobertura del transport, que per a moltes persones grans constitueix una barrera per participar en les activitats lúdiques, socials i culturals que s'ofereixen a la ciutat. I, a nivell més concret, es comenta també que el cinema és molt poc accessible doncs està localitzat en els centres comercials a les afores de Mataró i segons a quina hora acaba l'espectacle, no es pot tornar a casa amb transport públic, amb la qual cosa s'encareix significativament el cost total de

l'activitat. Aquesta percepció també es recull a l'enquesta, amb un 8% de les propostes adreçades a descentralitzar l'oferta cultural i de lleure i oferir més activitats als barris.

Finalment, en relació als **horaris**, es fa esment de la situació dels avis i avies que tenen cura dels seus nets i netes, la qual cosa els impedeix participar en moltes de les activitats que es realitzen a la ciutat.

Pel que fa a l'enquesta, un 11% de les propostes estan relacionades amb la freqüència de les activitats culturals i un 2% de propostes tracten de l'horari i demanen que hi hagi més activitats diürnes perquè n'hi ha moltes de nocturnes. També es proposa que les biblioteques i els centres culturals obrin més freqüentment.

Taula 20. Propostes per millorar l'oferta d'activitats socials, culturals i lúdiques

Preu

- Garantir la gratuïtat o preus públics de les activitats que s'ofereixen
- Promoure la realització d'activitats gratuïtes, com les activitats a l'aire lliure (a la platja, als parcs, senderisme...), el voluntariat, etc.
- Cercar mecanismes i estratègies per evitar la segmentació en l'oferta d'activitats adreçada a les persones grans (oferta privada vs. Pública)

Ubicació

- Distribuir les activitats que s'ofereixen a la ciutat, promovent la realització d'activitats als barris
- Facilitar l'accés a les activitats revisant les condicions d'utilització del transport públic per a les persones grans

4.6.5 Les prioritats del Consell de la Gent Gran

Per als i les representants del Consell de la Gent Gran, és prioritari repensar el model de casal de gent gran en la línia plantejada a la diagnosi: amb més activitats intergeneracionals, diversificant l'oferta i trencant amb la imatge de centre adreçat a persones grans.

Pel que fa a la oferta d'activitats culturals i lúdiques de la ciutat, la principal preocupació expressada pels i les representants del Consell és el preu, que en algunes ocasions pot constituir una barrera per a l'accés a les activitats. Per tal de superar aquestes barreres, els representants proposen que un percentatge fix de l'ocupació de tots els espectacles i activitats de pagament que s'ofereixen a la ciutat de Mataró fossin a preu reduït, destinat a persones grans que tenen rendes molt baixes.

4.7 PARTICIPACIÓ CÍVICA I OCUPACIÓ

Les persones grans també contribueixen a la vida social i econòmica de les seves comunitats. Moltes realitzen activitats de manera voluntària i d'altres ajuden a les seves famílies amb la cura dels nets i netes i de les persones dependents. En ocasions, les persones grans han de continuar treballant després de la seva jubilació, bé per mantenir-se intel·lectualment actives, o bé per poder mantenir un nivell d'ingressos suficients per satisfer les seves necessitats.

Una ciutat amigable amb les persones grans ha de tenir en compte la importància d'aquestes contribucions, facilitar-les i reconèixer-les, ja sigui a través de la implicació en activitats de voluntariat o en la realització de treballs remunerats si es dona el cas.

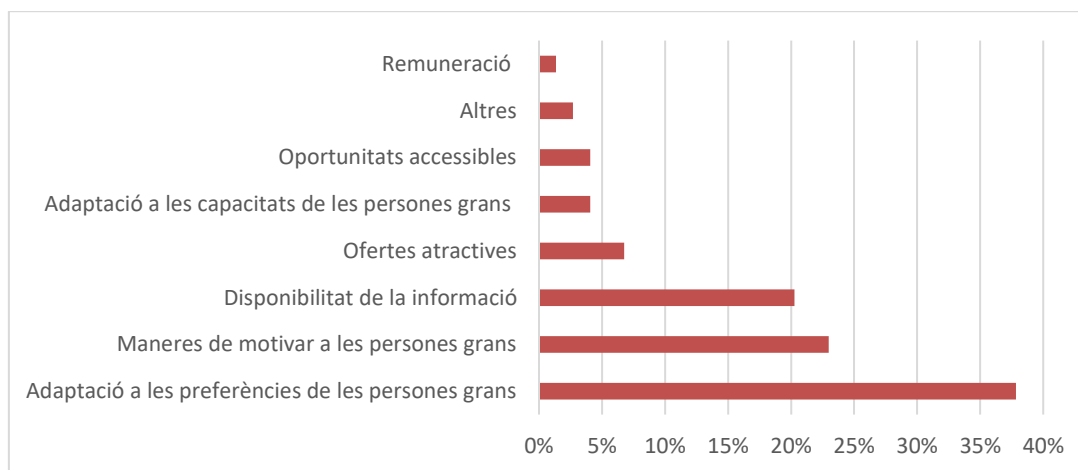
En aquest apartat s'han analitzat aspectes relacionats amb l'accessibilitat de les persones grans a oportunitats de desenvolupar una contribució satisfactòria a la seva comunitat, tant des del voluntariat com del suport a la família i el treball remunerat de les persones grans.

4.7.1 *Escàs interès per la participació cívica de les persones grans*

El tema de la participació cívica preocupa poc a les persones grans enquestades. Tan sols un 1% dels enquestats fa referència a aquesta qüestió a l'hora d'identificar oportunitats de millora per potenciar l'amigabilitat de la ciutat. Val a dir que aquest concepte resulta difícil d'associar a les persones grans, doncs ara per ara en l'imaginari social una persona gran és una persona jubilada o inactiva, i la idea de que les persones grans desenvolupin una ocupació remunerada és poc habitual. Per la seva banda, si bé moltes persones grans realitzen una contribució important a la societat, bé a través del treball voluntari o del suport a les seves famílies en la cura d'infants i persones dependents, sovint aquesta contribució es dona per suposada i hi ha poca consciència del seu valor i la seva importància.

Pel que fa a la pregunta específica sobre la participació cívica de les persones grans, els aspectes més comentats han estat l'adaptació a les preferències de les persones grans, la motivació de les persones grans per participar en la vida social i comunitària i la disponibilitat de la informació.

Il·lustració 33 Propostes sobre la participació cívica

Font: Enquesta a les persones grans "Mataró. Ciutat amiga de les persones grans". 2018.

4.7.2 *El treball per compte aliè de les persones grans*

Un primer aspecte que crida l'atenció dels tallers realitzats és que, en general, el treball per compte aliè de les persones grans no forma part de l'imaginari social. De fet, durant els tallers, algunes persones els va sobtar quan es va plantejar la pregunta sobre el treball remunerat de les persones grans. La percepció de moltes de les persones grans participants als tallers és que les persones grans ja han treballat prou i ja han passat plana de l'etapa laboral, i que, com a molt, els estaran interessats en fer voluntariat.

Tot i això, i en clau de futur, el personal directiu de l'Ajuntament comenta que aquesta és una tendència que s'està instal·lant en altres països i no es pot obviar, per la qual cosa caldrà tenir en compte aquesta evolució en el futur per que la ciutat estigui preparada per donar resposta a les noves necessitats.

4.7.3 Oportunitats pel treball voluntari

La majoria de les aportacions realitzades en aquest àmbit durant els tallers tenen a veure amb el voluntariat.

En general es comenta que hi ha moltes **possibilitats i ofertes per fer voluntariat** a la ciutat. Qui vol, diuen els i les participants, troba oportunitats per realitzar en activitats voluntàries.

Hi ha moltes persones grans que s'ofereixen com a voluntàries i que posen al servei dels altres les seves competències apreses en l'etapa professional o adquirides en la seva vida personal. En aquest sentit, el punt de voluntariat actua com a aglutinador de possibilitats i ofereix informació i assessorament a les persones que volen implicar-se en aquest tipus d'activitat.

Al llarg dels tallers es fa esment d'alguns d'aquests espais de participació i voluntariat. Els qui més comenten aquests espais són els i les professionals que atenen a persones grans, els comerciants, els membres de les entitats o dels casals de persones grans i les persones entre 50 i 59 anys. Entre els espais als què es fa esment destaquen els casals, el la Comissió de Qualitat de Vida del Consell Municipal de la Gent Gran, la borsa de voluntariat de la Fundació Hospital, el programa "apadrina un avi" de la Creu Roja i de Càrites, el Programa del Pacient expert, les associacions de malalts, les activitats de voluntariat amb nois i noies amb dificultats escolars, el voluntariat a les residències, l'Associació Esportiva i de Lleure Cerdanyola de Mataró, la setmana cultural, el banc del temps i els programes d'ajuda mútua a persones, immigrants

Entre les propostes per millorar les oportunitats de les persones grans que volen fer voluntariat els representants dels casals proposen donar més informació sobre les possibilitats de les persones jubilades per fer voluntariat, la realització de campanyes per fomentar la captació de persones voluntàries adreçades, sobretot, als "joves jubilats" i l'oferta de formació per a les persones voluntàries. També es comenta que la figura del tècnic o tècnica és fonamental per dinamitzar i coordinar el treball de les persones voluntàries.

Un altre aspecte clau per promoure el voluntariat té a veure amb el reconeixement de la tasca realitzada per aquestes persones. Es proposa crear la figura de la persona gran amiga de la ciutat, que s'implica i realitza accions en benefici de la comunitat.

Quant als àmbits en els que caldria promoure el voluntariat es comenta el de l'acompanyament a les persones grans per donar resposta al problema de la solitud no volguda. Una altra proposta té a veure amb el caràcter turístic de Mataró i la possibilitat de que les persones grans puguin actuar com agents de promoció turística de la ciutat, rebent i acompanyant les persones que visiten la ciutat. També es comenta que cal aprofitar el potencial de la gent gran en clau de memòria històrica o l'organització d'activitats de voluntariat intergeneracionals.

Per últim, diverses persones comenten que cal facilitar el voluntariat a nivell econòmic i que, si bé l'activitat ha de ser no remunerada, els costos que comporta la realització del voluntariat haurien d'estar coberts (desplaçaments, materials, etc.)

Taula 21. Propostes per millorar les oportunitats de voluntariat a la ciutat

Voluntariat

- Oferir informació a les persones grans actives sobre les oportunitats de realitzar voluntariats
- Organitzar campanyes de sensibilització sobre la importància de fer voluntariat i el valor de realitzar accions en benefici de la comunitat
- Oferir formació a les persones voluntàries
- Organitzar tallers i espais d'intercanvi entre persones voluntàries
- Reconèixer la tasca realitzada per les persones voluntàries: figura de la persona amiga de la ciutat
- Promoure el voluntariat en l'acompanyament a persones grans soles, promoció turística de la ciutat, recuperació de la memòria històrica, oficis, activitats intergeneracionals i de transferència de coneixement a infants i joves
- Remunerar els costos associats a l'activitat voluntària

4.7.4 L'ajuda i el compromís amb la família

A banda del voluntariat en entitats de la ciutat, hi ha moltes iniciatives de participació de les persones grans en **l'àmbit familiar i veïnal** que queden totalment anònimes.

Les persones de 50 a 59 anys comenten que gran part de la vida social es dona de manera informal en l'àmbit familiar, i que a les persones grans els agrada principalment ajudar als "seus". També els membres de les entitats opinen així, i afirmen que les relacions familiars són, per a les persones grans, una font de riquesa i de transmissió de valors molt important, la qual cosa fa que les relacions familiars d'ajuda als fills i néts es prioritzin davant d'altres possibilitats.

Tot i això es constata com el canvi de l'estructura familiar (nous tipus de família, trencaments familiars, etc.) han comportat que les persones grans es trobin amb que han de donar resposta a demandes de suport, tant dels seus fills/es com dels seus pares grans i en certes ocasions també a la seva parella (si és troba en situació de dependència). Aquesta circumstància d'haver de respondre a la sol·licitud d'ajuda familiar, degut a components culturals basats en donar prioritat al benestar dels familiars per damunt de les necessitats pròpies, sumat als efectes de la crisi (atur, pèrdua de poder adquisitiu de les famílies, etc.), fa que un gran nombre de persones grans pateixin l'anomenat síndrome de "burn out", perjudicant la seva pròpia salut i qualitat de vida, sentint-se sense recursos per revertir la situació. Així mateix, aquesta implicació en la família pot arribar a constituir un límit a la participació social i cívica de les persones grans. En relació a aquesta qüestió sorgeix el tema dels "àvies i avis esclaus", que fa referència a l'excés de responsabilitat familiar d'alguns avis i avies en la cura dels néts i netes per obligació, que els fa renunciar a fer altres coses que els agradaria fer.

Així doncs, qualsevol política de suport a les famílies, com per exemple, les beques menjador, els serveis d'atenció domiciliària, les estades de "respir" per a cuidadors, els centres de dia,

etc., reverteixen directament a la qualitat de vida de les persones grans ja que alleuja de les tasques directes de suport familiar i incrementen les possibilitats de participar en activitats d'autocura, formació i gaudi personal (temps per un mateix).

Taula 22. Propostes per millorar la contribució de les persones grans a la cura de les seves famílies

Contribució de les persones grans a la cura de la família

- Campanyes de sensibilització sobre el problema dels avis i les avies esclaves
- Promoure les beques menjador i ajudes familiars per alliberar a les persones grans de les tasques de cura dels néts

4.7.5 Les prioritats del Consell de la Gent Gran

Els representants del Consell de la Gent Gran no visualitzen el treball per compta aliena com una qüestió relacionada amb les necessitats de les persones grans. L'imaginari dominant és que les persones grans ja han treballat tota la vida, i que quan es jubilen poden dedicar el seu temps a realitzar activitats voluntàries o a ajudar a les seves famílies, però no a treballar.

En relació a aquesta dimensió, la principal prioritat dels i les representants del Consell de les Persones Grans és facilitar recursos per a la cura, tant d'infants com de persones dependents, per tal d'alliberar a les persones grans de la càrrega que de vegades comporten el suport i la cura dels seus familiars. També es comenta el fenomen dels "avis esclaus" i es posa sobre la taula la necessitat de mesures per evitar que es produeixin aquestes situacions.

Durant el taller també s'obre un debat sobre el tema del voluntariat. Segons els i les representants del Consell el voluntariat suposa grans beneficis psicològics i socials per a la persona que l'ofereix però per que aquesta tasca sigui satisfactòria cal donar suport a la persona voluntària. En aquest sentit, es considera fonamental que hi hagi professionals que facin la tasca de donar suport, seguiment i proposi adaptacions de les tasques de voluntariat a mesura que la persona voluntària ens fa gran. El més negatiu és que una persona voluntària hagi de passar del tot al res, és a dir, deixar de fer voluntariat senzillament perquè ja no pot seguir el ritme i la intensitat de quan tenia 10 anys menys. També s'insisteix en la importància de que els costos derivat del voluntariat estiguin coberts, i que la persona voluntària no hagi de posar diners personals per realitzar la tasca de voluntariat.

4.8 COMUNICACIÓ I INFORMACIÓ

L'accés a la informació és un aspecte vital per a l'envelliment actiu. Cal que les persones grans es puguin mantenir connectades amb d'altres persones de la comunitat, que estiguin al dia dels esdeveniments que tenen lloc a la ciutat i que rebin informació oportuna i pràctica per administrar la seva vida i atendre a les seves necessitats personals.

En la societat de la informació i el coneixement, la por a perdre's informació i a quedar-se fora del que succeeix a la comunitat és una angoixa compartida per persones de totes les edats, però, sobretot, per les persones grans. Existeixen diversitat de mitjans i canals de comunicació, però són pocs els mitjans que arriben a tothom. Les tecnologies de la informació i la comunicació són considerades per alguns com eines útils i fonamentals per

mantenir-se connectada a la societat, però també són criticades com a instruments d'exclusió social.

Tot això fa que l'accés a la informació i a la comunicació, que permeti a les persones grans comptar amb informació rellevant ràpidament i de manera accessible, s'hagi convertit en una qüestió fonamental per a dissenyar ciutats amigables amb les persones grans. Durant la diagnosi s'han analitzat diferents aspectes relacionats amb la informació i la comunicació a la ciutat i amb com aquesta informació arriba a les persones grans, parant especial atenció a l'accessibilitat de la informació, la utilitat de la informació que arriba i a l'adequació dels diferents canals existents per accedir a la informació.

4.8.1 *Baixa preocupació en relació a l'accés a la informació i la comunicació*

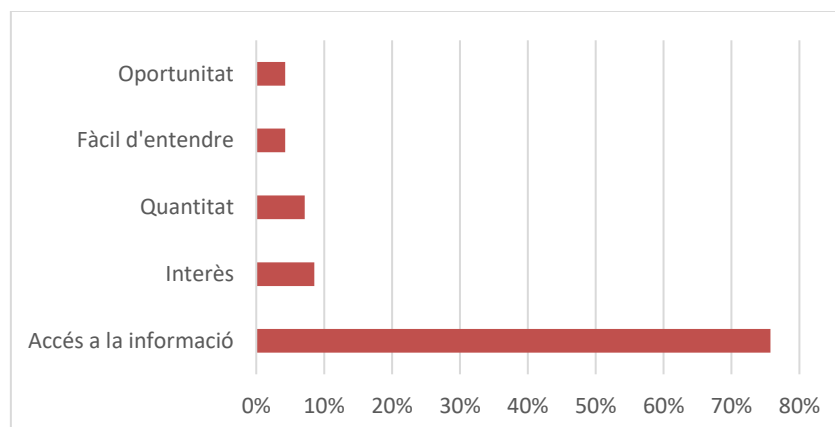
Si atenem al recull de propostes generals recollides en l'enquesta sobre l'amigabilitat de Mataró envers les persones grans, la informació no és, a priori, un tema que vingui al cap de manera espontània de les persones enquestades: tan sols un 1% de les propostes recollides a la pregunta genèrica sobre el que cal millorar a la ciutat té a veure amb aquesta qüestió. Probablement aquest fet té a veure amb l'existència d'altres temes relacionats amb l'espai públic, el transport o els problemes de convivència que acaparen molt més la preocupació de les persones grans.

Val a dir que durant els tallers el tema de la informació i la comunicació va ser comentat abastament i que les preguntes concretes com la idoneïtat i la utilitat de la informació que es transmet o dels canals que s'utilitzen per fer arribar la informació a les persones grans, generaren interessants reflexions per part de les persones participants.

Pel que fa a les respostes recollides a la pregunta de l'enquesta en la que es demanaven propostes per millorar la informació a les persones grans, es deriva que la principal preocupació de les persones enquestades té a veure amb la manera com es fa arribar la informació, amb 3 de cada 4 de les propostes recollides relacionades l'accés a la informació.

Altres valoracions tenen a veure amb l'interès de la informació, la quantitat d'informació, la claredat i l'oportunitat de la informació que es rep.

Il·lustració 34 Propostes per millorar la informació sobre les activitats i els recursos que ofereix la ciutat

Font: Enquesta a les persones grans "Mataró. Ciutat amiga de les persones grans". 2018.

4.8.2 Valoració dels canals d'informació de la ciutat de Mataró

Les persones grans de la ciutat de Mataró tenen a la seva disposició diversos canals per mantenir-se informades sobre les activitats que es realitzen a la ciutat. Al llarg dels tallers s'esmenten els diferents canals existents i es valoren els seus pros i contres.

Un primer canal d'informació és el propi **Ajuntament**. Des de l'Oficina d'Atenció Ciutadana s'informa dels recursos existents a la ciutat i s'assessora sobre els diferents tràmits i gestions per accedir-hi. La valoració del servei expressada pels i les participants en els tallers és positiva, i es considera un bon canal d'informació per la ciutadania. Tot i això, en diversos tallers participatius sorgeix la proposta de crear un punt d'informació únic per a les persones grans, en el que es centralitzi tota la informació d'interès per a aquest col·lectiu: des d'activitats lúdiques i culturals fins a subvencions, gestions i tràmits, habitatge, transport públic, etc.. Es tracta d'una proposta compartida pels directius de l'Ajuntament, el personal tècnic, els representants dels casals i les entitats. Pel que fa a les persones grans dels diferents grups d'edat participants en els tallers no esmenten aquesta possibilitat però, en canvi, sí que es recullen propostes en aquesta direcció en l'enquesta sobre l'amigabilitat de Mataró per a les persones grans.

L'Ajuntament també disposa de diferents canals per informar a la ciutadania dels esdeveniments de la ciutat a través de fulletons, cartells i butlletins temàtics com, per exemple, l'agenda cultural, o els fullets dels centres cívics, tots ells molt ben valorats per les persones grans participants als tallers.

Un altre punt clau per fer arribar la informació a les persones grans són els **casals de gent gran**, que constitueixen un bon punt d'informació i comunicació. El voluntariat dels casals de gent gran i els i les professionals que dinamitzen els casals ofereixen informació a les persones del casal i les orienten. Tot i això, durant el taller amb personal tècnic amb persones de l'Ajuntament que treballa als diferents dispositius adreçat a les persones grans s'assenyala que els informadors i informadores dels casals no sempre coneixen tots els recursos de la ciutat, i es comenta que haurien de tenir més accés a la informació per poder fer la seva tasca i informar a les persones grans que se'ls hi adrecen. Des dels casals també es comenta que la informació del casal només arriba als afiliats i que les persones grans potencialment interessades en les activitats del casal no n'estan assabentades.

Molta de la informació – tant de l'Ajuntament com d'altres fonts – arriba a través de **noves tecnologies** i cada cop més, els canals utilitzats requereixen accés a aparells electrònics (ordenador, Tablet o telèfon mòbil) i a connexió a internet. Això pot constituir una barrera per algunes persones grans, que o bé no tenen accés a aquestes tecnologies, o bé no dominen aquestes eines, amb la qual cosa es produeix l'anomenada “bretxa digital” que exclou a les persones que no s'han apuntat al carro de les noves tecnologies.

Aquest aspecte va estar àmpliament comentat en tots els tallers, doncs és una qüestió que preocupa tant al personal tècnic de l'Ajuntament i els i les professionals que tracten amb persones grans com a les entitats, els casals i les pròpies persones grans. Es comenta que moltes persones grans queden excloses de la informació degut a això ja que moltes persones grans, que sovint se senten angoixades perquè no saben com utilitzar aquestes noves eines i veuen com es queden al marge d'una part important del que succeeix al seu voltant.

Com a solucions per donar resposta a aquesta problemàtica es parla d'incidir en la formació a les persones grans en noves tecnologies, facilitar l'accés als recursos tecnològics amb més equipaments informàtics als casals, les biblioteques o els centres cívics i la instal·lació d'una wifi oberta que doni servei a tota la ciutat, implementar nous sistemes informàtics que facin més accessible la informació, amb plataformes que siguin fàcils per als usuaris i usuàries amb pocs coneixements, sistemes de veu, etc. També es proposa que a partir de determinada edat la informació rellevant per a les persones grans arribi per carta directament al domicili de la persona interessada (bé de manera universal o bé a petició de les persones interessades). Aquesta proposta també es recull en l'enquesta sobre l'amigabilitat de la ciutat de Mataró envers les persones grans, en la que es recullen queixes de que la informació no arriba a les persones grans i es proposa que els arribi directament a casa.

Les **revistes locals** són, segons tots els i les participants en els tallers, una bona forma per mantenir-se informats del que succeeix a la ciutat. Tant durant els tallers com a l'enquesta es fa referència a les revistes CapGròs i Tot Mataró, que es descriuen com dos mitjans de comunicació de la ciutat molt interioritzats i que tots els mataronins i mataronines estan acostumades a llegir. Tot i això, es comenta que la cobertura informativa sobre les activitats adreçades a les persones grans és molt reduïda. Hi ha la impressió que les persones grans “no interessen” i que estan invisibilitzades, de manera que només es coneixen dins l'àmbit de la gent gran. Així mateix, també es comenta que sovint la informació surt amb molt poc marge de temps, i molts de les persones participants en els tallers comenten que s'assabenten de l'activitat quan ja s'ha realitzat.

La **radio i la televisió local** constitueixen un altre canal de comunicació de la ciutat. Es tracta d'un canal interessant, doncs arriba a moltes persones grans que estan acostumades a veure la televisió o a tenir la ràdio encesa perquè els fa companyia. El mateix que succeeix amb les revistes, la informació sobre qüestions d'interès per a les persones grans és molt reduïda. En el taller amb entitats i amb representants dels casals es comenten alguns programes de ràdio o de televisió realitzats amb la participació dels casals de gent gran, però la seva incidència és limitada, doncs es realitzen un dia a la setmana i es pensa que es podrien fer més espais d'aquest tipus sobre qüestions que interessin a les persones grans.

Finalment, els comerciants comenten que els seus establiments funcionen moltes vegades com a canal d'informació a la ciutat, i es mostren disposats a reforçar aquesta tasca des del comerç local.

Taula 23. Propostes per millorar els canals d'informació per a les persones grans

Canals d'informació

- Crear un punt únic d'informació per a les persones grans
- Garantir que els i les professionals i persones voluntàries dels casals tenen accés a la informació rellevant per a les persones grans
- Facilitar l'accés a les noves tecnologies a les persones grans (formació i accés a equipaments)
- Fer arribar la informació rellevant per les persones grans a través de cartes enviades als seus domicilis
- Incloure una secció de gent gran a les revistes locals editar una revista pròpia per difondre les activitats i informacions d'interès per a les persones grans.

→ Reservar espais per l'Ajuntament als mitjans de comunicació locals per informar sobre les activitats i esdeveniments que tenen lloc a la ciutat

4.8.3 *Accés a la informació*

Independentment de l'existència de canals d'informació suficient, calen altres elements per garantir que les persones grans accedeixen a la informació i la comunicació i no queden excloses.

Al llarg dels tallers es fa esment en diverses ocasions de les dificultats de fer arribar la informació a les persones que no participen en la vida social o comunitària o que estan aïllades.

La informació, es diu, està accessible per totes aquelles persones que estan actives i mantenen una actitud proactiva per assabentar-se de les qüestions que els afecten, tant en relació a les activitats que es realitzen a la ciutat com als serveis que s'ofereixen i als tràmits i gestions necessaris en el seu dia a dia. Però hi ha un col·lectiu de persones grans que han perdut l'interès o la capacitat per mantenir-se connectades al món social. Són persones que s'han quedat soles, que pateixen depressió i que viuen situacions d'aïllament. En aquests casos, costa molt fer arribar la informació i es crea un cercle viciós molt difícil de trencar, i que retroalimenta l'aïllament d'aquestes persones. Tant els i les professionals que atenen a persones grans com els comerciants que estan en contacte amb aquest col·lectiu afirmen que veuen aquests casos de manera habitual en el seu dia a dia, i es mostren molt preocupats per aquestes situacions.

Un altre problema esmentat al llarg dels tallers és el de l'excés d'informació. Els que plantegen aquest problema són sobretot el personal tècnic i les persones grans dels diferents grups d'edat participants als tallers. Molts tenen la impressió de que s'assabenten de moltes coses que no els interessin i de que, en canvi, hi ha informació rellevant que no els arriba – especialment sobre els ajuts, recursos i serveis de la ciutat adreçats a les persones grans. Això genera una sensació de frustració i angoixa entre les persones grans, que sovint tenen la sensació que “s'estan perdent alguna cosa”.

Al llarg dels tallers es recullen diverses propostes per donar resposta als problemes que dificulten l'accés a la informació.

Pel que fa al coneixement sobre els recursos i serveis de la ciutat, el personal directiu de l'Ajuntament comenta que des de l'Ajuntament s'hauria d'actuar de manera molt més proactiva, i oferir la informació “d'ofici” i si, per exemple, es disposa de dades per saber quines persones tenen dret a un servei o ajut, s'hauria de contactar amb la persona i iniciar els tràmits des de l'administració per facilitar-li l'accés al seu dret.

També es recullen diverses propostes per fer arribar la informació a les persones que pateixen situacions d'aïllament i de solitud.

Es proposa aprofitar els espais habitualment utilitzats per les persones grans per fer arribar informació d'interès (biblioteca, centres cívics, residències, associacions de veïns, casals de gent gran, ambulatori, mercat, llibreries, botigues, estació de tren, etc.). A banda de posar fulletons i cartells en aquests espais, es comenta que en el cas de les persones que no participen de manera activa en la comunitat i pateixen problemes d'aïllament no n'hi ha prou

amb fer-los arribar la informació sinó que cal que algú de confiança els la expliqui. Per fer-ho cal potenciar el paper dels i les professionals que tracten de manera directa amb persones grans com a informadors posant al seu abast informació sobre recursos i serveis que poden interessar a la gent gran. També es proposa fer una campanya en tot tipus de botigues de proximitat i professionals de referència (carnisseria, fruiteria, farmàcia, CAP...) per que siguin conscients de la importància del seu paper com a informadors i generadors de vincles amb les persones grans. Així mateix, es comenta que, a banda de donar informació és important fer seguiment per assegurar-se que la informació s'ha rebut i s'ha entès.

Una altra proposta consisteix en fer reforços porta a porta per les persones que viuen soles i aïllades, per donar-los a conèixer els recursos de la ciutat; utilitzar els agents cívics, les farmàcies o els i les professionals que atenen a les persones grans per fer aquesta tasca.

Un darrer aspecte tractat al llarg dels tallers participatius té a veure amb la **manera en què es facilita la informació**.

En aquest aspecte, es comenten algunes de les barreres amb què es troben les persones grans a l'hora d'accedir a la informació: des de la complexitat del llenguatge administratiu fins a la utilització de formats i dissenys poc accessibles per a les persones grans o els problemes de comprensió del català per una part important de la població. Per donar resposta a aquestes situacions es proposa revisar el llenguatge amb què l'administració es comunica amb la ciutadania, utilitzar les pautes de lectura fàcil del col·legi de psico-pedagogs en les comunicacions de l'Ajuntament o utilitzar tipografies i lletres fàcils de veure per a persones amb problemes de visió.

Aquesta percepció es recull també a l'enquesta, amb un 4% de les persones enquestades que manifesten en que la informació que els arriba és difícil d'entendre.

Taula 24. Propostes per millorar l'accés a la informació de les persones grans

Accés a la informació:

- Actuar de manera proactiva des de l'Ajuntament, iniciat d'ofici els tràmits per donar serveis o ajuts a les persones grans que hi tenen dret
- Implicar als professionals dels espais habitualment utilitzats per les persones grans (biblioteca, centres cívics, residències, associacions de veïns, casals de gent gran, ambulatori, mercat, llibreries, botigues, estació de tren, etc.) en la informació a les persones grans
- Simplificar el llenguatge administratiu
- Utilitzar formats adaptats per a persones amb problemes de visió (lletra gran, tipografies clara, colors poc estridents...)

4.8.4 Les prioritats del Consell de la Gent Gran

En general, s'observa una polarització d'opinions entre els i les representants del Consell sobre la necessitat de crear canals d'informació específics per a les persones grans. Per a algunes persones, aquesta especialització és innecessària, ans al contrari: el que s'aconsegueix creant espais diferenciats per a persones grans és separar-les i excloure-les. En canvi, d'altres consideren que les persones grans tenen necessitats específiques, i es manifesten a favor de crear espais d'informació i canals propis per a les persones grans.

On sí que hi ha consens és en que hi ha un problema en que hi ha molta informació però no sempre arriba i no està adaptada per a tothom. Els i les representants del Consell de la Gent Gran coincideixen en que hi ha un excés d'informació, però que no sempre arriba, i sovint les persones grans no s'assabenten d'informació rellevant que els afecta. Una de les barreres amb què es troben moltes persones grans a l'hora d'accedir a la informació és la bretxa digital. Per això, els i les representants del consell consideren prioritària la proposta de fer arribar la informació rellevant per les persones grans a través de cartes enviades als seus domicilis.

4.9 ASSISTÈNCIA COMUNITÀRIA I SERVEIS SANITARIS

Els serveis comunitaris i de salut són fonamentals per mantenir la salut de les persones grans, facilitar una vida independent i promoure l'envelliment actiu. Una ciutat amigable amb les persones grans ha de garantir serveis de cura suficients, de bona qualitat, i accessibles.

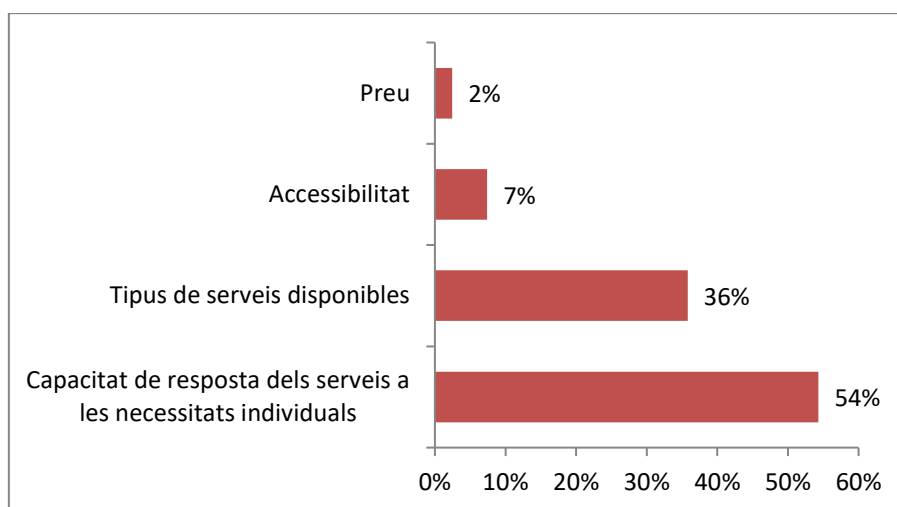
En aquest àmbit s'han analitzat els serveis disponibles a la ciutat per a les persones grans, la seva accessibilitat i la seva capacitat per donar resposta a les necessitats individuals.

4.9.1 Valoració global

La importància dels serveis comunitaris per a la ciutadania queda reflectida en l'enquesta. Amb un 10% de les propostes recollides aquest és el tercer tema que genera més propostes a la pregunta sobre el que caldria millorar a Mataró. A un 7% de les persones enquestades els preocupa el risc de vulnerabilitat de les persones grans que viuen a Mataró i proposen augmentar les ajudes econòmiques, els serveis socials, la inclusió mentre que un 3% de les propostes tenen a veure amb el sistema sanitari.

A nivell específic, i dins d'aquest àmbit, es recullen propostes relacionades sobretot amb la capacitat dels serveis de la ciutat de donar resposta a les necessitats individuals i amb el tipus de serveis disponibles. El preu i l'accessibilitat, en canvi, reben una atenció menor per part dels enquestats.

Il·lustració 35 Propostes els serveis comunitaris i de salut

Font: Enquesta a les persones grans "Mataró. Ciutat amigable de les persones grans". 2018.

4.9.2 *Valoració dels serveis disponibles a la ciutat per a les persones grans*

Al llarg dels tallers participatius es comenten els diferents serveis disponibles a la ciutat adreçats a la ciutat.

Els **serveis sanitaris** preocupen, fonamentalment, al personal directiu de l'Ajuntament i als professionals que atenen a les persones grans, tant des de l'Ajuntament com als serveis sanitaris, a les residències i als centres de dia.

La valoració global dels serveis existents a la ciutat és positiva. La ciutat compta amb centres d'atenció primària distribuïts per la ciutat i que donen cobertura a tots els barris i l'Hospital de Mataró, que dona servei a tota la comarca. A més, s'ofereixen serveis especialitzats per a les persones grans com el servei d'atenció domiciliària (AtDom) i el servei d'atenció a la cronicitat (PADES) que ofereixen una atenció constant i individualitzada tant a nivell de salut física com d'acompanyament emocional. Segons els i les professionals de l'Ajuntament aquests dos serveis estan molt ben valorats, i les persones usuàries manifesten que amb aquests serveis se senten més acompanyades i més segures i es redueix la sensació de vulnerabilitat i desemparament. També hi ha un servei d'acompanyament amb ambulància per a les persones soles amb problemes d'accessibilitat als serveis. Per altra banda, segons es recull al Pla de Salut Pública elaborat durant el 2017 la satisfacció amb els serveis sanitaris de la ciutat és alta i gairebé 9 de cada 10 persones es declaren satisfetes amb els serveis públics utilitzats.

Des de l'Ajuntament preocupa que no existeix un programa específic de promoció de la salut i prevenció per a persones grans. Des de la Secció de Salut s'està portant a terme una reflexió sobre com s'ha de realitzar la promoció de la salut a la ciutat. Fins ara, les actuacions s'han centrat en les intervencions amb els infants i adolescents a través del programa Salut i Escola, i les actuacions en l'àmbit de la salut mental i de les drogodependències. Actualment la Secció de Salut s'està plantejant reconduir els esforços per tal d'obrir noves línies d'actuació com entorn i salut, habilitació dels espais urbans, millora de l'alimentació o vulnerabilitat.

També preocupa la manca de personal especialitzat en geriatría a les àrees de salut, i es demanen més recursos per que es pugui treballar més a fons en la prevenció i el seguiment de les persones grans de la ciutat.

Entre les propostes recollides en aquest l'àmbit es planteja treballar amb les àrees bàsiques de salut per promoure la prescripció social a les persones grans, fomentant que des de les consultes sanitàries es receptin, a més de medicaments, activitats físiques saludables com anar a caminar, participar en activitats socials, etc. Una altra de les propostes recollides és potenciar els centres de salut com a espais de referència per a les persones grans, amb l'organització de xerrades i activitats relacionades amb temes de salut i qualitat de vida.

Finalment, entre les propostes recollides a l'enquesta per la millora dels serveis sanitaris de la ciutat es l'atenció domiciliària i que hi hagi més metges especialitzats. També es considera essencial el servei de visites domiciliàries, i es proposa ampliar el servei amb més professionals que puguin realitzar les visites a domicili a les persones grans.

En tots els tallers es parla dels **serveis socials**, recollint-se nombroses valoracions i propostes per la millora de l'atenció a les persones grans. Alguns serveis com la teleassistència estan molt ben valorats entre les persones grans, ja que dona seguretat a les persones que

viuen soles, tot i que es recullen algunes queixes sobre l'accessibilitat del servei (requisits per accedir al servei, co-pagament del servei o necessitat d'instal·lar un nou telèfon) que fan que persones que potser necessitarien el servei no el contractin. Les persones grans participants en els tallers també fan referència a programes com el menjador social i el servei d'atenció domiciliària (SAD), l'existència dels quals es valora molt positivament i es proposa la seva ampliació. Les persones grans també demanen millorar la coordinació entre els serveis sanitaris i els serveis socials, en la línia d'oferir una atenció integral a la persona.

A les persones participants en l'enquesta els preocupa, sobretot, el seguiment de les persones grans en situació de solitud o vulnerabilitat i proposen un programa d'acompanyament des de Benestar Social, amb controls telefònics i seguiment presencial. També es proposa oferir un telèfon centralitzat d'atenció a les persones grans i ampliar els ajuts per les persones grans en situació de vulnerabilitat.

L'aïllament social també és una preocupació apareguda repetidament durant els tallers. Com a bona pràctica en aquesta direcció es fa esment del projecte RADARS, actualment en fase pilot al barri de La Llàntia i que està previst implementar de manera gradual a tota la ciutat. Aquest projecte té com a objectiu reduir el risc d'aïllament i d'exclusió social de les persones grans i incrementar els seus vincles amb el barri. Per fer-ho, s'articula una xarxa de prevenció i d'acció comunitària en la qual hi participen veïns, veïnes, comerciants, persones voluntàries i professionals de les entitats i serveis, que fan un seguiment de les persones grans que viuen soles.

Una altra preocupació, expressada en aquest cas pels i les professionals de l'Ajuntament que treballen per a les persones grans és la imatge social dels serveis socials. Malgrat amb la Llei de la Dependència es va aconseguir obrir l'abast dels serveis socials a tota la ciutadania, aquests serveis continuen sent percebuts com un servei adreçat, fonamentalment, a les persones vulnerables. L'estigma dels serveis socials fa que moltes persones grans que podrien necessitar l'atenció dels i les professionals no s'hi adrecin, i que es desconeguin moltes de les ajudes i prestacions disponibles des de benestar social per a les persones grans. Els i les professionals insisteixen en una visió més focalitzada en la prevenció, més que no pas en la reacció, ampliant l'atenció a les persones abans d'arribar a situacions de vulnerabilitat i promovent el treball comunitari. En tot cas, millores que requereixen un replantejament del Sistema de Benestar Social i una major dotació de recursos i professionals.

Les persones cuidadores professionals i les entitats expressen també preocupació pels serveis de suport a les persones cuidadores no professionals. Concretament, es troben a faltar programes de "cuidar a la persona cuidadora", serveis de respir i recursos per donar resposta als cuidadors i cuidadores en casos d'emergència.

Taula 25. Propostes per millorar l'oferta de serveis de salut i comunitaris disponibles a la ciutat

Salut:

- Ampliar els recursos a nivell de salut, incidint en la prevenció i la promoció de la salut i reforçant el seguiment de les persones grans de la ciutat
- Reforçar els serveis especialitzats
- Potenciar el servei PADES
- Ampliar l'atenció domiciliària

- Promoure la prescripció social a les persones grans
- Potenciar els centres de salut com espais de referència per a les persones grans, organitzant xerrades i activitats relacionades amb la salut i la qualitat de vida

Serveis socials:

- Repensar el Sistema de Benestar social promovent la prevenció i el treball comunitari, dotant-lo de més recursos i de més professionals
- Millorar la coordinació entre els serveis socials i sanitat
- Reforçar el servei d'atenció domiciliària
- Garantir l'accés universal i gratuït al servei de teleassistència
- Reforçar els programes de suport als cuidadors (respir, cuidar al cuidador, suport en situació d'emergència...)

4.9.3 Capacitat de resposta a les necessitats de les persones grans

Un altre aspecte àmpliament debatut durant els tallers és la resposta que es dona des dels serveis de salut i els serveis comunitaris a les necessitats de les persones grans.

La visió de les persones participants en els tallers és que els **serveis de salut** estan col·lapsats, tant a nivell d'atenció primària com d'atenció urgent i d'especialistes, i que manquen recursos per donar una resposta adient a les necessitats de la ciutadania, i també de les persones grans. Les retallades en aquest àmbit derivades de les polítiques aplicades durant els anys de recessió econòmica han afectat la capacitat de donar resposta a les necessitats de la ciutadania, i aquesta percepció es recull clarament durant els tallers participatius realitzats per la diagnosi d'amigabilitat de la ciutat de Mataró.

Les llistes d'espera, el col·lapse del servei d'urgències, amb temps d'espera molt alts, el retard en l'atenció per part dels especialistes o per la realització de proves, s'identifiquen com els principals problemes en l'atenció sanitària, tant durant els tallers com en l'enquesta a les persones grans de la ciutat.

Entre les propostes recollides s'esmenta la creació d'un servei on preguntar en cas de necessitat o d'urgència, un telèfon únic per accedir als serveis, un sistema d'acompanyament dins la consulta del metge per a totes aquelles persones grans que, pel motiu que sigui, es troben soles, que les persones grans puguin tenir una persona de referència a qui poden fer consultes i millorar la difusió per que les persones grans sàpiguen a qui s'han d'adreçar segons les seves necessitats.

Pel que fa als serveis comunitaris, preocupa que tot i que hi ha molta oferta de serveis per a gent gran, tant activa com a nivell de dependència, no està clar aquesta oferta doni resposta a les necessitats reals de les persones grans, ni que estigui preparada per donar resposta a les necessitats emergents que es produiran d'aquí a uns anys.

Entre els problemes que més preocupen estan la preparació dels serveis de la ciutat per promoure l'envelliment actiu i la vida autònoma de les persones grans i per donar resposta a les situacions de solitud i d'aïllament. Els serveis d'atenció a domicili són claus per garantir que les persones poden continuar vivint a casa seva quan es fan grans. El SAD, tot i estar molt ben valorat, cobreix només els casos de les persones més vulnerables, de manera que una part important de la població gran que vol viure autònomament al seu domicili ha de

demanar ajuda a la família o, si disposa de recursos, ha de contractar serveis privats. Això porta a moltes persones grans a demanar una plaça en una residència o ampliar el temps d'estada a l'hospital, no per que necessitin aquest servei sinó perquè no disposen dels serveis necessaris per estar sols a casa seva.

També es troben a faltar menjadors socials i serveis d'àpats a domicili. El problema de l'alimentació és comú a moltes persones grans que viuen soles, que no tenen la capacitat de preparar els seus àpats per problemes físics (dificultats per fer la compra), deteriorament mental o perquè no saben cuinar. Sovint, aquestes persones descuiden la seva alimentació, amb el consegüent deteriorament en la seva salut. Els serveis d'àpats a domicili són una solució a aquesta problemàtica, i els menjadors comunitaris per a persones grans també són una bona solució, que, a més de resoldre les necessitats alimentàries, donen resposta a la problemàtica de la solitud.

Un altre col·lectiu amb necessitats no ateses és el de les persones cuidadores. Durant els tallers amb es comenta que les persones cuidadores estan molt poc cuidades a nivell psicològic. També es detecten mancances a nivell de capacitació i formació.

Finalment, entre les propostes recollides a l'enquesta sobre amigabilitat de la ciutat de Mataró per millorar la resposta a les necessitats de les persones grans es planteja agilitzar el sistema de sol·licitud de serveis per evitar la burocràcia, donar hora més ràpidament i posar a més persones per ajudar a la gent gran amb mobilitat reduïda.

Taula 26. Propostes per millorar la resposta a les necessitats de les persones grans

Salut:

- Reduir el temps d'espera a les urgències
- Canviar els sistemes de triatge tant a les urgències com a l'ambulatori, per donar resposta ràpida als casos més greus
- Reduir les llistes d'espera
- Ampliar els recursos per oferir una atenció més àgil, tant en l'atenció primària com especialitzada
- Facilitar espais d'informació i consulta telefònica i/o presencial per a les persones grans

Serveis comunitaris:

- Reforçar i ampliar els serveis d'atenció a domicili
- Crear un servei de menjador social específic per a persones grans
- Millorar l'atenció als cuidadors
- Agilitzar el sistema de sol·licitud de serveis i evitar la burocràcia
- Ampliar els ajuts per a les persones amb mobilitat reduïda

4.9.4 Accessibilitat als serveis

Un darrer aspecte analitzat per valorar l'adequació dels serveis d'assistència comunitària i els serveis sanitaris és la seva accessibilitat.

Les persones entre 60 i 69 anys proposen la implementació d'un servei de transport porta a porta per a persones amb mobilitat reduïda, per poder anar al metge o a l'hospital.

Pel que fa al cost dels serveis, es parla fonamentalment de la manca de places de les residències públiques i l'elevat cost de les residències privades, del dèficit en les ajudes per a la dependència i de es proposa la municipalització dels serveis funeraris per tal de fer-los més assequibles.

Entre les propostes recollides a l'enquesta es planteja donar més ajudes a les persones grans en situació de risc o vulnerabilitat, invertir més en serveis socials, garantir el servei de teleassistència gratuït i oferir residències més econòmiques. Quant als serveis sanitaris es demana que els medicaments siguin gratuïts i que s'augmentin els recursos de la sanitat pública.

Taula 27. Propostes per millorar la l'accessibilitat als serveis comunitaris i de salut

Accessibilitat als serveis

- Millorar l'accés a l'Hospital en transport públic i habilitar un aparcament públic gratuït
- Implementar un servei de transport porta a porta per acompanyar a persones amb mobilitat reduïda al metge o a l'hospital
- Ampliar les places en les residències públiques
- Reforçar les ajudes a la dependència
- Municipalitzar els serveis funeraris
- Garantir el servei de teleassistència gratuït
- Garantir la gratuïtat dels medicaments

4.9.5 Les prioritats del Consell de la Gent Gran

Els i les representants del Consell coincideixen en que totes les propostes de salut són importants i es considera prioritari ampliar els recursos a nivell de salut per a les persones grans, tant a nivell de promoció de la salut i de prevenció com de recursos especialitats, serveis d'urgències i atenció domiciliària.

Un altre aspecte que preocupa als i les representants del Consell de la Gent Gran és la manca de places en les residències públiques. En aquest sentit es remarca la necessitat d'ampliar les places públiques existents i de reduir els condicionants econòmics per poder-hi accedir.

Pel que fa als serveis socials, es considera especialment important reforçar el servei d'atenció domiciliària. Aquests serveis són tots molt necessaris per a les persones grans, doncs eviten la institucionalització i els permet gaudir d'una vida autònoma a casa seva. Un altre servei especialment útil per a les persones grans és el de la teleassistència, que segons els membres del Consell hauria de ser un servei gratuït, i s'hauria de facilitar l'accés a totes les persones grans que el puguin necessitar. També es comenta que caldria donar molta més importància al personal voluntari que realitza atenció domiciliària a les persones grans, reforçant aquests serveis i valorant la contribució de les persones voluntàries. També es comenta que, en general, hi ha una mancança de suport i seguiment de les persones cuidadores i que caldria implementar programes per facilitar assessorament, recursos i espais relacionals a aquest

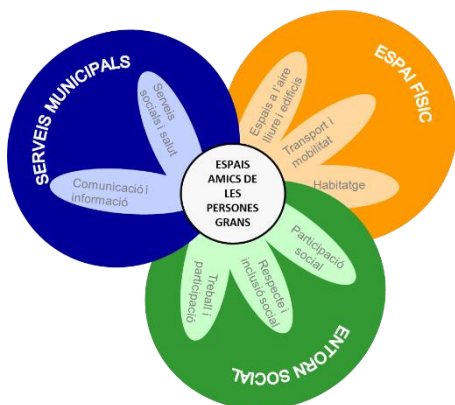
col·lectiu. Per últim, es prioritza la necessitat d'agilitzar l'accés als serveis i evitar la burocràcia, facilitant l'accés a les persones grans.

5 CONCLUSIONS I AGENDA DE REPTES DE CIUTAT

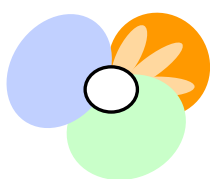
Aquest capítol es divideix en dos apartats, al primer es presenten principals conclusions resultants de la diagnosi. El segon apartat es compona del llistat dels temes clau o reptes de la ciutat en relació al benestar i resposta a les necessitats de les persones grans.

Tant les conclusions com l'Agenda dels reptes de ciutat s'han validat i enriquit amb les aportacions dels membres del Grup Motor.

5.1 CONCLUSIONS

Per la realització de la diagnosi s'ha seguit el model proposat pel Protocol de Vancouver, que analitza l'amigabilitat de les ciutats entorn a tres grans àmbits: l'espai físic, l'entorn social i els serveis municipals. En cada un d'aquests tres àmbits s'han analitzat diferents dimensions, identificant els aspectes positius i negatius de la ciutat i recollint propostes d'actuació.

5.1.1 Espai físic

El primer àmbit d'anàlisi ha estat l'espai físic. Dins aquest àmbit s'avaluen tres dimensions: els espais a l'aire lliure, el transport i l'habitatge.

Espais a l'aire lliure

Il·lustració 36 Quines actuacions proposes per que l'espai públic de Mataró sigui més agradable per a les persones grans?

Font: Enquesta a les persones grans “Mataró. Ciutat amiga de les persones grans”. 2018.

La manera com es dissenya i es construeix l'espai públic és clau per aconseguir una ciutat que sigui realment integradora, que promogui la convivència de les persones que hi habiten i que sigui un lloc agradable per viure. L'entorn té un impacte important sobre la independència i la qualitat de vida de les persones grans, i afecta la seva capacitat per menar una vida activa i autònoma.

L'aspecte que més preocupa a les persones grans que han participat en la diagnosi en relació als espais a l'aire lliure és el manteniment dels carrers de la ciutat. Tant a les enquestes com als tallers s'insisteix en la necessitat de reparar les voreres trencades, esvorancs i obstacles al mig de la via que dificulten la mobilitat de les persones grans o que comporten riscos de caigudes i accidents. Altres demandes recollides durant el procés participatiu han estat relacionades amb millorar la neteja de la ciutat, posar més bancs i àrees de descans als carrers de la ciutat, posar lavabos i millorar l'accessibilitat per a persones amb mobilitat reduïda. Durant els tallers també s'ha comentat la necessitat de repensar la manera com es fa la recollida de mobles vells, doncs quan es depositen al mig del carrer obstaculitzen el pas de les persones grans amb problemes de mobilitat.

El front marítim i els espais verds es troben entre els aspectes millor valorats de la ciutat per les persones grans que han participat a la diagnosi, tant als tallers participatius com a l'enquesta. Tot i això, es demanen més espais verds, zones amb ombra i equipaments per fer esport a l'aire lliure distribuïts per tota la ciutat. Pel que fa a la platja, es valoren molt positivament les actuacions realitzades per facilitar l'accessibilitat, com les passarel·les i el punt d'assistència al bany adaptat però es considera que el servei de salvament no s'adapta als horaris de les persones grans, que marxen precisament quan s'inicia l'horari de salvament. Un altre espai a repensar, segons les persones participants al procés participatiu, és el front marítim, una zona amb molt potencial però que actualment està poc cuidada, i que caldria millorar i promocionar.

Mataró es percep com una ciutat segura i tranquil·la. Tot i això, durant el procés participatiu es comenten alguns aspectes relacionats amb la seguretat que caldria treballar, tant pel que fa a la seguretat a la via pública com a la seguretat personal davant robatoris i estafes. En aquest sentit, es proposa continuar treballant per millorar l'accessibilitat als carrers de la ciutat i eliminar obstacles a la via pública, regular i controlar l'ús de les bicicletes i els patinets elèctrics i millorar la il·luminació dels carrers. També es comenta que, tot i ser una ciutat segura, són relativament freqüents els robatoris sense violència i les estafes a persones grans, un col·lectiu especialment vulnerable al que cal protegir.

Habitatge

Il·lustració 38 Quines actuacions proposes en relació a l'habitatge i l'oferta de serveis als barris?

Font: Enquesta a les persones grans “Mataró. Ciutat amiga de les persones grans”. 2018.

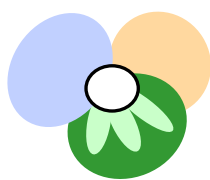
L'habitatge és un element essencial per al benestar de la ciutadania. En el cas de les persones grans existeix una relació directa entre l'accés a un habitatge adequat i la capacitat de gaudir d'una vida autònoma i d'envellir de manera còmoda i segura dins la comunitat de la que es forma part.

L'elevat cost de l'habitatge, tant de propietat com de lloguer, constitueix la principal preocupació manifestada durant la diagnosi. Es tracta d'un problema que afecta a tothom, però que és especialment greu en el cas de les persones grans amb pensions molt baixes que no els permeten fer front al cost del lloguer, que no poden assumir els costos de manteniment de l'habitatge de propietat o que viuen en pisos que no estan adaptats a les seves necessitats i no es poden permetre canviar d'habitatge.

El disseny dels habitatges condiciona la capacitat de les persones grans viure de manera autònoma a casa seva. Amb l'edat, augmenten els problemes d'accessibilitat i el risc d'aïllament social s'incrementen, de manera que aspectes com disposar d'un ascensor per accedir als pisos elevats, que les instal·lacions del bany i la cuina siguin adequades o que els portals, les portes i els passadissos siguin prou amples per desplaçar-se amb cadira de rodes determinen les possibilitats de viure autònomament. Els programes que ofereix l'Oficina d'Habitatge per proporcionar ajuts i assessorament a les persones grans de la ciutat per la realització d'arranjaments a la llar estan molt ben valorats, però es comenta que manca una mentalitat de prevenció que permeti anticipar-se a aquest problema abans no sigui massa tard. En conseqüència, moltes persones grans pateixen de situacions d'aïllament no volgut derivades de problemes d'accessibilitat dels habitatges.

Un altre aspecte àmpliament comentat i debatut al llarg de la diagnosi són les alternatives a l'habitatge privat com els pisos tutelats, les cooperatives d'habitatges o les experiències de co-habitatge. Es tracta d'una qüestió que preocupa sobretot a les persones més joves, que es plantegen la necessitat de buscar solucions a les noves necessitats que els aniran sorgint a mesura que es vagin fent grans. Durant les discussions generades al llarg dels tallers s'apunten

alguns dels reptes que tot això comporta des del punt de vista de les polítiques públiques d'habitatge. En primer lloc, pel perill que l'oferta d'aquest tipus d'habitatges estiguin liderades exclusivament des del sector privat, amb la segmentació que això comporta. I, en segon lloc, per la necessitat de trobar estratègies que garanteixin la convivència i la relació entre persones diverses a nivell social però també cultural, religiós o sexual.

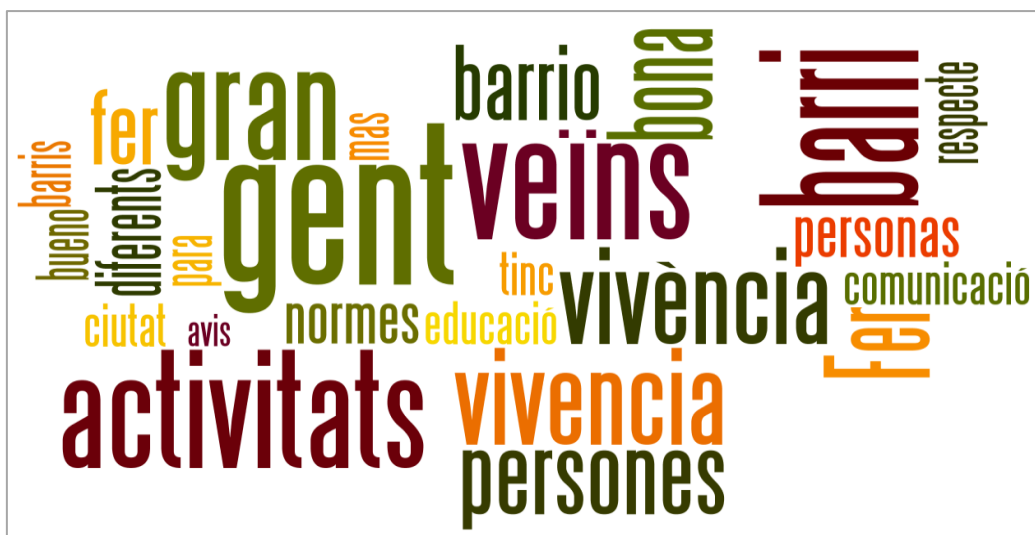

5.1.2 Entorn social

Un segon àmbit d'anàlisi ha estat el de l'entorn social. Dins aquest àmbit s'han analitzat qüestions relacionades amb el respecte envers a les persones grans, la participació de les persones grans en activitats lúdiques, socials i culturals i la participació cívica i el voluntariat.

Respecte i inclusió social

Il·lustració 39 Quines actuacions proposes per millorar la convivència entre els diferents col·lectius de la ciutat?

Font: Enquesta a les persones grans “Mataró. Ciutat amiga de les persones grans”. 2018.

Al llarg de la diagnosi s'han recollit queixes per la manca de sensibilitat i respecte envers les persones grans i pels problemes de civisme i convivència en alguns barris de la ciutat. També hi ha hagut coincidència en que la contribució de les persones grans, a través per exemple del voluntariat o del suport a les seves famílies, no està prou reconeguda i que les persones grans estan infravalorades.

Però la principal problemàtica dins d'aquest àmbit, i la que més preocupa a totes les persones participants en la diagnosi, són les situacions d'aïllament no volgut de les persones grans. Es constata com cada cop hi ha més persones que viuen soles i que pateixen sentiments de solitud, depressió i baixa autoestima. El creixement de la ciutat ha comportat canvis importants, amb la construcció de blocs de pisos, el creixement de la població, la pèrdua del comerç de proximitat, l'aparició de franquícies i el trasllat dels comerços als centres comercials. Això ha fet, segons alguns de les persones participants en els tallers, que s'hagi perdut el “caliu” a la ciutat, i que hagin desaparegut espais relacionals que cohesionen al veïnat, generant greus problemes d'aïllament i soledat entre les persones grans.

Per tal de revertir aquesta tendència es considera clau la recuperació del teixit social i veïnal, fomentant les relacions de proximitat i la xarxa ciutadana. Es comenta també que cal més educació a les escoles, tant als infants com als adolescents i els joves, la organització de més activitats inter-generacionals i també campanyes de sensibilització sobre la necessitat de respectar les persones grans i complir amb les normes bàsiques de convivència.

Participació social

Il·lustració 40 Quines actuacions proposes per millorar l'oferta cultural, esportiva i de lleure de la ciutat?

Font: Enquesta a les persones grans “Mataró. Ciutat amiga de les persones grans”. 2018.

La participació en activitats de lleure, socials i culturals està estretament relacionada amb la qualitat de vida i amb la salut al llarg de tot el cicle vital. La capacitat per participar en activitats socials depèn de molts factors. Per una banda, hi ha d'haver una oferta prou àmplia i variada per satisfer les necessitats i expectatives de tothom, però també són importants altres aspectes com la informació sobre les activitats existents, l'accessibilitat, el preu o l'horari.

Un dels aspectes que s'ha analitzat durant la diagnosi ha estat la oferta dels casals de la gent gran de la ciutat. En general, es coincideix que els casals ofereixen un gran ventall d'activitats de caràcter lúdic, relacional, formatiu i esportiu. Tanmateix es constata que el perfil de les persones que entren a l'etapa de la jubilació està canviant, amb noves necessitats que porten a qüestionar-se el model de casal. Un debat que afecta a qüestions com la imatge del casal, la seva organització interna, el model de participació o el tipus d'activitats que s'hi realitzen.

Més enllà dels casals, també s'ha debatut sobre quin ha de ser el model de participació, tant a nivell d'apoderament de les persones i de l'autogestió dels projectes i serveis adreçats a la gent gran com de la participació activa de les persones grans en les polítiques de la ciutat en general.

Pel que fa a l'oferta d'activitats de la ciutat per a les persones grans, en general la valoració es positiva, si bé durant la diagnosi s'han recollit algunes propostes per diversificar i ampliar aquesta oferta, tant en l'àmbit cultural i artístic com a nivell esportiu, d'activitats relacionades amb la tecnologia o de cura d'un mateix.

Però, sobre tot, s'ha comentat que a banda de l'existència d'una oferta àmplia i variada de possibilitats per participar i implicar-se en la vida social, cultural i lúdica de la ciutat, cal que aquesta oferta sigui accessible per a tothom, eliminant les barreres que dificulten l'accés a les persones grans a aquestes activitats. En aquest sentit preocupa que les persones grans s'hagin convertit en un segment atractiu per a la iniciativa privada, amb el perill que es creï una oferta diferenciada que porti a la segmentació de l'oferta adreçada a les persones grans en funció de la seva capacitat adquisitiva.

Participació cívica i ocupació

Il·lustració 41 Quines actuacions proposes per millorar la participació de les persones grans en els assumptes de la ciutat?

Font: Enquesta a les persones grans "Mataró. Ciutat amiga de les persones grans". 2018.

Les persones grans també contribueixen a la vida social i econòmica de les seves comunitats. Moltes realitzen activitats de manera voluntària i d'altres ajuden a les seves famílies amb la cura dels nets i netes i de les persones dependents. En ocasions, les persones grans han de continuar treballant després de la seva jubilació, bé per mantenir-se intel·lectualment actives, o bé per poder mantenir un nivell d'ingressos suficients per satisfer les seves necessitats. Una ciutat amigable amb les persones grans ha de tenir en compte la importància d'aquestes contribucions, facilitar-les i reconèixer-les.

Un primer aspecte que s'extreu de la diagnosi és que, ara per ara, el treball per compte aliena de les persones grans no forma part de l'imaginari social. La percepció dominant és que les persones grans ja han treballat prou, que ja han passat plana de l'etapa laboral i que, com a molt, estan interessades en fer voluntariat. Tot i això, es tracta d'una tendència que s'està instal·lant en altres països i que no es pot obviar, per la qual cosa caldrà tenir en compte aquesta evolució en el futur per que la ciutat estigui preparada per donar resposta a les noves necessitats.

La majoria de les aportacions realitzades en aquest àmbit tenen a veure amb el voluntariat i amb l'ajuda a la família.

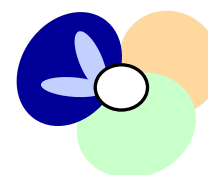
Hi ha moltes persones grans que s'ofereixen com a voluntàries i que posen al servei dels altres les competències apreses en l'etapa professional o adquirides en la seva vida personal. Una tasca que, segons les persones participants en els tallers, caldria facilitar molt més i que no sempre compta amb el reconeixement que es mereix.

Però la principal contribució de les persones grans es dona en l'àmbit familiar. El canvi en l'estructura familiar (nous tipus de família, trencaments familiars, etc.) han comportat que les persones grans es trobin amb que han de donar resposta a demandes de suport, tant dels seus fills i filles com dels seus pares grans i en certes ocasions també de la seva parella (si es troba en situació de dependència). Aquesta circumstància d'haver de respondre a la sol·licitud d'ajuda familiar, degut a components culturals basats en donar prioritat al benestar dels familiars per damunt de les necessitats pròpies, sumat als efectes de la crisi (atur, pèrdua de poder adquisitiu de les famílies, etc.), han portat a que un gran nombre de persones grans pateixin l'anomenat síndrome de “burn out”, perjudicant la seva pròpia salut i qualitat de vida, sentint-se sense recursos per revertir la situació. Així mateix, aquesta implicació en la família pot arribar a constituir un límit a la participació social i cívica de les persones grans. En relació a aquesta qüestió sorgeix el tema dels “avis esclaus”, que fa referència a l'excés de responsabilitat familiar d'alguns avis i avies en la cura dels néts i netes per obligació, que els fa renunciar a fer altres coses que els agradaria fer.

En aquest context les polítiques de suport a les famílies, com per exemple, les beques menjador, els serveis d'atenció domiciliària, les estades de “respir” per a cuidadors, els centres de dia, etc., revertixen directament a la qualitat de vida de les persones grans ja que les alleuja de les tasques directes de suport familiar i incrementa les possibilitats de participar en activitats d'autocora, formació i gaudi personal.

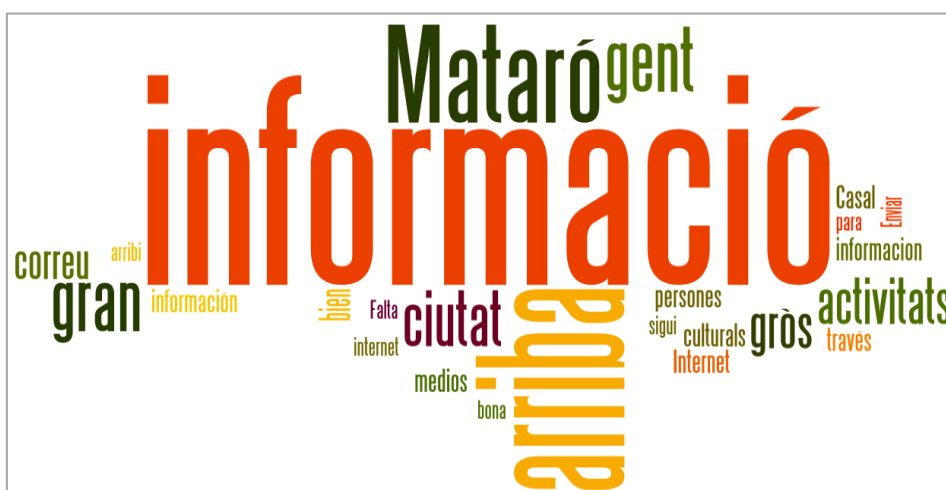
5.1.3 Serveis municipals

Per últim s'ha analitzat el funcionament dels serveis municipals i la seva capacitat per donar resposta a les necessitats de les persones grans de la ciutat, tant pel que fa a la comunicació i la informació com als serveis socials i de suport comunitari i de salut.

Comunicació i informació

Il·lustració 42 Quines actuacions proposes per millorar la manera com es fa arribar la informació sobre les activitats i els recursos que ofereix la ciutat?

Font: Enquesta a les persones grans “Mataró. Ciutat amiga de les persones grans”. 2018.

L'accés a la informació és un aspecte vital per a l'envelliment actiu. Cal que les persones grans es puguin mantenir connectades amb d'altres persones de la comunitat, que estiguin al dia

dels esdeveniments que tenen lloc a la ciutat i que rebin informació oportuna i pràctica per administrar la seva vida i atendre les seves necessitats personals.

Actualment, la informació – tant de l'Ajuntament com d'altres fonts – arriba majoritàriament a través de noves tecnologies i cada cop més, els canals utilitzats requereixen accés a aparells electrònics (ordenador, Tablet o telèfon mòbil) i a connexió a internet. Això pot constituir una barrera per algunes persones grans, que o bé no tenen accés a aquestes tecnologies, o bé no dominen aquestes eines, amb la qual cosa es produeix l'anomenada “bretxa digital” que exclou a les persones que no s'han apuntat al carro de les noves tecnologies i que queden aïllades d'una part important del que succeeix al seu voltant.

Un altre problema comentat durant els tallers en relació a l'accés a la informació és el cercle viciós que es produeix en els casos d'aïllament i soledat. La informació està accessible per a totes aquelles persones que estan actives i mantenen una actitud proactiva per assabentar-se de les qüestions que els hi afecten, tant en relació a les activitats que es realitzen a la ciutat com als serveis que s'ofereixen i als tràmits i gestions del dia a dia. Però preocupa que hi ha un col·lectiu de persones grans que han perdut l'interès o la capacitat per mantenir-se connectades al món social. Són persones que s'han quedat soles, que pateixen depressió i que viuen situacions d'aïllament. En aquests casos, costa molt fer arribar la informació i es crea un cercle viciós que retro-alimenta l'aïllament d'aquestes persones. Per trencar aquest cercle no és suficient amb fer arribar la informació sinó que cal un acompanyament personalitzat, basat en la confiança i en el seguiment individualitzat, per tal d'aconseguir que aquestes persones trobin la motivació per sortir de la situació d'aïllament.

Finalment, un darrer aspecte té a veure amb la manera en què es facilita la informació i que pot suposar una barrera per a les persones grans: des de la complexitat del llenguatge administratiu fins a la utilització de formats i dissenys poc accessibles per a les persones grans o els problemes de comprensió del català per una part important de la població.

Assistència comunitària i serveis sanitaris

Il·lustració 43 Quines actuacions proposes en relació a la cura de la salut i a la protecció de les persones grans en situació de risc o vulnerabilitat?

Font: Enquesta a les persones grans “Mataró. Ciutat amiga de les persones grans”. 2018.

Els serveis comunitaris i de salut són fonamentals per mantenir la qualitat de vida de les persones grans, facilitar una vida independent i promoure l'envelliment actiu. Per això, una ciutat amigable amb les persones grans ha de garantir serveis de cura suficients, de bona qualitat, i accessibles.

La valoració global dels serveis existents a la ciutat és positiva. Tot i això, preocupen les llistes d'espera a la sanitat, la saturació dels serveis d'urgència o la manca de personal especialitzat en geriatría a les àrees de salut. També es demanen més recursos per la millora en l'atenció domiciliària i per que es pugui treballar més a fons en la prevenció i el seguiment de les persones grans de la ciutat.

Els serveis que faciliten la vida autònoma de les persones grans, com el servei de teleassistència, els serveis d'atenció domiciliària o el projecte RADARS estan molt ben valorats ja que donen seguretat a les persones que viuen soles i tant als tallers com a les enquestes es proposa la seva ampliació per que més persones se'n puguin beneficiar.

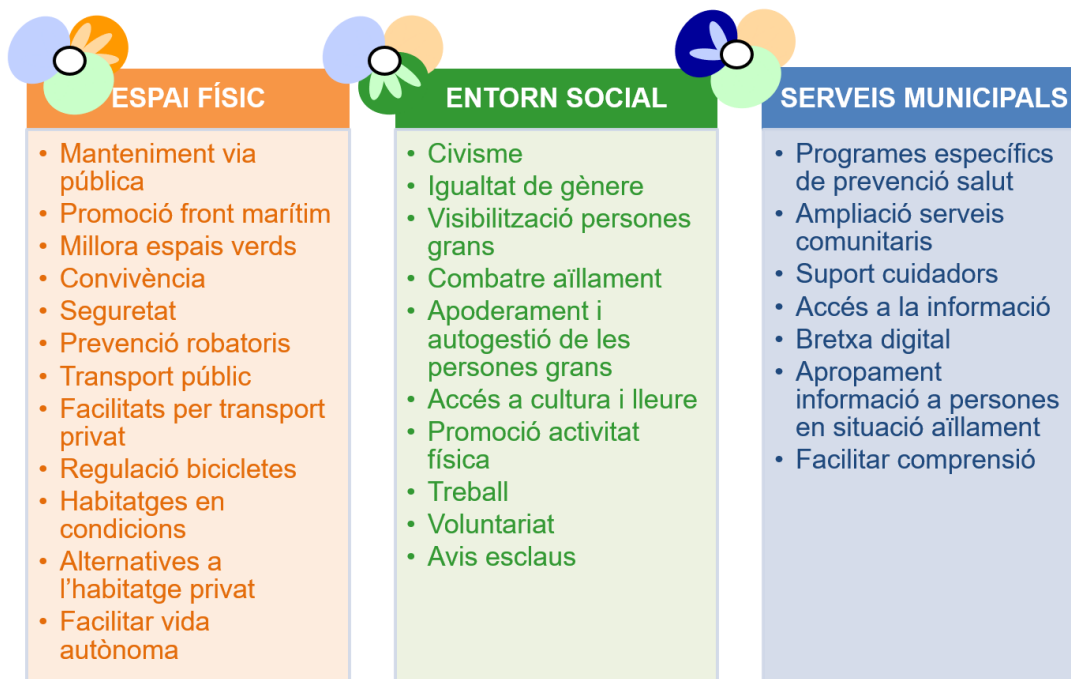
Una altra preocupació, expressada en aquest cas pels i les professionals de l'Ajuntament que atenen persones grans és la imatge dels serveis socials. Malgrat que amb la Llei de la Dependència es va aconseguir obrir l'abast dels serveis socials a tota la ciutadania, aquests serveis continuen sent percebuts com un servei adreçat, fonamentalment, a les persones vulnerables. Aquest estigma fa que moltes persones grans que podrien necessitar l'atenció dels i les professionals no s'hi adrecin, i que es desconeguin moltes de les ajudes i prestacions disponibles des de benestar social per a les persones grans. Per altra banda, els i les professionals insisteixen en una visió més focalitzada en la prevenció, més que no pas en la reacció, ampliant l'atenció a les persones abans d'arribar a situacions de vulnerabilitat i promovent el treball comunitari. En tot cas, millores que requereixen un replantejament del Sistema de Benestar Social i una major dotació de recursos i professionals.

Finalment les persones cuidadores professionals i les entitats expressen també preocupació pels serveis de suport als cuidadors no professionals. Concretament, es troben a faltar programes de "cuidar al cuidador", serveis de respir i recursos per donar resposta als cuidadors i cuidadores en casos d'emergència.

5.2 AGENDA DELS REPTES DE CIUTAT

A continuació es presenten els 28 reptes de ciutat identificats, classificats amb els mateixos vuit dimensions del Protocol de Vancouver. Parlem de temes de ciutat perquè la seva responsabilitat no recau exclusivament en l'administració local, sinó també pot requerir la implicació d'altres administracions, d'entitats, de privats o de la pròpia ciutadania.

Il·lustració 44. Identificació de reptes per àmbit

Font: Elaboració pròpia

5.2.1 Espai públic

1. Millorar l'espai públic de la ciutat i fer-lo més amable per a les persones grans.

Durant la diagnosi s'han recollit diverses propostes per al manteniment i la millora dels espais públics, com la col·locació de bancs i àrees de descans, adequació de lavabos públics, adaptació dels carrers per a les persones amb mobilitat reduïda o neteja dels carrers i espais de la ciutat. Són actuacions que ja es realitzen a la ciutat i que cal continuar fent, posant especial cura en fer de l'espai públic un espai agradable tant per a les persones grans com per a tota la ciutadania.

2. Fer del front marítim un espai de lleure a l'aire lliure per a les persones grans.

La platja és un espai molt ben valorat per les persones grans de Mataró, que cal continuar mantenint i promocionant, facilitant l'accessibilitat, millorant els accessos, ampliant dels espais d'ombra i de descans o adaptant l'horari de socorrisme. El port marítim constitueix un altre espai amb moltes possibilitats, però que caldria millorar i remodelar per convertir-lo en un espai atractiu per a la gent gran de la ciutat i per tota la ciutadania.

3. Continuar ampliant i millorant els espais verds de la ciutat, dissenyant espais de convivència que responguin a les necessitats de les persones grans.

Les persones grans fan molt ús dels espais verds de la ciutat i els valoren molt positivament. Al llarg de la diagnosi s'han recollit demandes per continuar ampliant els espais verds de la ciutat, sobretot als barris. També es demanen més zones per caminar i la instal·lació d'equipaments per fer exercici a l'aire lliure que promoguin la socialització (tennis taula, circuits d'esports a l'aire lliure, horts urbans, petanca...).

4. Regular la convivència a l'espai públic.

En el disseny dels espais públics cal tenir en compte les visions i necessitats dels seus usuaris i usuàries, ja que sinó esdevenen focus de conflicte entre diferents usos que són excloents. Cal continuar treballant per resoldre els conflictes a través de la mediació i insistir en el civisme i en el respecte a través de campanyes de sensibilització i de vigilància.

5. Millorar la seguretat de les persones grans a la via pública.

Les persones grans es preocupen especialment per la seva seguretat i demanen que es millori la il·luminació, es reforci el manteniment dels carrers (esvorancs, voreres trencades...), es continuïn fent millores en l'accessibilitat dels carrers (baranes, rampes, obstacles a la calçada...) i s'apliqui l'ordenança sobre bicicletes i patinets elèctrics.

6. Prevenir els robatoris a persones grans

Cal prevenir els robatoris i les estafes a persones grans tant a través de vigilància policial com d'accions de prevenció i sensibilització com ara la organització de campanyes informatives, la conscienciació de les persones grans del perill de robatoris i estafes o el reforç de les xarxes veïnals de suport a les persones grans.

5.2.2 Transport

7. Millorar el transport públic, promovent el seu ús entre les persones grans.

Promocionar el transport públic constitueix una estratègia efectiva per facilitar la vida activa de les persones grans. Això passa per la realització d'actuacions com la reducció del preu del transport públic mitjançant l'aplicació de sistemes tarifaris esglaonats, l'augment de la freqüència dels autobusos en cap de setmana, l'adaptació de les parades per a persones amb mobilitat reduïda, l'ampliació de la xarxa de transport públic als barris o la cerca d'alternatives de transport per a les zones isolades com són les urbanitzacions i les zones aïllades de la ciutat.

8. Donar protagonisme al vianant i reduir l'ús del vehicle privat a la ciutat.

Una ciutat amiga de les persones és una ciutat pensada per al vianant, on es pot passejar i els desplaçaments de curta distància es poden realitzar caminant, de manera segura i agradable. Per això, cal continuar amb les actuacions per promoure els desplaçaments a peu a la ciutat, tenint en compte les necessitats de les persones grans: instal·lant escales elèctriques i ascensors per accedir als barris del sector muntanya, col·locant indicadors de temps als semàfors o oferint serveis a les persones grans per facilitar que facin les seves compres a peu (p.ex. lliurament a domicili).

9. Facilitar els desplaçaments en vehicle privat a les persones grans amb mobilitat reduïda i persones cuidadores

La diagnosi ha revelat les dificultats de moltes persones grans i dels seus cuidadors i cuidadores per desplaçar-se en cotxe per la ciutat. Restringir l'ús del vehicle privat no pot anar en detriment de les persones que no poden realitzar els seus desplaçaments d'altra manera, com és el cas de les persones amb discapacitat, les persones grans i les persones cuidadores. Per això, aquest col·lectiu proposa la creació d'un "carnet d'accessibilitat" per facilitar l'accés a zones restringides i l'aparcament a les persones grans els seus cuidadors i cuidadores.

5.2.3 Habitatge

10. Garantir a les persones grans l'accés a un habitatge en condicions.

L'accés a un habitatge en condicions és clau per garantir l'autonomia i la qualitat de vida de les persones grans. La diagnosi mostra que existeixen barreres importants a la ciutat en l'accés a l'habitatge i que cal endegar polítiques públiques adreçades a l'augment del parc d'habitatge públic, a la regulació dels preus dels lloguers, al manteniment i ampliació de les ajudes per l'arranjament i adaptació dels habitatges i a l'increment dels ajuts per cobrir els costos associats a l'habitatge (impostos, serveis...).

11. Promoure fórmules d'habitatge alternatives per donar resposta a les necessitats de les persones grans i evitar l'exclusió residencial

Durant la diagnosi s'han recollit les inquietuds de les persones més joves envers a la necessitat de comptar amb un habitatge adaptat a les seves necessitats i amb accés a serveis per quan es facin grans, requerint-se el suport de l'administració en la cerca de noves fórmules per promoure alternatives a l'habitatge privat, com les residències especialitzades, el co-habitatge, els pisos tutelats o les cooperatives d'habitatges.

12. Facilitar la vida autònoma de les persones grans a la seva pròpia llar

Els serveis que faciliten la vida autònoma de les persones grans i els permeten continuar lligades a la comunitat es consideren bàsics, tant per millorar la qualitat de vida de les persones grans com per a un ús més eficient dels recursos públics. Promocionar aquests serveis implica la millora de les condicions d'ús i accés als serveis de teleassistència, l'ampliació dels serveis d'assistència a domicili, la promoció dels centres de dia, o la implantació de serveis que facilitin la vida autònoma de les persones grans, com ara el lliurament de compres a domicili o de farmàcia de guàrdia a domicili.

5.2.4 Respecte i inclusió social

13. Promoure el civisme i la convivència entre els diferents col·lectius de la ciutat:

Durant la diagnosi s'han recollit queixes per la manca de sensibilitat i respecte envers les persones grans i pels problemes de civisme i convivència. Per donar resposta a aquestes situacions es proposen diferents actuacions com ara la realització de campanyes de sensibilització, campanyes anti-rumors, educació en valors a les escoles, promoció de la mediació per resoldre conflictes de veïnatge o organització d'activitats intergeneracionals.

14. Avançar cap a una major igualtat de gènere entre les persones grans

Es proposa treballar les relacions de gènere entre el col·lectiu de persones grans, lluitant contra els estereotips sexistes entre les persones grans, implementant mesures que fomentin l'equilibri entre homes i dones (en els ajuts econòmics, en el repartiment d'activitats de cura, etc.) i desenvolupar actuacions per protegir les dones grans que pateixen situacions de maltractament o violència.

15. Visibilitzar la contribució de les persones grans a nivell social i familiar.

Les persones grans participants en la diagnosi han manifestat la manca de reconeixement de la contribució de les persones grans a la societat i a la família, i es proposa la realització d'actuacions que permetin visibilitzar aquesta contribució, com, per exemple, la organització d'un acte de reconeixement públic del voluntariat.

16. Combatre l'aïllament entre les persones grans.

La diagnosi mostra que l'aïllament social de moltes persones grans i les situacions de soledat no volguda constitueixen un dels problemes que més preocupen. És primordial donar-hi resposta a través de projectes comunitaris per recuperar el teixit social i de veïnatge, de la promoció del voluntariat per acompanyar a les persones grans en situació d'aïllament social, l'organització de projectes i activitats per promoure la relació entre les persones grans, l'impuls de programes de seguiment i detecció de situacions d'aïllament com el projecte Radars i les actuacions per promoure la implicació i participació activa de les persones grans en la comunitat.

5.2.5 Participació social

17. Promoure espais de participació i autogestió dels projectes i els serveis adreçats a les persones grans.

El model de casals ha estat àmpliament analitzat durant la diagnosi, posant-se de manifest la necessitat de transformar de la imatge dels casals de persones grans, introduir de noves activitats, promoure la renovació de juntes i potenciar la implicació activa i la participació de les persones usuàries. I, més enllà dels casals, cal treballar per promoure l'apoderament i la implicació de la gent gran en la creació d'espais i projectes des de l'autogestió de les pròpies persones grans.

18. Trencar les barreres a l'accés a la cultura i el lleure.

Promoure la vida activa de les persones grans passa per potenciar el seu accés a les activitats culturals i de lleure que s'ofereixen a la ciutat, promovent la gratuïtat o tarificació esglaonada de les activitats culturals i de lleure, realitzant convenis amb entitats privades, fent arribar informació sobre les activitats gratuïtes o sense cost que es poden realitzar a la ciutat, descentralitzant les activitats culturals i incrementant l'oferta d'activitats als barris i adaptant els horaris de les activitats i equipaments municipals a les necessitats de les persones grans.

19. Promoure l'activitat física entre les persones grans.

L'activitat física durant totes les edats, però sobretot entre les persones grans, està clarament vinculada amb la salut i el benestar. Per això és molt important promoure la

pràctica esportiva i l'activitat física saludable amb l'organització d'activitats físiques als equipaments i espais a l'aire lliure de la ciutat trencant les barreres d'accés a equipaments esportius amb una política de preus que es correspongui amb els ingressos de les persones grans.

5.2.6 *Treball i participació cívica*

20. Anticipar-se als canvis en el mercat de treball derivats dels canvis demogràfics i de les noves realitats socioeconòmiques.

Tot i que durant la diagnosi s'ha comprovat que el treball remunerat de les persones grans no forma part de l'imaginari social, cal preveure accions futures per donar resposta a les necessitats de les persones grans en aquest àmbit. Les accions a endegar en aquest àmbit han de preveure tant el suport a les persones grans que volen mantenir-se actives com la protecció dels drets de les persones grans treballadores.

21. Promoure el voluntariat entre les persones grans

La participació en activitats de voluntariat fa que les persones grans estableixin vincles amb el seu entorn, se sentin útils i gaudeixin de beneficis tant a nivell social com personal. Potenciar el voluntariat constitueix, a més, una estratègia per prevenir l'aïllament. Per això, cal continuar treballant per oferir informació a les persones grans sobre les possibilitats de voluntariat a la ciutat, proporcionar formació a les persones voluntàries i garantir el reconeixement de la tasca voluntària. Altres aspecte molt important en l'àmbit del voluntariat és l'adaptació de les tasques voluntàries a les capacitats de la persona gran, facilitar el transport i garantir la cobertura dels costos derivats del voluntariat.

22. Combatre la problemàtica dels “avis i àvies esclaus”

La diagnosi mostra com l'ajut a les famílies i la cura de persones dependents pot constituir una càrrega per a moltes persones grans, fins al punt que pot arribar a perjudicar la seva pròpia salut i qualitat de vida i a limitar les seves possibilitats de participació social i cívica. Per lluitar contra aquesta problemàtica es proposa reforçar els ajuts a les famílies per tal de reduir la dependència envers als avis així com realitzar campanyes de sensibilització i actuacions per a l'apoderament de les persones grans.

5.2.7 *Comunicació i informació*

23. Facilitar l'accés de les persones grans a la informació sobre els aspectes de la ciutat del seu interès

L'accés a la informació és clau per que les persones grans puguin mantenir una vida activa i per facilitar la seva participació en la comunitat. Durant la diagnosi s'ha proposat continuar treballant per millorar la difusió de l'oferta d'activitats existent a la ciutat adreçades a les persones grans tant envers les pròpies persones grans com als professionals que atenen a aquest col·lectiu.

24. Continuar treballant per reduir les barreres en l'accés a la informació derivades de la “bretxa digital”

Gran part de la informació es transmet actualment a través de noves tecnologies, amb la qual cosa es genera una bretxa digital que fa que algunes persones grans quedin excloses

de segons quines informacions. Encara més, la transició a l'administració electrònica suposa un repte per que aquest col·lectiu es pugui relacionar amb l'administració i realitzar els tràmits i gestions a través de plataformes informàtiques. Per superar aquest problema es proposa potenciar la formació en noves tecnologies, facilitar l'accés a ordenador i a internet als equipaments públics de la ciutat i mantenir la utilització de canals no digitals per fer arribar informacions importants.

25. Fer arribar informació a les persones en situació o risc d'aïllament social de manera proactiva

Una de les problemàtiques recollides durant la diagnosi és el cercle viciós en el que es troben les persones grans que pateixen situacions de soledat no desitjada, que, a causa de l'aïllament que pateixen, no accedeixen a la informació sobre les possibilitats que els ofereix la seva ciutat. Per aquest motiu, es proposa la potenciació el paper dels professionals i agents de la comunitat com a informants o la realització de campanyes informatives "porta a porta" per arribar a persones que viuen soles i aïllades.

26. Facilitar la comprensió de la informació

Per a algunes persones grans la manera com es presenta la informació pot constituir una barrera en si mateixa. Per això, es proposa revisar el llenguatge i formats utilitzats en la tota la informació que pugui ser d'interès per a persones grans.

5.2.8 Assistència sanitària i serveis comunitaris

27. Reforçar els programes de prevenció i promoció de la salut adreçades a les persones grans

Una de les preocupacions recollides durant la diagnosi és la manca d'un programa específic de promoció de la salut per a persones grans, proposant-se endegar accions per reconduir els esforços de l'àrea de salut amb l'obertura de noves línies d'actuació per la promoció dels hàbits i estils de vida saludable entre les persones grans, la promoció de la prescripció social, l'habilitació dels espais urbans, o la millora de l'alimentació.

28. Ampliar els serveis comunitaris adreçats a les persones grans

Des dels serveis socials es gestionen diversos serveis per tal de promoure la vida autònoma de les persones grans que es proposa mantenir i ampliar, com la teleassistència, el Servei d'Atenció Domiciliària, els serveis d'acompanyament al metge, els serveis de consulta i atenció telefònica en cas d'urgència, el seguiment de les persones grans en situació de vulnerabilitat o d'aïllament social i els ajuts per a les persones grans.

29. Oferir serveis de suport a les persones cuidadores

Les persones cuidadores presenten necessitats específiques que cal tenir en compte. La diagnosi mostra que aquest és un col·lectiu amb una gran necessitat d'atenció, tant a nivell de suport psicològic com de suport en la cura i de capaciació i formació. També es posa de manifest la necessitat de garantir espais de respir i espais de relació i socialització per a les persones cuidadores.

6 FONTS CONSULTADES

- Ajuntament de Mataró (2017) Estudi de la població. Mataró. 1 de gener 2017.
- Ajuntament de Mataró (2017) Observatori del Mercat de treball de Mataró (Abril 2017)
- Ajuntament de Mataró (2017) Pla de Salut Pública de Mataró 2017-2020.
- Ajuntament de Mataró (2017) Pla de Seguretat Local. Mataró 2016-2019
- Ajuntament de Mataró (2017) Pla d'Acció 2017. Versió definitiva Ple 16 de febrer de 2017
- Ajuntament de Mataró (2016) Observatori Municipal de l'Habitatge 2016
- Ajuntament de Mataró (2016) Pacte per la mobilitat.
- Ajuntament de Mataró (2015) Llibre Blanc de la Cultura. Fase 1. Diagnosi.
- Ajuntament de Mataró (2017) Mataró 2022. Reflexió i planificació estratègica.
- Diputació de Barcelona (2016) Programa Hermes. Informació estadística local. Síntesi municipal. Mataró i Maresme.
- Generalitat de Catalunya (2016). IDESCAT. Padró municipal d'habitants.
- Generalitat de Catalunya (2016). IDESCAT. Cens de població i habitatges.
- Organización Mundial de la Salud (2017) Ciudades Globales Amigables con los Mayores: Una Guía
- Taula de Promoció Social (2017). Consell de Benestar Social. Pla Local d'Inclusió Social de Mataró. 2018-2010.

ANNEX I. RELACIÓ DE PERSONES PARTICIPANTS ALS ESPAIS DE PARTICIPACIÓ

Pendent Montse Cusachs

ANNEX II. BUIDATS DE LES SESSIONS PARTICIPATIVES

Gerència de Serveis de Benestar Social

Recinte Mundet. Edifici Serradell Trabal, 4a planta

Passeig de la Vall d'Hebron, 171

08035 Barcelona

www.diba.cat/benestar

gs.benestars@diba.cat